

Riksdagens protokoll

2007/08:17

Fredagen den 26 oktober

Kl. 09.00 – 13.14

Protokoll
2007/08:17

1 § Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Nina Larsson* (fp) avsagt sig uppdraget som suppleant i miljö- och jordbruksutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

2 § Anmälan om kompletteringsval till miljö- och jordbruksutskottet

Tredje vice talmannen meddelade att Folkpartiet liberalernas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält *Karin Granbom* som suppleant i miljö- och jordbruksutskottet.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet

Karin Granbom (fp)

3 § Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 1 november kl. 14.00* skulle frågor besvaras av statsminister *Fredrik Reinfeldt* (m).

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Den under denna punkt på föredragningslistan upptagna interpellationen 2007/08:74 Nivån i a-kassan av Patrik Björck (s) har återtagits.

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2007/08:75

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:75 Normalarbetstidens beräkning
av Patrik Björck (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 16 november 2007.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 23 oktober 2007

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Karin Renman

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2007/08:76

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:76 Arbetslivsforskningen
av Patrik Björck (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 16 november 2007.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 23 oktober 2007

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Karin Renman

Expeditions- och rättschef

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 2007/08:37 om konsekvenser av Carnegi- eskandalen

Anf. 1 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Peter Hultqvist, min gode vän här, har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att nyrekrytering av bland annat ordförande i rådet för försäljning av bolag med statligt ägande ska kunna ske på ett trovärdigt och kompetent sätt.

Rådet för försäljning av aktier i bolag med statligt ägande ska inför de beslut som regeringen kommer att fatta om försäljning av aktier eller på annat sätt avyttring av ett bolag med statligt ägande bedöma den föreslagna avyttringen.

Bedömningen ska ta fasta på om avyttringen genomförs affärsmässigt och efter erforderlig analys av möjliga handlingsalternativ.

Rådsmedlemmarna har valts för att de med sin egen sakkunskap ska kunna ta ställning och göra en bedömning av en föreslagen transaktion eller affärsmodell. Den affärsmässiga kompetensen har därför betonats.

Jag ser att regeringen har behov av den kompetens som rådet besitter vid en bedömning av ett affärsmässigt beslut om en avyttring.

Rådets ordförande Karin Forseke har begärt entledigande från sitt uppdrag. En ny ordförande behöver därför rekryteras.

Jag kan försäkra Peter Hultqvist om att vi i alla rekryteringar arbetar på ett professionellt sätt för att uppnå bästa resultat. Jag delar Peter Hultqvists uppfattning om vikten av en väl genomförd rekryteringsprocess och jag hoppas inom kort kunna återkomma och berätta resultatet av den processen.

Anf. 2 PETER HULTQVIST (s):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det är ett allmänt hållet svar som håller sig på det generella planet. Jag tror att Mats Odell har problem på den här punkten. Han sitter i en riktig knipa sedan Finansinspektionen starkt kritiserade Carnegie. Det var uppblåsta värden, och miljoner i oförtjänt bonus har gått till direktörer i bolaget, vilket gjorde att böter om 50 miljoner utkrävdes och att vd:n fick avgå.

Svallvågorna nådde rejäl stormstyrka och gick ända in i Regeringskansliet. Såväl ordförande i rådet för utförsäljning av statliga företag Karin Forseke som statssekreterare Urban Funered sköljdes med när stormfloden nådde Kanslihuset. Kvar sitter nu Mats Odell och ska försöka reda upp situationen. Jag begriper att det inte är enkelt. Det handlar dels om att kämpa med en förlorad legitimitet i hela högerns prestigeprojekt, utförsäljning av statliga företag, dels om att locka någon att ta ett mycket utsatt jobb som ordförande för rådet för utförsäljning av statliga företag. Att lösa detta efter det som har hänt är inte det enklaste om det ska ske med trovärdighet, med omgivningens respekt och med ett acceptabelt resultat av nyrekryteringen.

Jag vet inte vilka metoder ministern använder. Någon insyn i processen finns självfallet inte. Detta står naturligtvis i motsats till det budskap som var så uttalat i valrörelsen där man sade att chefspositioner i ledande befattning alltid skulle utannonseras. Nu gäller inte det längre utom i några fall. Det skulle finnas möjlighet till utskottsförhör och öppen kandidatnominering. Det var en del av de metoder som lanserades och som ansågs som nydanande.

Förhållandena kring hela utförsäljningsprocessen har varit minst sagt speciell. Först fick man rejäl kritik av Riksrevisionen, sedan kom skandalen kring Carnegie och därefter avgångarna. Frågan är nu om högeralliansens egna metoder kommer att stå rycken när läget är känsligt och tillspetsat. Om inte någon av de metoder man själv tidigare förordat nu är brukbara är det i praktiken ett underkännande av vad man tidigare har drivit hårda kampanjer om.

Vad tänker ministern göra för att vinna tillbaka förlorad legitimitet? Det skulle vara intressant att höra. Ska oppositionen få insyn? Ska näringsutskottet få fråga ut en tänkbar kandidat?

Från socialdemokratiskt håll anser vi i grunden att det aktuella rådet inte behövs. Vi är inte intresserade av att sälja ut de företag som nu står på listan, men bollen är Mats Odells. Han måste ta ställning till trovärdigheten hos sig själv och hos en nyrekryterad ordförande för rådet för utförsäljning av statens företag.

Mina frågor till ministern är alltså om han kommer att skapa en öppenhet i processen för nyrekrytering av ordförande för rådet för utförsäljning av statens företag så att även oppositionen kommer att få insyn. Kommer du att se till att det blir en utfrågning i näringsutskottet innan regeringen fattar beslut om en eventuell kandidat?

Anf. 3 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Jag tycker att den här debatten är intressant av flera skäl. Jag har läst Peter Hultqvists fråga om hur rekryteringen ska gå till. Undertonen i frågan är att man vill få detta beskrivet. Frågan är berättigad, inte minst med tanke på hur tydlig Mats Odell har varit när han har påpekat, särskilt före valet, hur tillsättningar av olika tjänster skulle gå till. Det skulle vara öppenhet, och det fanns ett helt program för hur sådana här tillsättningar skulle gå till.

Jag fastnar för två meningar i Mats Odells svar. Han säger att regeringen har behov av råd när man ska sälja. Ja, nog har regeringen behov av råd när det gäller utförsäljningen. Det har vi kunnat konstatera under senare tid. Sedan säger Mats Odell att han kan försäkra Peter Hultqvist om att alla rekryteringar går till på ett professionellt sätt. Där blir man väl tveksam om man ser till Carnegiefrågan.

När det råd som Mats Odell pratar om tillsattes för ett antal månader sedan – kanske ett halvår, tiden går snabbt och det är svårt att hålla reda på när det exakt var – var det en ganska intensiv debatt om att ledamöter i rådet var jäviga. Grönstedt på Handelsbanken kunde nästan inte ge råd i en enda affär eftersom han hade intressen själv. Det vägdes inte av. Rådet var inte särskilt professionellt sammansatt. Snarare blev det skandal så fort detta kom ut. Rådets trovärdighet blev lika med noll omedelbart. Sedan hände detta med Carnegie och Karin Forsekkes avgång.

Det är klart att det finns ett intresse från oppositionens sida av att se hur det ska gå till när nästa ordförande ska tillsättas i rådet. På vilka grunder ska han eller hon tillsättas, vad är det för kriterier som gäller för regeringen när man tillsätter en ordförande och vad kräver man för bakgrund? Det imponerade ju inte när man tillsatte Karin Forseke och när man tillsatte rådet när det gällde på vilket sätt det skedde och vad man hade för tanke om hur det här skulle kunna fungera.

Vi har diskuterat jäv tidigare i den här kammaren med Mats Odell. Då berörde det andra frågor. Vi brukar ibland också tala om att det finns någonting som heter delikatessjäv, när man så att säga kan tycka att närheten är sådan att det kanske kan vara besvärande. I det här fallet, när det gällde råd, var det knappast delikatessjäv, utan det var rent jäv som gällde och som gjorde att delar av rådet inte kunde vara rådgivande i viktiga affärer.

När det gäller det professionella rekryterandet hörde jag debatten häromdagen. Det gör mig ännu mer orolig när Mats Odell säger att det här ska gå till på ett professionellt sätt. Vi såg tillsättandet av den här statssekreteraren, som rekryterades mitt i Carnegieskandalen. Jag har

funderat, fru talman, över om Mats Odell egentligen ännu har förstått problematiken i det.

Detta verifieras dessutom av att det inte var Mats Odell som ville att de skulle sluta. Det var ju vad de kom på själva. Mats Odell tyckte att både Karin Forseke och statssekreteraren skulle kunna vara kvar.

Det här gör mig orolig över vilken bedömning Mats Odell gör när han rekryterar personer. Och, som sagt var, det verkar som att den öppenhet som det pratades så väldigt mycket om före valet har knutits in i en säck ordentligt.

Anf. 4 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Rådet är en kommitté. Att annonsera efter kommittéledamöter har aldrig varit alliansens politik. När det gäller öppenhet vid tillsättande handlar det om myndighetschefer. Där har vi också visat, Sven-Erik Österberg, att vi har gjort det. Vi har utannonserat elva tjänster när det gäller myndighetschefer. Det är en tydlig omläggning av utnämningsspolitiken.

Sedan gäller det den här jävsfrågan. Detta har vi klargjort hela tiden. Vi har själva utrett detta. Sven-Erik Österberg kan väl inte tro att det kom som en överraskning att folk var jäviga. Vi har konstaterat från början att ingen som har intressekonflikt i något av dessa bolag kommer att få vara med vid bedömningen av om Regeringskansliets förslag till transaktion är affärsmässig – självklart inte. Det är en självklarhet som vi knappast behöver diskutera mer här, tycker jag.

Sedan är Peter Hultqvist orolig. Sven-Erik Österberg har också läst Peter Hultqvists fråga. Även Sven-Erik Österberg är orolig. Jag kan då bara säga att ni väl får dras med er oro fram till dess att vi har utsett en ny ordförande i rådet. Sedan får ni bedöma om vederbörande uppfyller de krav som regeringen har sagt att vi efterfrågar vid tillsättandet av en ordförande för rådet.

Anf. 5 PETER HULTQVIST (s):

Fru talman! Jag vet inte hur jag ska tolka Mats Odell. Jag ställde två rätt så raka och konkreta frågor som du inte svarar på. Du säger: Ni får väl dras med er oro. Jag vet inte om det är ett nej, eller vad jag ska säga, på de här frågorna.

Det jag frågade var:

Kommer du att skapa en öppenhet i processen när det gäller nyrekrytering av ordförande i rådet för utförsäljning av statens företag, så att även oppositionen får insyn? Det var fråga ett.

Kommer du att se till att det blir en utfrågning i näringsutskottet innan regeringen fattar beslut om en eventuell kandidat? Det var fråga två.

Om jag ska tolka det som du sade alldeles nyss, om att vi får dras med oron, som ett nej på de här två frågorna skulle jag önska att få ett förtydligande av detta, så att det blir tydligt och klart.

Det jag funderar på själv är att ett nej som svar på de här frågorna naturligtvis innebär ett underkännande av vad man själv sade i valrörelsen när det gäller öppenhet i processer och när det gäller utskottsutfrågningar. Däremot har jag aldrig sagt att den här rådsfunktionen skulle vara aktuell för utannonsering.

Ett ja som svar på en sådan här fråga skulle innebära att det kan vara risk för att Odell tror att ni inte kan kontrollera läget i den här processen.

Det som är intressant i den här debatten är att man glider förbi när det gäller utskottsförhör, kandidatnominering och den här typen av nydande metoder som man pratade om i valrörelsen. Det är som att man inte riktigt vill röra vid de där frågorna på ett konkret sätt.

Jag begriper att det här är en krånglig och svår rekrytering. Jag begriper väl innerst inne också att ministern vill sköta det här själv, höljt i dunkel. Men presenterar man bara ett namn rakt av utan förankring och förberedande insyn har man också valt ett rätt så riskabelt arbetssätt.

Granskningen kommer att bli mycket grundlig. Det är upp till ministern att avgöra hur det ska gå till. Men kombinationen av skadad trovärdighet från början och dold process kan faktiskt bana vägen för nya problem och nya uppseendeväckande debatter. Risken är uppenbar, oavsett vem som tar på sig det här ordförandeuppdraget, att uppförbacken mot att kunna agera på ett trovärdigt sätt blir mycket lång.

Jag ser med spänning fram emot ministrernas mer konkreta svar på de här två frågorna, helst i form av ett ja eller ett nej. Det går faktiskt att svara så på det här.

Anf. 6 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Mats Odell säger att det är en tydlig omläggning av utnämningsspolitiken. Flera tjänster, elva stycken, har annonserats ut. Ja, det har vi konstaterat. Jag ska inte ta den debatten nu. Vi ska ta den vid ett annat tillfälle när vi diskuterar utnämningsfrågorna. Men jag måste i varje fall kort säga att jag inte är speciellt imponerad mot bakgrund av vad som sades före valet om hur det här skulle gå till.

Jag noterade också att Mats Odell i en lördagsintervju talade om att det, om öppenheten skulle kunna verka fullt ut, måste följa en slutenhet på det. Man måste kunna göra om sekretesslagen så att ansökningar blir hemliga. Precis som bland annat jag sade före valet är problemet med sådant här att vissa inte söker när det blir offentligt. Det är lite av problematiken kring det. Men, som sagt var, det ska vi ägna tid åt vid ett annat tillfälle och inte just nu.

Jag noterar också att Mats Odell säger att han var medveten om att det förelåg jäv i det här rådet och att de naturligtvis inte skulle vara med om det fanns en intressekonflikt. Nej, det skulle väl bara fattas att de som var jäviga fanns med vid dessa affärer. Problemet som jag pekade på var att Grönstedt, som man konstaterar, nästan var jävig i alla de här affärerna, hade intressen. Det var ett problem.

Det är inte lätt att sätta samman sådant här, eftersom det finns intressen och Sverige är ganska smalt. Ett gott råd i sådana här sammanhang brukar vara att det, om man ska ha ett råd, oftast är väldigt bra att vända sig till *senior advisers* som inte längre ligger i röret men som ändå har god kunskap. På så sätt kan man få ett råd som kan fungera på det här sättet.

Jag tycker att det är synd. Ett råd kan vara bra många gånger, även om jag kan tycka att det kanske är onödigt i det här läget.

Sedan gäller det den oro som Mats Odell talar om, som vi känner. Ja, det är ju inte bara en oro på samma sätt som att man är orolig för att det ska regna i morgon. Det är klart att det här ligger djupt. Det handlar om

miljardaffärer för svenska folket. Det ska säljas ut, och det ska göras på ett riktigt sätt. Det sker dessutom i en tid när vi ser att börsen är väldigt orolig och skakig. Mats Odell säger bara att det här ska gå snabbt och fort. Det är klart att vi i grund och botten känner en oro som representanter för svenska folket, som vi är också som opposition. Det är viktigt vem som är ordförande, att det går till på rätt sätt. Då är vi också intresserade av hur det här ska tillsättas, med tanke på hur det gick förra gången.

Anf. 7 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Jag tar Sven-Erik Österbergs och Peter Hultqvists oro på allvar. Dock menade många att den riktigt svåra saken skulle vara att rekrytera en ny statssekreterare. Det har jag gjort. Han är på plats sedan i måndags och arbetar för fullt. Jag tror inte att det är svårare att rekrytera en ordförande till rådet, men det är ju som det är med det. Det får Peter Hultqvist och Sven-Erik Österberg själva bedöma när vi presenterar en ny ordförande för rådet.

Peter Hultqvist fortsätter att ställa frågor. Jag svarar som jag har gjort. Det här är en kommitté. Vi har tagit fram, samordnat i Regeringskansliet, kommittédirektiv. Regeringen har bemyndigat mig att utse ledamöterna i rådet. Det kommer jag att göra enligt traditionerna när det gäller att utse kommittéer, och jag kommer att presentera en ny ordförande när detta är klart.

Anf. 8 PETER HULTQVIST (s):

Fru talman! Nog tycker jag att Mats Odell kunde säga som det är rent ut och svara nej på de här två frågorna rakt av, för det är i praktiken vad det svar han ger mig innebär. Mats Odell, du har ytterligare chansen att ge ett sådant svar i ett kommande inlägg.

Det handlar inte om att jag kräver utannonsering av den här ordförandeposten. Det handlar om huruvida du tänker ta något initiativ till en öppenhet kring detta. Det handlar om ifall du kommer att öppna för en utfrågning i näringsutskottet. Det är rätt så logiska åtgärder med tanke på vad ni själva sade i valrörelsen.

Det du hittills har sagt innebär egentligen att du kör på; utskottsförhör, olika typer av insynsförhållanden är inte aktuella. Uppenbart är att de metoder som ni pratade om i valrörelsen har havererat även på det här området. Det var mest allmänt prat för att ta politiska poäng i tillspetsat läge, men i verkligheten tror ni inte ens själva på metoderna när det är skarpt läge. Det är intressant, tycker jag, men det borde stämma till viss eftertanke.

Nu går ministern vidare med rekrytering av ordförande till rådet. Rekryteringen är naturligtvis svår. Han sköter den själv, allt är höljt i dunkel, och det här kommer att serveras så småningom till allmänhet, näringsliv, fackliga organisationer och opposition, rakt av utan bedövning. Sedan är det upp till oss att bedöma. Det är klart att risken för kritik är stor, oavsett val av person, eftersom metoden banar väg för det.

Med den bakgrund som är i hela det här ärendet kanske det har funnits anledning att fundera ett varv till för ministern på tillvägagångssätt och annat. Men det är upp till ministern. Det är inte upp till oppositionen att avgöra. Men jag kan konstatera att varken utskottsutfrågning eller någon insyn i processen verkar vara aktuell.

Anf. 9 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Jag är självklart väldigt glad över den omtanke som finns från oppositionen att den här processen ska bli bra och att vi ska ha så bra besättning som möjligt i de olika organ som ska vara rådgivare åt regeringen. Peter Hultqvist vill få in det här i något svartvitt ja eller nej. Vi följer de regler som finns när det gäller att tillsätta kommittéer. Vi har samordnat ett kommittédirektiv. Jag har fått ett bemyndigande att utse rådet.

När det gäller näringsutskottet vill jag gärna tillmötesgå Peter Hultqvist. Vi är i näringsutskottet så mycket som utskottet vill. Min statssekreterare Urban Karlström ska vara där på tisdag och informera utskottet bland annat om den nya upphandlingsmodell som Regeringskansliet har tagit fram. Han och jag är beredda att finnas i utskottet precis när som helst och svara på alla de frågor som vi kan svara på under deras möten. Vi är tillgängliga och finns där närhelst de önskar det.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2007/08:38 om kostnader för förvaltning av fonder

Anf. 10 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Sven-Erik Österberg har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder mot bakgrund av att kostnaderna för förvaltning av fonder har ökat.

Inledningsvis vill jag säga att jag välkomnar den frågeställning som har tagits upp av Sven-Erik Österberg som själv är mycket insatt i dessa frågors komplexitet.

Jag kan konstatera att fondavgifterna i Sverige står sig väl i en internationell jämförelse. Det innebär emellertid inte att de svenska fondbolagen kan slå sig till ro. Avregleringen av EU:s marknader för finansiella tjänster fortgår, och jag tror att avgifternas storlek kommer att bli ett allt viktigare konkurrensmedel. Ökade förvaltningsvolymerna borde därtill ge fondbolagen utrymme att sänka avgifterna.

Mot den bakgrunden är det givetvis oroande att den genomsnittliga avgiften för förvaltningen av aktiefonder har ökat något, från 1,32 till 1,39 procent mellan åren 2005 och 2007. Det framgår av en undersökning som AMF Pension låtit göra. Undersökningen visar att ökningen framför allt är relaterad till att nybildade fonder i snitt har högre avgifter än redan etablerade. Det sammanhänger i sin tur med att de nya fonderna ofta har en mer komplex inriktning av sin förvaltning, vilket kunderna kan ha varit beredda att betala för.

En förutsättning för fungerande konkurrens är att konsumenterna uppmuntras att vara aktiva och kan göra medvetna val. Det kräver att kunderna har god kunskap och information om avgifternas betydelse för det slutliga utfallet av deras fondsparande. Kunderna måste också ha skäligena villkor när de vill byta mellan olika fonder, både när det gäller avgifter för fondbyten och kapitalvinstskatter. Att införa uppskov med kapitalvinst vid fondbyte skulle visserligen kunna få positiva effekter för

konkurrensen på fondmarknaden, men det är samtidigt inte oproblematiskt ur flera aspekter.

En hög kunskapsnivå hos befolkningen om finansiella tjänster och medvetenhet om till exempel avgifternas betydelse vid långsiktigt sparande kan också bidra till ökad konkurrens och därmed en press på fondbolagen att hålla nere avgifterna. Finansmarknadsrådet pekade i sin första temarapport bland annat på behovet av ökad finansiell kunskap hos allmänheten. En undersökning från Finansinspektionen visar också att det finns väsentliga brister avseende såväl kunskaper som konsumentbeteenden vid köp av finansiella tjänster.

Jag anser således att det finns behov av insatser på området för att stärka konsumenternas ställning. Regeringen har som ett led i det arbetet gett Finansinspektionen i uppdrag att tillsammans med olika aktörer genomföra informations- och utbildningsinsatser för att öka konsumenternas finansiella förmåga.

När det gäller fondavgifter kan också nämnas den information som PPM, Premiepensionsmyndigheten, lämnar på sin hemsida om avgifternas betydelse för sparandet. Även medierna tror jag spelar en stor roll, och allt fler medier strävar efter att ge vägledning om placeringar och seriösa råd om bland annat avgifter.

En viktig del av informationen till allmänheten är det som fondbolagen enligt lag och myndighetsföreskrifter själva har att svara för i sina kontakter med fondsparare. Fondbolagen måste bland annat lämna information om alla kostnader som påverkar spararna. Sådan information lämnas i faktablad, informationsbroschyrer och årliga utskick. Finansinspektionen bedriver aktiv tillsyn över att fondbolagen sköter den uppgiften på ett riktigt sätt. Inspektionen har såväl i år som förra året utfört särskilda undersökningar beträffande fondbolagens informationsgivning. Tyvärr fann inspektionen vissa brister och har därför föreslagit nya möjligheter till sanktioner. Detta förslag bereds för närvarande av Regeringskansliet.

Jag vill avsluta med att säga att jag kommer att noga följa den framtida utvecklingen på fondområdet och följa upp de åtgärder som vidtagits. I den mån det är motiverat är jag beredd att vidta ytterligare åtgärder för att stärka konsumenternas ställning.

Anf. 11 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Jag ska rikta ett tack till Mats Odell för svaret. Jag kan inte nog understryka vikten av att finansmarknadsministern tar frågan på allvar, agerar kraftfullt och inte förlitar sig enbart på marknadens krafter i det här sammanhanget.

Jag skulle också vilja peka på att frågan är central. Sverige är sedan länge ett ledande fondspararland. Vi vet att fondsparandet utgör en dominerande del av hushållens finansiella sparande och förmögenhet och är spritt till i stort sett alla svenska hushåll. Det sker genom privatsparande men också genom privat pensionsförsäkringssparande, därtill naturligtvis via tjänstepensionssparande och genom PPM-systemet.

Samtidigt kan vi konstatera att marknaden domineras av en handfull bankkoncerner som med hjälp av kontorsnäten tillsammans håller en marknadsandel runt 75 procent. Så ser det ut i verkligheten. Andelen är dock betydligt lägre för nysparandet. Där kan vi väl se att det kommer in

Prot. 2007/08:17
26 oktober

Svar på
interpellationer

en viss ökad konkurrens. När det gäller dem som nytecknar har inte marknadsandelen samma betydelse längre för storbankerna.

Det är viktigt att den här verksamheten bedrivs effektivt på ett sätt som inte äventyrar legitimiteten. Jag hade mycket kontakt under min tid som statsråd med branschen för att just trycka på det. Jag förutsätter att Mats Odell agerar kraftfullt på samma sätt. Det behövs. Jag vet också att det inte är lätt. Det finns inte ett verktyg så man omedelbart kan ändra det här, utan det handlar lite grann om droppen som urholkar stenen. Man får vara envis och ligga på, för det här är en oerhört viktig konsumentfråga.

När jag tittat på detta har jag också noterat att fondspararna i Sverige betalar ungefär 15 miljarder per år i förvaltningsavgifter. För vanliga hushåll kan det handla om tusentals kronor i årliga fondavgifter som endast delvis finansierar fondernas förvaltning.

För att ta ett exempel: Om en person år 2000 investerar 100 000 kronor i en aktiefond som får en årlig avkastning på 10 procent kommer fonden att vara värd 670 000 kronor år 2020. Med en förvaltningskostnad på 1,6 procent, vilket inte är ovanligt när det gäller sådana fonder, kommer 150 000 av avkastningen att gå till förvaltningskostnader och komma förvaltaren till del.

Jag tror att det är många som inte har klart för sig att 1,6 procent på ett sparbelopp kan hamna på dessa summor. Skulle man kunna få svenska konsumenter att intressera sig för fondavgiftens betydelse för sparandet på sikt tror jag att många fler skulle vara mycket mer aktiva och ifrågasättande konsumenter än i dag.

Det andra jag skulle vilja peka på som inte är tillfredsställande när det gäller fonder är att det inte finns någon tydlig koppling mellan kostnad och prestation. Detta har Finansinspektionen undersökt. Jag tycker att en högre, men rimlig, förvaltningsavgift kan försvaras om det visar sig att det man får ut från fonden står i proportion till kostnaden. Högre kostnad – högre avkastning är ganska okej. Men någon sådan koppling finns inte, utan det är godtyckligt. Det finns inga tydliga tecken på att en fond med hög förvaltningskostnad oftare skulle ge högre avkastning än en fond med låg förvaltningskostnad.

Därför tycker jag att det är ännu viktigare att rikta kritik just mot hur fondavgifterna sätts. Jag tycker också att det finns skäl att ytterligare pressa på för att få ned förvaltningskostnaderna beträffande fonder.

Anf. 12 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Jag vill tacka Sven-Erik Österberg för en väldigt bra interpellation och också säga att jag gärna samarbetar med Sven-Erik Österberg i dessa frågor. Jag tror nämligen att han har helt rätt – det handlar för det första om att med olika åtgärder, inte minst med hjälp av våra egna myndigheter och med den möjlighet vi har att påverka den regulativa miljön, öka konkurrenstrycket. Men för det andra handlar det, precis som Sven-Erik Österberg tar upp, om att om konsumenterna hade en ökad kunskap om detta och hur det påverkar deras framtida pensioner så skulle de vara mer ifrågasättande och mer aktiva.

Vi har gett Finansinspektionen ett uppdrag om en folkbildningskampanj. De har redan gjort en förstudie. Tanken är att vi ska ha med oss dels – naturligtvis – aktörerna på marknaden, dels olika delar av Folkrorelse-Sverige. Här tror jag att vi skulle kunna hitta samarbetsmöjligheter för att

få upp intresset runt privatekonomiska frågor genom de olika folkrörelser vi representerar. Kunskaper om privatekonomi är många gånger avgörande för hur man ska klara sin tillvaro. Det visade sig i den undersökning som Finansinspektionen gjorde att det finns en ganska betydande grupp medborgare som trots ganska goda inkomster inte har grepp om sin privatekonomi och har väldigt små marginaler. Jag tror att den typ av frågor som tas upp i interpellationen kan ha betydelse för hur livet kan utveckla sig för medborgarna.

Jag hänvisade till den studie som AMF Pension har gjort. Där påpekas ändå, och det var Sven-Erik Österberg själv inne på, att när det gäller nysparande finns det nu ett antal lågprisaktörer som tar marknadsandelar. Det kan förstås tolkas som att marknadsaktörer i allt större utsträckning uppfattar avgiftsnivån som ett konkurrensmedel. Samtidigt är det också så, och det nämnde också Sven-Erik Österberg, att nya fonder med hög-riskprofil, trots högre avgifter, ändå kan slå sig in på marknaden. Det får väl tolkas som att det ändå finns någon sorts efterfrågan även på sådana fonder och att många, inte minst under tider när börserna går väldigt bra, väljer fonder där man förväntar att avkastningen ska ha större betydelse för valet än avgiften.

Svenska Dagbladet granskade avgifterna i 100 PPM-fonder för att se efter om forskningen har rätt när den säger att dyra fonder generellt sätt inte går bättre än billiga. Undersökningen visade att sambandet mellan höga avgifter och hög avkastning var väldigt litet. De billiga fonderna har i sex fall av tio gått bättre än de dyra. Det finns alltså inget självklart samband mellan hög avgift och hög avkastning.

Detta är ett område som behöver angripas från två fronter: Vi bör med olika medel som vi förfogar över på politisk nivå öka konkurrensstrycket, och vi bör å andra sidan med gemensamma krafter försöka skapa en bättre kunskapsnivå bland medborgarna så att de kan navigera på ett bättre sätt i den djungel som fondsparandet trots allt utgör.

Anf. 13 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Det gläder mig att Mats Odell så tydligt har förstått den här problematiken. Jag konstaterar att vi i grund och botten är ganska överens om det problem som finns. Det tycker jag är glädjande, för det finns ett stort konsumentintresse i detta.

Det intressanta med fondavgifter, och även här bilägger Mats Odell det jag säger, är att det inte finns något tydligt samband, eller kanske rentav inget samband alls, mellan hög förvaltningskostnad och vilken avkastning man får från fonden. Detta påminner om vad Leif Pagrotsky sagt här tidigare: att apan lyckades lika väl som de specialiserade fondförvaltarna med att pricka in en bra fond, om man ser till avkastningen. Det utfallet var ganska intressant, men det gillades så klart inte av fondförvaltarna som förstås anser sig vara ett väldigt kvalificerat skräp.

Men av konsumenthänsyn är det viktigt att trycka på detta. Jag har noterat att det finns gott om marknadsföring som lovar hög avkastning. Att gå ut och lova sådant är bland det farliga som finns. Besvikelsen blev ju oerhört stor i början av 2000-talet när börserna vände kraftigt nedåt. Folk kände sig lurade av bankerna som faktiskt hade lovat hög avkastning.

Vi som är hyggligt initierade vet att det är livsfarligt att lova någonting på den här marknaden. Det finns förstås goda bedömare men ingen som säkert kan pricka in och säga hur det ska gå. Det råder som vi vet många delade meningar kring detta, och det är svårbedömt på många sätt.

Jag skulle också vilja peka på att det faktiskt finns ljuspunkter. I april i år gick Sjunde AP-fonden ut och sänkte sina förvaltningsavgifter dramatiskt. Man förvaltar dels den så kallade soffliggarfonden där pengarna från dem som inte väljer PPM-fond hamnar, dels den mer aktiva delen. Man gick ut och sänkte avgiften från 0,5 procent till 0,15 procent. Det är en drastisk sänkning som jag tycker måste berömmas, även om det naturligtvis finns en tanke bakom.

Detta har en ganska nära koppling till resonemanget om att ett statligt ägande och en statlig fond också kan vara viktigt ur konsumentintresse och för att visa vägen. Det är kanske för tidigt att säga vad som har hänt, men bedömningen i april var att andra skulle känna sig tvingade att följa efter. Så har skett till viss del, men det är som sagt var för tidigt för att exakt kunna bedöma hur stort utfallet har blivit.

Jag hoppas att Mats Odell tycker att det är bra att Sjunde AP-fonden på det här sättet är en prispressare när det gäller förvaltningskostnader och på så sätt gynnar konsumentintresset. Vi vet vad en 20-åring sparar i PPM-systemet, så varje punkt i förvaltningskostnaderna kommer att utgöra hundralappar, kanske till och med tusenlappar, den dag man slutar att förvärvsarbeta och uppnår pensionsåldern.

Det handlar alltså inte bara om ett ganska betydelselöst noll komma någonting, utan det handlar om stora belopp för vad som händer när man väl blir pensionär. Det finns en stark koppling. Sjunde AP-fonden gör ett bra jobb. SBAB gjorde något liknande när det gällde bolånen. Mats Odell har sagt att SBAB ska säljas ut för att öka konkurrensen. Jag undrar om det är så klokt med tanke på att vi faktiskt behöver något som upprätthåller en ordentlig konkurrens där det finns ett konsumentintresse. Där har staten ett stort ansvar, och även regeringen och den ansvarige ministern kan bidra till detta på ett positivt sätt.

Anf. 14 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Jag tror att här finns väldigt goda förutsättningar att arbeta från olika håll. Jag har redan nämnt det som sker på statlig myndighetsnivå. En syntes av detta är också att Finansinspektionen i budgetpropositionen för nästa år får kraftigt förstärkta resurser för just den här folkbildningsverksamheten som jag tror är någon sorts grundförutsättning för att konsumenten ska bli mer medveten om privatekonomin över huvud taget, hantering av risker, pensionssparande, lån till bostäder och så vidare.

Det tror jag blir en god möjlighet för Sven-Erik Österberg och mig att hitta en samverkan för hur detta ska genomföras. Jag ser fram emot ett sådant samarbete.

Anf. 15 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Jag har ingenting emot att fortsätta jobba med frågan och kommer att göra det. Det är precis som Mats Odell säger i sitt svar, jag har ett stort intresse av den här frågan och tycker att den är oerhört intressant.

I grund och botten har vi en väldigt bra finansmarknad i Sverige. Det ska också sägas. Det kan ibland upplevas som att man bara hackar på den här marknaden. Internationellt sett står den stark. Det förtar inte kravet att det kan bli bättre och att det finns ett konsumentintresse i Sverige som vi är satta att förvalta och på bästa sätt se till att svenska folket får så bra utdelning som möjligt. Man kan inte säga att vare sig fondförvaltning eller bankhantering i övrigt har varit någon olönsam affär de senaste åren. Det finns faktiskt en potential för att kunna medverka till ett bättre sätt.

Det är Mats Odell som sitter i regeringen och har huvudansvaret naturligtvis. Jag kommer att fortsätta följa frågan. Jag har tolkat det som att Mats Odell har ett stort intresse av detta och kommer att fortsätta att verka i rätt riktning. Jag kommer att bevaka, diskutera och ställa interpellationer igen i den här frågan om jag tycker att det skulle vara viktigt. På så sätt kan jag också medverka till att vi höjer konsumentnyttan och ser till att vi får effektiva och bra fondavgifter som gynnar svenska folket. Det ska jag bidra till.

Anf. 16 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Jag tycker att det här är ett område där vi verkligen har anledning att inte söka onödiga åsiktsskillnader utan där det finns en väldigt positiv utgång av en samverkan.

Jag kan bara säga att förebilden för oss har varit det som har hänt i Storbritannien. Där tog Tony Blair initiativ till ett stort folkbildningsprojekt som nu har hållit på ett antal år. Där har man involverat allt från barnavårdscentral till förskola och hela vägen där den ekonomiska verkligheten i människors liv förändras. Man försöker alltså skapa mötesplatser för att kunna informera om och skapa intresse för de här frågorna.

Det förutsätter också att det civila samhället är med. Man har lyckats väldigt bra. Man har med skolan. Man har undervisning i matematik och allt möjligt annat där man också tar exempel från det här området på ett mycket mer medvetet sätt än tidigare. De olika folkrörelser som våra partier representerar kan som sagt också ha en viktig del i detta framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2007/08:41 om erkännande av folkmord på armenier och assyrier/syrianer

Anf. 17 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Mats Pertoft har frågat mig när jag avser att ta initiativ till att Sverige och Sveriges riksdag ska erkänna folkmordet på armenier och assyrier/syrianer.

Jag vill inledningsvis hänvisa till det svar jag gav Hans Linde på en likartad interpellation i ett likartat ämne i december förra året. Det jag sade då gäller i dag, och det blir litet av en upprepning. Väsentligt i sammanhanget är att grunden till en dialog kan läggas som på sikt kan leda till försoning mellan berörda parter. Samtidigt är det endast parterna själva som kan enas om utformningen av en sådan process. I det avse-

det är oberoende historisk forskning och fri debatt avgörande. Från turkisk sida har i denna fråga bildandet av en internationell historikerkommission föreslagits, med medverkan från såväl Armenien som Turkiet. Det är en tanke som vi från Sveriges och EU:s sida har uppmuntrat. En sådan process måste förstås präglas av oberoende och full öppenhet.

Politiska beslut i andra länder som fastslår en viss historieskrivning främjar inte ett närmande mellan de grupper, såväl i som utanför Turkiet, som faktiskt söker en dialog. I värsta fall kan det rentav leda till uppblåsande intolerans mot religiösa minoriteter i Turkiet. Jag noterar att den armenisk-ortodoxa kyrkans överhuvud i Turkiet, Mesrob II, har uttryckt sig i samma anda.

I Turkiet var det under lång tid inte tillåtet att öppet diskutera vad som drabbade armenier och assyrier/syrianer för snart ett sekel sedan. Landets reformprocess har dock medfört ett ökat utrymme för fri debatt, också om landets historia, även om det fortsatt förekommer betydande inskränkningar i yttrandefriheten. För att ett medlemskap i EU ska kunna bli möjligt för Turkiet är det naturligtvis avgörande att yttrandefriheten stärks, så att även etablerade uppfattningar kan ifrågasättas på samma sätt i Turkiet som inom Europeiska unionen.

Regeringens uppgift är inte att slå fast ett historiskt händelseförlopp. Den saken är en fråga för historiker och för parterna själva. Jag kommer dock fortsatt att uppmuntra till dialog, till gemensam forskning och till att alla relevanta historiska dokument görs tillgängliga samt starkt betona vikten av öppen debatt och respekt för olika åsikter i Turkiet.

Anf. 18 MATS PERTOFT (mp):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! I svaret efterlyses mer forskning, och det sägs att det är historikerna som i första hand ska slå fast fakta. Det kan jag helt hålla med om. Det är också helt korrekt att dialog är väldigt viktigt. Samtidigt är det viktigt att veta att det också krävs parter utanför som kan pressa på för att dialogen ska ta fart.

När det gäller historiker skulle jag vilja hänvisa till folkrättsexperten professor Ove Bring som i januari 2007 på en konferens här i riksdagen uttalade sig och sade att nu har historikerna gjort sitt. Det finns ganska mycket forskning i denna fråga, och det blir mer och mer.

Det är också väldigt många länder som har uttalat sig i denna fråga. Om man söker på Internet kan man hitta 21 länder som har uttalat sig om detta folkmord och erkänt det. Även organisationer som FN och EU har uttalat sig. I vilken mån USA har uttalat sig kan man efter dagens nyheter sätta frågetecknen för. Vi kanske kan säga att halva delen av USA har uttalat sig i frågan.

Det är också intressant att se att Forum för levande historia på sin hemsida skriver att Sverige har erkänt detta folkmord år 2000. Nu är naturligtvis frågan om det är riksdagen eller regeringen som beslutar detta eller om det är forskarna. Utifrån det svar jag har fått utgår jag från att det är forskarna i första hand och i så fall kanske Forum för levande historia.

Men frågan här är ju: Borde vi inte från Sveriges sida kunna gå vidare och sälla oss till den skara som vi enligt internationella uppgifter redan befinner oss i, nämligen att vi uttalar tydligt att vi erkänner detta folkmord på armenier och assyrier/syrianer 1915 i Turkiet för att också er-

känna att många medborgare i Sverige i dag har en historia där. Jag menar att det vore viktigt.

Om det skulle saknas kunskap i denna fråga på Utrikesdepartementet tog jag med mig en bok som professor David Gaunt vid Södertörns högskola publicerade 2007, i år alltså, om denna fråga. Jag tänkte att det kunde vara lämpligt att den fanns i arkiven så att man kunde gå vidare med denna fråga. Det här är en fråga som i dag inte bara berör de länderna. Människor från dessa folkgrupper finns över hela världen, och på det sättet berör frågan också Sverige.

Därför kvarstår min fråga. Även om utrikesministern menar att det inte är dags nu menar jag och Miljöpartiet att det är dags att erkänna detta, för att ge processen ytterligare skjuts även i Turkiet och i dialogform arbeta vidare med detta.

Anf. 19 FREDRIK MALM (fp):

Fru talman! Voltaire uttalade en gång: Jag tycker inte om din åsikt, men jag är beredd att dö för din rätt att yttra den. I Turkiet har under lång tid gällt en annan devis, nämligen denna: Vi tycker inte om din åsikt, och vi är beredda att sätta dig i fängelse och beredda att starta offentliga mobbkampanjer, och du kan till och med dö för att du vågar yttra den.

Fru talman! Det är mycket angeläget, med tanke på EU-medlemskapsförhandlingar och mycket annat, att den här frågan på allvar kommer upp på dagordningen. Därför är interpellationen av Mats Pertoft mycket viktig.

Förintelsen gav oss en ny fras, som vi ofta uttalar med emfas och med skälvande röst. Vi säger: Aldrig mer – *never again*. Men historien tycks vara en cirkel, för den upprepar sig gång på gång – i Halabja, i Srebrenica, i Rwanda, i Darfur och så vidare. För att vi ska kunna bryta den här cirkeln är det mycket viktigt att vi vågar erkänna de brott som har begåtts.

Det här är mycket talande. Jag nämnde Förintelsen, därför att i Förintelsen är det ett mycket tydligt fokus på offren, och på förövarna. Det går inte att förneka Förintelsen i dag utan att få löpa gatlopp i våra medier i Sverige.

Men vad hände med den person som i Botkyrka för några månader sedan när Mona Sahlin höll sitt sommartal satte upp en skylt där det stod ”Erkänn folkmordet”? Jo, plakatet beordrades ned. Vad hände när fotbollslaget Assyriska för några år sedan under en match mot Halmstads BK uppmärksammade folkmordet därför att det var 90-årsdagen av detta svärdets år? Jo, ärendet gick till tävlingsutskottet därför att man i Sverige inte ska blanda ihop idrott med politik, som det hette.

Här är det alltså de anhöriga, ättlingarna till offren, som i dag lever i Sverige – man bygger i dag kyrkor i södra Stockholm som tidigare byggdes i Mardin och Midyat – som uppenbarligen ska stå till svars, rygga tillbaka och inte tala så högt därför att den här frågan är lite för obekvämt att hantera för Sverige.

Jag tycker att detta är mycket tråkigt. Det är mycket oroväckande om vi får en sådan debatt i Sverige som innebär att de som lyfter upp frågan är de som ska rygga tillbaka och stå till svars.

Fru talman! Jag tror att om Sverige erkände folkmordet på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer, pontiska greker, romare och andra – det folk-

Prot. 2007/08:17
26 oktober

Svar på
interpellationer

mord som inträffade långt bortifrån omvärldens strålkastarljus under första världskriget – skulle vi lyfta en mycket tung börda från de anhörigas axlar. Många av de anhöriga lever i dag i Sverige. Jag tror att de följer den här debatten mycket noga för att se om Sverige vågar visa detta erkännande.

Ett erkännande skulle dessutom bidra till att öka trycket på Turkiet. Det kan man diskutera. En del menar att det skulle dämpa trycket på Turkiet och forcera in Ankara i ett hörn. Men jag tror på längre sikt att om fler länder diskuterar frågan måste också Turkiet till slut öppna sig alltmer.

Men även om vi i Sverige kommer till slutsatsen att regeringen eller riksdagen inte vill erkänna detta folkmord innebär det att vi kan göra saker i alla fall. Vi kan lyfta upp den assyrisk/syrianska frågan i Förenta nationerna. Den har nämligen inte varit högt uppe på dagordningen där sedan avtalet i Sèvres. Då fanns inte ens FN, utan då hette det Nationernas förbund.

Vi kan på olika sätt bidra till att minska dödandet i Irak i dag, till exempel genom att argumentera för en säkerhetszon på Nineveslätten i norra Irak.

Anf. 20 JACOB JOHNSON (v):

Fru talman! Jag har anmält mig till denna debatt bland annat för att utveckla det som Mats Pertoft berör i inledningen, nämligen att ”frågan har även debatterats ett antal gånger”.

Riksdagen har inte bara debatterat folkmordet på armenier med flera utan också kommit till en slutsats. På initiativ av vänsterpartisten Murad Artin från Örebro och själv av armenisk härkomst väcktes 1999 en flerpåpartimotion om folkmordet på armenier på riksdagens bord som resulterade i ett av riksdagen enligt antaget betänkande från utrikesutskottet.

I betänkandet, som alltså även Moderaterna stod bakom, sägs bland annat i övervägandena:

”Utskottet menar att det är angeläget och nödvändigt med en officiell redovisning och erkännande av folkmordet på armenierna. 1985 fastslogs i FN och i Europaparlamentet att det ottomanska riket begått folkmord på det armeniska folket i början av detta sekel.”

Jag tror att det var detta som Forum för levande historia refererade till.

Utskottet menade även att Turkiets demokratiska identitet skulle stärkas om Turkiet visade större öppenhet om sitt förflutna och att det var viktigt med förutsättningslös, oberoende internationell forskning om folkmordet.

Detta av riksdagen antagna betänkande år 2000 menar jag måste tolkas som ett erkännande från riksdagens sida av folkmordet på armenier.

Motionen var dock begränsad till den armeniska folkgruppen. Följande år väcktes en ny motion som inkluderade övriga folkgrupper. I kommande betänkande från utrikesutskottet 2002 formulerade man sig något annorlunda, nämligen så här:

”Utskottet menar att det som drabbade armenier, assyrier/syrianer och kaldéer under det ottomanska rikets tid sannolikt skulle betraktas som folkmord enligt 1948 års konvention, om den hade varit i kraft vid den aktuella tidpunkten.”

Detta senare uttalande har en tydligt juridisk prägel. Utskottet ville markera att ingen skulle kunna dömas retroaktivt till exempelvis återlämnande av egendom för vad som skedde 1915 långt före FN:s folk-mordskonvention.

Vänsterpartiet reserverade sig då mot denna skrivning och dess juridiska tolkning. Det handlar inte, som vi ser det, om ett juridiskt erkännande utan om ett politiskt.

Men sammanfattningsvis erkände riksdagen år 2000 folkmordet på armenier och gjorde i sak ett politiskt erkännande även av folkmord på de övriga folkgrupperna. Därför borde det vara naturligt att ånyo kunna fastslå detta i enlighet med Pertofts interpellation.

Jag har en kommentar till utrikesministerns svar.

Carl Bildt betonar vikten av oberoende historisk forskning och fri debatt – egentligen på samma sätt som utrikesutskottet år 2000. Dock anser jag att det är tveksamt om den internationella historikerkommission som Turkiet föreslagit med medverkan från Turkiet och Armenien kan anses vara tillräcklig. En sant internationell, oberoende kommission bör bestå av forskare inte bara från de direkt inblandade staterna utan ha en bredare sammansättning, bland annat för att undvika att kommissionen förvandlas till något slags förhandlingsdelegation.

Anf. 21 YILMAZ KERIMO (s):

Fru talman! Jag tror att vi alla inte bara känner till och förstår många av de fruktansvärda saker som dagligen drabbar människor på vårt klot. Jag vet att vi alla har olika kopplingar och anknytningar till människor som lever med detta; människor som många gånger kämpar för sina liv och för sina rättigheter i världens alla hörn, människor som verkligen behöver Sveriges aktiva stöd och solidaritet i kampen.

För mig är frågan om svärdets år, eller *seyfo* på assyrisk/syrianska, mer än så. För mig handlar det om mina egna dödade förfäder. Jag är ett levande bevis.

För mig och mina landsmän är det inte bara fråga om politik utan också om en punkt där politiken direkt berör själ och hjärta.

I dag finns det bara några tusen kvar i hela Turkiet jämfört med en miljon vid sekelskiftet. Den stora utrensningen skedde under den period som går under namnet *seyfo*, 1915–1919. Sverige måste göra ytterligare ansträngningar för att de turkiska myndigheterna ska tvingas till en annan hållning i frågan än vad som nu gäller. Till att börja med gäller det det självklara att man måste ha rätten att över huvud taget kunna tala om frågan. Den rätten gällde inte den syrisk-ortodoxa prästen fader Yusuf Akbulut i Diyarbakır, inte heller den armeniske journalisten Hrant Dink, hans son Arat Dink, Nobelpristagaren Orhan Pamuk etcetera.

Fader Yusuf Akbulut åtalades för statsfientlig verksamhet och förräderi, bara för att han i en intervju sade att man inte får glömma att även många assyrier/syrianer mördades under samma folkmord som armenierna. Det var inte så länge sedan.

Mina förfäder överlevde inte folkmordet. På samma sätt som för många av mina landsmän föll de också offer för en hänsynslös utrensning under åren 1915–1919. På det sätt som jag har fått höra av mina släktingar har också mina landsmän hört om folkmordet.

Fru talman! Olof Palme uppmanade oss i Hanoitalet julen 1972 att kalla saker vid dess rätta namn, det vill säga folkmord och ingenting annat. Jag är väl medveten om vikten av att så djupgående juridiska begrepp som folkmord kräver varsamhet när man använder dem. För mig, med min bakgrund, min kunskap och min historia, som förmedlats genom årtionden, är det ett historiskt faktum att ett folkmord i vår nuvarande definition begicks under svärdets år, *seyfo*, 1915 i Turkiet.

Fru talman! Man måste göra upp med sin historia för att kunna blicka framåt och gå vidare. Jag vill här passa på att ge några kommentarer till utrikesministerns anförande och samtidigt passa på att få några svar från honom. Utrikesministern pratar om dialog och försoning. Visst låter det bra, men man måste göra upp med sin historia först för att kunna föra en dialog med respekt. Utrikesministern pratar om en reformprocess. Visst låter det bra, men tyvärr står mycket på papper, det vill säga ord utan handling. Fortfarande åtalas människor enligt artikel 301 för sina åsikter i Turkiet, till exempel Akbulut, Orhan Pamuk, Hrant Dink och nyligen, för någon månad sedan, Arat Dink.

Utrikesministern säger att denna fråga är för historikerna, men vad anser utrikesministern om de 19 länder som har erkänt folkmordet? Gjorde de fel?

Anf. 22 ESABELLE RESHDOUNI (mp):

Fru talman! Som svensk-armenisk riksdagsledamot har jag under de senaste veckorna fått flera samtal från människor som är berörda av frågan om folkmordet på armenier och assyrier/syrianer 1915. De undrar naturligtvis när Sveriges riksdag ska ta ställning i frågan och vad utrikesministern anser och tänker göra. Folkmordet präglar många människors liv. Det finns miljontals människor som har djupa spår i själen. Det handlar om sorg som går i arv. Det handlar om identitet. Det handlar om demokrati, och det handlar naturligtvis om att förstå samtiden. Dessa miljoner människor måste få upprättelse.

Ministern sade i den tidigare debatten, som han refererade till, att om man inte förstår historien är det rätt mycket i nutiden som man kanske får något begränsad förståelse för. Vad gör ministern själv för att förstå historien? Mig veterligen har han inte varit i kontakt med någon av de tusentals anhöriga som finns i Sverige i dag. Det vore trevligt om ministern kunde ta emot dem när de knackar på dörren för att få lite mer information.

Ministern svarade att regeringens uppgift inte är att slå fast ett historiskt händelseförlopp. Jag tror inte att någon här i dag gör anspråk på att ministern ska göra det. Däremot vill vi att ministern förhåller sig till den historia som finns.

Fru talman! Detta är nästan en skymf inte bara mot alla dessa miljontals människor utan även mot de politiker och parlament som har ställt sig bakom att det har förekommit ett folkmord. Det är framför allt en skymf mot de forskare som har forskat i frågan. Jag har tagit med mig en lista på alla forskare som har forskat i frågan. Jag hoppas att ministern tar del av den. Jag har även en bok med mig till ministern. Jag hoppas att ministern anser att det här är riktig forskning och inte något påhittat.

Fru talman! Sveriges utrikesminister har ett högt anseende i många länder. Jag tror att han kan åstadkomma mycket om han bara visar lite handlingskraft.

Anf. 23 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Det har kommit fram många värdefulla synpunkter i debatten. Vi diskuterar egentligen två olika saker.

Det jag har att svara på formellt, och där jag säger nej, handlar om huruvida vi ska fatta politiska beslut om historien. Där är jag fast i min uppfattning – och det gäller regeringen också – att vi inte fattar politiska beslut om historien. Det handlar för mig om en kärnprincip i ett liberalt samhälle. Vi gör inte det. Det finns andra typer av stater i andra skeden av historien som har gjort historien till ett politiskt vapen. Man samlas i regering och parlament och beslutar att så var det; de var skyldiga och de var oskyldiga. Så gör man historien till ett politiskt vapen. Det vill vi inte ha i Sverige.

Jag fick frågan om jag kritiserar de länder som har gjort så. Ja, det skulle jag säga. Vår princip är ett liberalt öppet samhälle där historien är – som jag sade tidigare – oerhört viktig. Förstår man inte historien förlo- rar man en del av förmågan att både hantera samtiden och forma framti- den. Med det menar jag *inte* att riksdagen eller regeringen ska fastställa historiska förlopp. Det är därför jag avvisar tanken att vi genom politiska beslut ska fastställa att något har hänt.

Då handlar det om den fria debatten och forskningen. De är en abso- lut grundläggande förutsättning för den försoningsprocess som vi alla vet måste komma till stånd. Där kan vi notera både de framsteg som har skett och de framsteg som måste ske för att detta ska vara möjligt i Turkiet – för all del också i andra länder.

Vi tar just nu utgångspunkten i 1915. Jag skulle vilja börja denna del av historien 1912 med Balkankrigen. Därefter börjar upplösningdramat för Osmanska imperiet riktigt på allvar och sträcker sig fram till 1920– 1922 eller där omkring. Under detta skede ser vi utsägliga tragedier som drabbar det ena folket efter det andra med utsäglig brutalitet och på ett sätt som fortfarande har lämnat mycket betydande sår i den regionen, och som vi får vittnesmål om här, också hos efterlevande som nu formar sin framtid i avlägsna delar av världen. Just därför är det så viktigt med den reformprocess i Turkiet som också innebär en öppning för denna diskuss- ion.

Jag tackar för *denna* bok som jag inte har. Jag vet inte om den finns i Utrikesdepartementets bibliotek, och jag fruktar att denna bok kommer att hamna där i stället för i mitt. Jag har många böcker om just det här skedet av historien hemma. Jag vill inte påstå att jag kan allt som står i dem, men när jag är i Istanbul i Turkiet brukar jag besöka två bokhandlar för att se på litteraturen på just detta område. Den är lite av en mätare. I dag finns böcker i bokhandlar i Turkiet som talar om folkmord på arme- nier på ett sätt som var alldeles otänkbart för några år sedan. Precis som har påpekats utnyttjas artikel 301 – som fortfarande finns – av extremna- tionalistiska grupper för att lägga fram det ena åtalet efter det andra på ett fullständigt oacceptabelt sätt. De slängs i allmänhet ut av domstolarna – tackom och lovom – men det är fortfarande oacceptabelt. Det är inte alltid det sker, men i huvudsak är det så.

Prot. 2007/08:17
26 oktober

Svar på
interpellationer

I den dialog som vi har med Turkiet som en del av anslutningsförhandlingarna är ju detta en av de viktiga frågorna just nu. Det har jag understrukit, inte minst med utrikesminister Babacan under de senaste veckorna. Artikel 301 är, förutom substansen, en symbolfråga. Jag hoppas och tror – nu har saker och ting fördröjts av det som vi ska diskutera i en kommande interpellationsdebatt – att vi kommer att se snabba steg från Turkiets sida för att ta bort artikel 301 på ett så pass substantiellt sätt att den frågeställningen upphör. Det vi då kritiserar i Turkiet är något som jag ska återkomma till i nästa svar.

Anf. 24 MATS PERTOFT (mp):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Vad vi diskuterar är ju väldigt mycket symbolfrågor. De som dog i folkmordet 1915 blir inte levande av vår debatt. Men symbolen är väldigt viktig, inte minst i dagens Turkiet. I dagens Turkiet är det självklart ett måste i demokratiseringsprocessen att man har insikt om sin egen historia. På samma sätt har det varit en svår men absolut nödvändig del i alla länder som det har skett folkmord i att inse detta. Det är väl också därför som vi tar upp frågan här i dag och som den återkommer om och om igen i riksdagen. Det är till exempel för att det finns många människor i Sverige i dag som har bakgrund i familjer och folk som drabbades av dessa folkmord men också för att vi känner ett ansvar för att förhindra nya folkmord.

Så länge det finns folkmord som förnekas i världen ökar risken för att folkmord sker igen. Vi behöver bara ta debatten i nutiden om något som statsrådet har varit väldigt inblandad i, upplösningen av det forna Jugoslavien och diskussionen där. Nu har vi diskussionen om Afrika. Folkmord som skyls över, där man skyller på olika parter, leder till en ökande risk för att detta återkommer. Därför är denna symbolfråga så viktig även i dag.

Statsrådet tog upp att vi inte fattar politiska beslut om historien. Det är ju helt korrekt. Det är ju forskningen, historikerna, som ska skapa bilden av vad som har skett, som ska få fram en så objektiv bild av verkligheten som möjligt. Därför överlämnade jag den här forskningsboken, resultatet, till statsrådet. Vad vi gör som politiker är inte att fatta beslut. Vi kan konfirmera. Vi kan säga: Ja, forskningen har rätt. Det är ju det som sker på alla möjliga andra områden, inte minst ett område som ligger mig nära hjärtat, klimatfrågorna.

När forskningen har kommit fram till slutsatser är det politikens uppgift att konfirmera och ta till åtgärder. Likadant är det här. Forskningen har tagit fram detta ur gömmorna, har satt strålkastarna på det. Sedan är det politikens sak att konfirmera att landet Sverige och medborgarna står för detta. Därför är frågan om ett erkännande av folkmord även en politiskt aktuell fråga. Den blir det också mer och mer i och med Turkiets process att långsamt tvingas inse sin egen historia som en del av vägen till demokrati.

Därför är det fortfarande så att jag undrar när Sverige ska erkänna detta folkmord för att sätta ytterligare press på Turkiet. Det behövs i varje land att man lär sig av sin egen historia, att man ska kunna detta. Jag har själv upplevt detta. Jag har bott som utlandssvensk och vuxit upp i Tyskland efter andra världskriget. Jag lärde mig där hur svårt det är för ett folk att se sin egen historia när den inte är särskilt trevlig. I den pro-

cessen fick Tyskland hjälp av resten av världen. I denna process behöver Turkiet hjälp från resten av världen för att inse det här.

Prot. 2007/08:17
26 oktober

Anf. 25 FREDRIK MALM (fp):

Fru talman! Utrikesministern talar här om liberala principer, om fri forskning och fri debatt. Jag tror att vi alla ställer upp på det, inte minst jag själv, som ju är tydligt, öppet deklarerad liberal. Jag är hyggligt varumärkesdeklarerad, tror jag. Problemet är ju bara att dessa principer om fri debatt inte existerar i praktiken i Turkiet i dag. Man kan diskutera vissa saker, men det finns ju en mycket stor risk. Den som talar lite tydligare, lite högre, och skriver i ett lite större organ riskerar att utsättas för våldsamma repressalier. Vi har sett det. En drivs i landsflykt, Orhan Pamuk. En annan dör, Hrant Dink.

De här liberala principerna om fri forskning och fri debatt innebär ju inte att vi som politiker ska styra det här på något vis. Däremot kan vi som politiker lyssna på forskarna och på forskningen. Det innebär också, tycker jag, att vi ska vara medvetna om att vi aldrig kan ta den demokrati som vi har för given. Det är också detta som är bakgrunden till att vi i dag exempelvis har Forum för levande historia. Det är detta som är bakgrunden till att vi har temadagar om Förintelsen på varenda skola i Sverige och till att generation efter generation av ungdomar besöker koncentrationslägren i Polen. Det är oerhört viktigt för att vi ska förstå Europas arv, för att vi ska förstå det judiska folkets tragedi och så vidare.

Detta är givetvis politiska markeringar hela tiden; att Förintelsen, utrotningen av Europas judenhet, är så central i vår historia att vi måste vara beredda att erkänna det och forska kring det. Vi har till och med en statlig myndighet som arbetar med frågorna i Sverige. Detta måste givetvis också gälla tragedierna som inträffade i det osmanska riket.

Min sista fråga, som jag ändå tycker är lite intressant, är: Vad anser Carl Bildt själv i frågan? Var det ett folkmord eller inte? Det tycker jag också vore intressant att veta.

Anf. 26 JACOB JOHNSON (v):

Fru talman! Utrikesministern kommenterade inte mitt referat av beslutet i riksdagen 2000 och 2002. Det tycker jag att Carl Bildt borde göra.

De förföljelser, folkfördrivningar och brutala mord av armenier, assyrier/syrianer och kaldéer som ägde rum i början av 1900-talet ägde rum under det osmanska rikets sönderfall. Redan Hjalmar Branting benämnde det som då skedde ett folkmord – långt innan antagandet av FN:s folkmordskonvention. Den nuvarande turkiska staten existerade inte då. Det kan tyckas märkligt att inte Turkiet kan erkänna att detta folkmord ägde rum under det osmanska riket. Förklaringen torde ligga i att det var turknationalistiska krafter som under sönderfallet av det osmanska riket var pådrivande i övergreppen.

Men likväl som dagens Efterkrigstyskland måste erkänna att dåtidens Nazityskland begick folkmord på judarna måste Turkiet någon gång ta sitt förnuft till fånga och göra samma erkännande av en mörk händelse i sin historia. Det kommer Turkiet att tjäna på, och det kommer att underlätta deras ansökan om medlemskap i Europeiska unionen. Det är helt

Svar på
interpellationer

nödvändigt att Turkiet gör upp med sina nationalistiska, ja, chauvinistiska, övertoner gentemot omvärlden och sina minoriteter.

Kanske skulle utrikesministern i samtal med representanter för Turkiet kunna göra en jämförelse med Sveriges historia och situationen efter förlusterna av de svenska besittningarna runt Östersjön och så småningom även av Finland. Det tog svenska nationella och chauvinistiska krafter lång tid att komma över det. Tegnér skrev i början av 1800-talet om att ”inom Sveriges gräns erövra Finland åter”. Han insåg att Sverige måste utveckla sig – inte genom att hota grannar och göra anspråk utan genom att ta itu med sina egna problem.

Anf. 27 YILMAZ KERIMO (s):

Fru talman! Utrikesministern låter som en försvarsadvokat för Turkiet. Han svarar inte på frågor. Han kommer bara med allmänna tankar om Turkiet och demokratiprocesen. Visst låter det bra, men som jag sade är det mycket bara på papperet. Implementeringen fungerar inte. Fortfarande finns artikel 301 som kränker yttrandefriheten. Så fort man nämner ordet folkmord kan man åtalas. Vi har bevis på det. Hrant Dinks son åtalades och fick ett års villkorlig dom för bara en månad sedan.

Ser vi på assyrier/syrianers historia så har de bott i Turkiet i 2 000 år. Men de har inget i samhället, ingen maktposition i politiken, inga demokratiska rättigheter – om vi bortser från folkmordet 1914–15. I Sverige har de bott i genomsnitt i ungefär 25 år och har här lyckats få egen tv-kanal, riksförbund, tidningar, egna kyrkor, akademiker, företagare och politiker i både riksdag, regering och fullmäktige i olika kommuner. Detta säger mycket om att det i Turkiet fortfarande finns brister i demokratin.

Ministern talar mycket om forskning. Det är också bra. Men jag hade själv en motion om forskning i denna fråga för bara ett år sedan som alliansen med Moderaterna i spetsen avsåg. Här är betänkandet. Du kan få titta på det. Vi reserverade oss i utskottet, men alliansen med Moderaterna i spetsen avsåg det.

Jag vill helst ha svar på frågorna som jag har ställt tidigare. Även jag vill överlämna en bok till utrikesministern, *Svärdets år*, om folkmordet, så att han kan bli mer påläst till nästa gång.

Anf. 28 ESABELLE RESHDOUNI (mp):

Fru talman! Det känns som att det blir många upprepningar här i dag, dels från vår sida, dels från ministrarnas sida, som egentligen inte säger så mycket.

Jag är mest orolig över den bild som ministern vill ge av hur det ser ut i Turkiet i dag, att det är mer öppet och att det råder ökat utrymme för fri debatt. Vilken information och vilka källor har ministern? Du säger att du brukar vara i Istanbul, men jag undrar ändå om du vet hur det är för människor där. Vi har lite andra kontakter och vet hur det verkligen ser ut för den lilla människan.

Jag hoppas att ministern tar tag i frågan. Från Miljöpartiets sida kommer vi i alla fall att ställa samma frågor om ett år och se vad ministern har gjort till dess. Naturligtvis vill jag också överlämna denna bok.

Anf. 29 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag tackar för böckerna. Jag har ett alltför omfattande intresse av historia, och det leder till att jag möjligtvis till och med kommer att läsa dem när jag borde läsa något annat.

När jag säger att det är en fundamental princip i ett liberalt samhälle menar jag att vi alla är liberaler i denna fråga. Jag tror ingen av oss vill att vi ska hamna i en situation där vi fattar politiska beslut om historien. Det tillhör andra politiska traditioner än Sveriges. Därför ska vi inte fastställa vad som inträffade 1912, 1913, 1915, 1916, 1917, 1918 eller 1920. Men med detta sagt är det oerhört viktigt att alla bearbetar sin historia. Det har jag sagt vid åtskilliga tillfällen, och jag kan upprepa det och kommer säkert att upprepa det vid många ytterligare tillfällen.

Tittar vi på den dätida utvecklingen i denna region – som jag i andra delar har anledning att ägna mig rätt mycket åt – så hade den konstiga statsbildningen som var det Osmanska imperiet förvisso åtskilliga drag som vi hade haft anledning att rikta mycket grava invändningar mot om någon av oss hade varit politiskt aktiv på den tiden. Samtidigt var detta ett geografiskt område som kännetecknades av en rätt betydande mosaik av olika nationaliteter, religiösa uppfattningar och kulturella traditioner som, icke utan brutalitet i umgänget då och då, hade levt tillsammans under århundraden, kanske till och med årtusenden, och där imperier som passerat förbi hade efterlämnat sina spår i en mångfald som var kreativ och spännande på många sätt.

Utvecklingen sedan de år som vi nu talar om har inneburit att hela detta område har gått mot mer av monoetniska nationella strukturer. Det gäller hela denna region. Går man från Balkan över Anatolien och ned till Mesopotamien ser man samma tragiska tendens under nästan ett århundrade. Det är en tragisk tendens där inte bara människor har förlorat livet utan där också den kulturella vitalitet som fanns tidigare har förlorats.

Vad är då enligt min mening essensen i den process av europeisering och modernisering som jag är mycket stark anhängare av för denna region? Jo, det är att vi försöker vända denna utveckling. En central del i hela det europeiska projektet är respekten för olik tänkande, minoriteter och mångfald. Det europeiska projektet är inte ett enhetsstatsprojekt, det är ett projekt av mångfald. De länder som ska ansluta sig till detta måste respektera denna mångfald. Det innebär en rätt grundläggande förändring för Turkiet. Enligt min mening är den förändringen på gång, men den är inte fullföljd. Artikel 301 kan vi ta som ett av många exempel på detta.

Kommissionen kommer med sin utvärdering av Turkiet den 6 november. De baserar sin bedömning på mycket bredare kunskaper än vad jag, från personlig erfarenhet, har möjlighet till. Jag är rätt övertygad om att den kommer att ge en bild av väsentliga framsteg och väsentliga problem. Det grundläggande är att det är en process att acceptera mångfalden, det öppna samhället, toleranserna, minoriteterna och att över tiden kunna återvända till lite av den mosaik som förr gav detta område en kulturell kreativitet som under nationalismens rätt förödande århundraden enligt min mening delvis har gått förlorad.

Anf. 30 MATS PERTOFT (mp):

Fru talman! Jag kan konstatera att jag delar intresset för historia med utrikesministern. Jag delar även uppfattningen i den intressanta utläggningen om att vägen från det multietniska till det monoetniska under 1900-talet har varit förödande.

Det är just där jag vill lägga en sista bricka i denna debatt. Faktum är att Sverige har gått till ett mer mångkulturellt samhälle. Jag kan ta som exempel min hemstad Södertälje där ca 20 000, eller 25 procent, har bakgrund i den assyrisk/syrianska och kaldeiska folkgruppen. För mig som Södertäljebo – visserligen född i Skåne och uppvuxen i Tyskland, men sedan 25 år bosatt i Södertälje – tillhör denna folkgrupps historia även min historia.

Jag menar att Sverige måste ha ett nytt grepp. Det är helt rätt att Turkiet går sin väg, men det är viktigt att Sverige som har nya medborgare och en ny historia i det mångkulturella samhället också gör andra ställningstaganden där man representerar sina nya samhällsmedborgare på ett sådant sätt att respekten väcks för historien. Vad skulle vi säga om vår historia plötsligt skrevs om och olika delar av den svenska historien inte fanns?

Detta är i dag en del av svensk historia. Därför är det så viktigt att Sverige tydligt säger att man erkänner detta folkmord, särskilt med tanke på att man får så mycket märkliga svar. Å ena sidan säger man att man har erkänt det och att riksdagen har tagit beslut, å andra sidan att det finns forskare som säger något annat.

Anf. 31 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag kan i mitt slutanförande i allt väsentligt hålla med Mats Pertoft.

Låt mig till Jacob Johnson säga, vilket jag glömde tidigare, att 2002 sade utrikesutskottet lite annorlunda än vad man sade år 2000. Riksdagens senare ställningstagande är lite annorlunda än det som var från år 2000.

Men för att återvända till det som jag fortfarande tycker är en viktig linje i denna debatt: Mats Pertoft beskriver ett annorlunda Sverige. Så är det. Det är ett mycket annorlunda Sverige. Enligt min mening är det ett mycket bättre Sverige. Det är ett Sverige som har större förmåga att vara en aktiv part också i internationellt samarbete.

Vi har också skaffat oss kontakter gentemot omvärlden som ibland av en och annan kan uppfattas som komplicerande. Det är inte så enkelt som vi kanske trodde tidigare. I det långa loppet är det självfallet oerhört berikande.

Det innebär också att vi måste lära oss mer om omvärlden och om världens historia. Jag tillhör dem som tror att det är bra.

Vad lärde vi oss tidigare i den svenska skolan om vad som hade inträffat i den delen av världen? Om jag bortser från kalabaliken i Bender, som inte nödvändigtvis är en definierad händelse i sydöstra Europa, tror jag inte att vi lärde oss någonting.

Nu tvingas vi att läsa den här typen av böcker. Jag tror inte att alla kommer att göra det, men några. Vi berikar detta land genom att få in historiska och kulturella traditioner. Det innebär också att vi ibland importerar konflikter – intellektuella, politiska och kulturella. Förmågan att hantera dem är mycket ett tecken på kvaliteten i hur vi förmår hantera denna nya mångkulturella verklighet.

Det är ett bättre Sverige som blir resultatet. En viktig del av detta bättre och mångfaldens Sverige är att vi ska ha en öppenhet. Vi vill att andra ska ha den öppenheten, men vi kan inte fatta politiska beslut om historien.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellationerna 2007/08:42 och 63 om situationen i Turkiet och det spända läget mellan Turkiet och irakiska Kurdistan

Anf. 32 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Fredrik Malm och Jacob Johnson har i separata interpellationer ställt ett antal frågor som berör vad jag avser att göra för att Turkiet inte ska intervensera militärt i norra Irak, samt vad jag avser att göra för att främja en utveckling där Turkiet fullt respekterar de etniska minoriteternas rättigheter. Jag väljer att besvara båda interpellationerna i ett sammanhang.

Den akuta bakgrunden till den kris vi nu diskuterar är att organisationen PKK – av oss tydligt och klart stämplad som en terroristorganisation – under den senaste tiden uppenbart trappat upp sin verksamhet i Turkiet.

Det handlar då inte bara om de attentat i gränsområdena mot Irak som uppenbarligen i huvudsak skett av terroristgrupper som infiltrerat över gränsen. Planer för stora terroristattacker har kunnat stoppas i såväl Ankara som Istanbul. Bara i år har över 100 personer dödats som en direkt följd av PKK:s handlingar.

Låt oss vara klara: Inget annat europeiskt land har drabbats så hårt av terror under senare år som Turkiet.

Att PKK på detta sätt trappat upp sin terroristverksamhet tror jag ska ses mot bakgrund inte minst av de stora framsteg som gjorts när det gäller kurdernas rättigheter och ställning i Turkiet som ett resultat av bland annat landets successiva steg mot ett kommande medlemskap i Europeiska unionen.

Premiärminister Erdogan har sagt att den kurdiska frågan bara kan lösas med demokratiska medel, och i sommarens val fick hans AK-parti ett tydligt starkare stöd i de sydöstra delarna av Turkiet än vad traditionellt kurdiskt orienterade partier fick. Den nyvalde presidenten Guls första resa gick symboliskt nog till landets sydöstra delar.

Att stora framsteg gjorts innebär dock inte att det inte skulle finnas mycket som återstår att göra. Det är inte minst mot denna bakgrund som Sverige så tydligt stöder de turkiska EU-ansträngningarna.

I Irak åtnjuter de tre nordliga provinserna ett relativt långtgående regionalt självstyre i enlighet med den nya grundlag som antogs efter folkomröstningen hösten 2005, vilket för den huvudsakligen kurdiska befolkningen i norra Irak jämfört med förtrycket under Saddam Husseins regim har inneburit nya möjligheter att inom Iraks ramar utvecklas i fred och säkerhet.

Inom ramen för våra ansträngningar att utveckla relationerna med Irak vill vi på ett påtagligt sätt utveckla relationerna med dess kurdiska delar i syfte att på olika sätt stödja denna utveckling.

Inledningsvis var detta en utveckling som möttes av betydande misstro i Turkiet. Även om det fortfarande finns betydande rester av denna är det mitt intryck att det håller på att ske en förändring av attityder. Utvecklingen i den irakiska regionen Kurdistan är till mycket stor del beroende av kommunikationer med och genom Turkiet. De ekonomiska förbindelserna växer mycket starkt.

Det finns också en växande insikt om att ett konstruktivt förhållande mellan Turkiet och Irak, inklusive den irakiska regionen Kurdistan skulle såväl gagna Iraks territoriella integritet som skapa nya broar av stabilitet och förståelse i en annars instabil region.

Jag tror inte det är en alltför djärv gissning att säga att även detta är en utveckling som PKK vill bryta. Även här kan finnas ett motiv till den upptrappade terrorismen.

Den upptrappade och våldsamma terrorismen kan i grunden bara bekämpas med fortsatta politiska och ekonomiska reformer i Turkiet som en del i en historisk försoningsprocess som alldeles självklart måste omfatta relationerna också mellan Turkiet och den irakiska regionen Kurdistan.

Det är min förhoppning att beslutsfattare såväl i Ankara som i Bagdad och Erbil ska hantera dagens akuta kris med denna långsiktiga insikt för ögonen.

Det primära ansvaret för att konkret bekämpa terrorister baserade och verksamma i Irak ligger alldeles självklart på de irakiska myndigheterna, inklusive den kurdiska regionala regeringen. Det är uppenbart att de inte tillräckligt väl levt upp till sina åtaganden i dessa hänseenden. I den mån de anser sig behöva internationell hjälp för detta har de självfallet möjlighet att begära sådan.

Det är inte svårt att förstå de känslor som ligger bakom den turkiska militära uppladdning som nu sker. Samtidigt borde dock erfarenheten från tidigare turkiska militära operationer i norra Irak mana till stark återhållsamhet. Framgångarna har ofta varit kortsiktiga. Den långsiktigt alldeles avgörande reform-, utvecklings- och försoningsprocess jag talat om skulle riskera att allvarligt försvåras vid omfattande ensidiga operationer in i norra Irak.

Det är mot denna bakgrund som vi i Europeiska unionen uppmanat till politisk dialog. Ministermötet med Iraks grannstater i Istanbul i början av november erbjuder en av många möjligheter i detta avseende. Jag har också med tillfredsställelse noterat uttalanden av Iraks president Talibani med starka fördömanden av PKK och dess verksamhet, samt Turkiets utrikesminister Babacans resa till Bagdad.

Jag kan försäkra att vi kommer att vara fortsatt starkt engagerade även i dessa viktiga frågor i sydöstra Europa.

Anf. 33 FREDRIK MALM (fp):

Fru talman! Först och främst vill jag tacka för svaret och för att vi får möjlighet att diskutera den här viktiga frågan i dag, trots att det är stämmodtider och annat.

Jag noterar att utrikesminister Carl Bildt i slutet av sitt interpellationssvar slår fast att ”den långsiktigt alldeles avgörande reform-, utvecklings- och försoningsprocess jag talat om skulle riskera att allvarligt försvåras vid omfattande ensidiga operationer in i norra Irak”.

Detta är ett mycket viktigt klargörande, menar jag. Det tolkar jag som att den svenska regeringens position överensstämmer med EU-kommissionens president José Manuel Barossos och den amerikanska administrationen i Vita husets deklARATIONER, nämligen att Turkiet måste söka en diplomatisk och politisk lösning och inte genomföra en militär offensiv in i Kurdistan–Irak.

Vi är givetvis alla angelägna om att en konstruktiv utveckling ska kunna ske på flera områden. Det handlar om demokratiska reformer i Turkiet. Det handlar om fortsatta förhandlingar med EU. Det handlar om möjligheten till fred i Irak. Det handlar om en fortsatt positiv utveckling i Kurdistan–Irak. Det handlar om ökat ekonomiskt utbyte. Det handlar om skydd för civilbefolkningen.

Problemet är ju att i dag äventyras allt detta av den turkiska militärens massiva mobilisering längs gränsen. En omfattande militär operation kan åter sätta regionen i brand. Den kan fälla den första brickan i ett dominospel där ingen kan förutse konsekvenserna.

Sedan Irakkriget 2003 har Turkiet spelat en ekonomiskt positiv roll för utvecklingen i norra Irak, men en politiskt mycket destruktiv roll. I stället för att söka en dialog med kurderna i Irak har Turkiet skjutit dem ifrån sig genom återkommande hot om militär invasion och ett mycket högt tonläge i fråga om Karkuk.

Detta har besvarats av kurdiska ledare i Irak, främst av Messoud Barzani, men generellt sett måste ändå medges att den kurdiska regionala regeringen KRG har hållit en lägre profil än vad Turkiet har gjort. Turkiet har därmed skapat en fiendskap med kurderna i Irak som ökar deras stöd för PKK.

Fru talman! I Carl Bildts svar nämns tyvärr ingenting om de systematiska förföljelser som den kurdiska befolkningen i Turkiet under årtionden har utsatts för. Det förvånar mig en aning eftersom det är en central aspekt för att också förstå vad som sker i dag. Det har skett förbättringar, men den positiva utvecklingen överdrivs ofta. Dessutom, vilket är än värre, tas den positiva utvecklingen ibland till intäkt för att inte ställa ytterligare krav på Turkiet. Det finns alltså en risk för att reformtrycket minskar när man hela tiden hänvisar till uppnådda reformer som vi vet finns på papperet men som inte alltid gäller i praktiken.

Även de positiva förändringar som har skett äventyras givetvis vid en turkisk invasion. Dessa förändringar kan mycket snabbt rullas tillbaka. Ett nytt krig piskar upp stämningar på båda sidor i Turkiet. Vi har till och med sett hur vice premiärministern i Turkiet nu har beordrat landets medier att idka självcensur därför att den turkiska armén inte ska framstå som svag – man säger uttryckligen så – och därför att man inte vill piska upp stämningar som också innebär att man attackerar enskilda kurder i landet, vilket också har skett.

Jag vill därför betona vikten av att utrikesminister Carl Bildt i Sveriges bilaterala relationer med Turkiet och även genom vårt medlemskap i EU höjer profilen i denna mycket centrala fråga för att vi ska kunna undvika en regional stor konflikt och för att den politiska processen och dialogen ska kunna fortsätta. Det kommer alla parter att vinna på.

Anf. 34 JACOB JOHNSON (v):

Fru talman! Jag har liksom Fredrik Malm interpellerat utrikesministern om situationen i Turkiet och det spända läget vid gränsen till irakiska Kurdistan.

I sitt svar skriver Carl Bildt bland annat att Turkiet är den europeiska stat som drabbats mest av terror under de senaste åren. Här kan man notera att utrikesministern anser att Turkiet är en europeisk stat. Det är väl mer korrekt att säga att Turkiet är ett land som delvis ligger i Europa men som ligger i förhandlingar om ett inträde inte i Europa utan i EU. Det är en förhandling som ser ut att kunna ta lång tid med tanke på brister i Turkiets demokrati, behandlingen av kurderna och andra nationella minoriteter, Cypernfrågan med mera.

Jag kan hålla med om att terror tyvärr är relativt sett mycket vanligt i Turkiet. Men utrikesministern ger en enögd bild, och han nämner endast den terror som PKK anklagas för och även säkert i vissa fall är ansvarig för. Men terrorns förekomst är inte begränsad till PKK. Det finns även turknationalistisk terror. Ett exempel är mordet på journalisten Hrant Dink i början av detta år, och det finns även islamistisk fundamentalistiskt inspirerad terror i Turkiet. Det är alltså inte bara PKK som ska utpekas som terrorister. Även turknationalisterna ska utpekas. Dessa är dock mer underjordiskt organiserade och har förankring i det som går under beteckningen "den djupa eller mörka staten".

Att den djupa staten finns inom militären är inte precis någon hemlighet. Exempelvis lyckades befolkningen i Turkiet för något år sedan ta fast en terrorist som placerat en bomb på en lekplats. Det visade sig att det inte var några vanliga terrorister utan att förövarna tillhörde polis- och säkerhetstjänsten.

Ett annat exempel kunde man läsa om i en turkisk tidning där en major berättade att han varit med om operationer utklädd till kurd.

Omfattande mediekampanjer, med den stora tidningen Hürriyet i spetsen, drivs i dag i Turkiet riktade mot kurderna, mot PKK och för att Turkiet ska gå in i irakiska Kurdistan.

Dessa kampanjer drabbar också den kurdiska parlamentsgruppen hårt. När de politiska spänningarna och förtrycket av kurderna ökar utgör de kurdiska parlamentsledamöterna inget undantag. De kan berövas sin immunitet och fängslas. Det har tidigare inträffat och kan hända igen.

I dag är, som sagt var, de antikurdiska stämningarna i Turkiet i det närmaste hysteriska, och den stora tidningen Hürriyet går längst fram, och det finns andra som följer efter.

Då kan man fråga sig: Finns det någon kurdisk motsvarighet till Hürriyet? Nej, varenda liten pamflett på kurdiska som kommer ut leder till husarrest, fängelsevistelser, åtal, trakasserier med mera.

I de fall man inte kommer åt oppositionella krafter med hjälp av juridiken löper även fredliga kurdaktivister risk att drabbas av Hrant Dinks öde.

Ett exempel på förföljelserna av kurderna är en svensk medborgare av kurdiskt ursprung i turkisk husarrest med reseförbud, Hassan Akbaj. Vilket är hans brott? Han har suttit fyra fem månader i husarrest. Han har beskyllts för att vara PKK-are, men myndigheterna kan inte belägga det. Det brott han begått är att han skrivit texter varav mest poesi på kurdiska. Det som han skriver är för övrigt inte politik utan naturlyrik. Regimer som sätter poeter i fängelse ger jag inte mycket för.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 35 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag ger Jacob Johnson rätt så till vida att jag i detta interpellationssvar inte har tecknat hela bilden av vare sig Turkiet eller regionen i dess helhet. Samtidigt måste jag nog säga att Jacob Johnson inte heller har gjort det, och en del av det som han säger ligger väl på den andra kanten av denna debatt. Han säger att det inte kommer ut några kurdiska tidningar. I Istanbul utkommer en tidning på kurdiska, och jag undrar om det inte till och med är dagligen, där man som ett stående inslag har proklamationer från den fängslade PKK-ledare Öcalan som låter meddela – diktera – dessa proklamationer som publiceras varje vecka plus att man hyllar martyrer, vilket råkar vara PKK-terrorister som har omkommit i olika typer av operationer. Det är en yttrandefrihet som i dessa delar var fullständigt otänkbar för några år sedan och som till och med i ljuset av vad som föregår i andra länder där man har att bekämpa terrorism framstår som anmärkningsvärd och hedervärd.

Det som vi nu har att diskutera är den akuta situationen som har uppkommit på grund av att PKK efter en vapenvila under ett antal år – efter arresteringen av Öcalan, tidigare ca 40 000 döda, därefter vapenvila – sedan i maj i år alldeles uppenbart har trappat upp mycket kraftigt. Då har man alldeles uppenbart huvudsakligen trappat upp operationer som är baserade i norra Irak. Det som vi har sett under de senaste veckorna är inte enstaka terroristoperationer, utan det är rätt omfattande operationer över gränsen då man attackerar olika turkiska positioner och byar. Det är inte en enstaka självmordsbombare eller terrorist, utan det är militära formationer som går över gränsen. Att detta orsakar en reaktion är väl kanske inte så förvånande. Till och med rätten till självförsvar enligt folkrätten skulle förmodligen kunna åberopas i detta fall. Då vädjar vi i alla fall till politiska lösningar.

Turkiet har rätt att försvara sig. Det är ingen tvekan om den saken. Varje nation skulle ha rätt att försvara sig i detta läge. Men vi vädjar om politiska lösningar därför att den långsiktiga försoningsprocessen mellan turkar och kurder inne i Turkiet gentemot Irak är så betydelsefull. Och vi har sett så stora framsteg, enligt min mening både i reformprocessen i Turkiet och i de ekonomiska förbindelserna. Ekonomin i norra Irak är beroende av turkiska företag, av handeln genom Turkiet och av investeringar från Turkiet liksom en stor del av den ekonomiska utvecklingen i sydöstra Turkiet. Att ruinera detta vore fel. Därför vädjar vi om politiska lösningar.

Vi noterar också att premiärminister Erdogan i samtalen med de irakiska myndigheterna nu visserligen diskuterar ekonomiska sanktioner som ett nytt instrument, vilket skulle få mycket negativa effekter, men i alla fall talar om politiska lösningar.

Det finns många uttalanden som kan åberopas i detta sammanhang som man har anledning att välkomna. Jag noterade uttalandet av president Talibani i Irak. Jag noterade ett uttalande från presidentskapet i den kurdistanska regionen som mycket tydligt tog avstånd från PKK, och det sades att man ska försöka begränsa och bekämpa dem med alla till buds stående medel. Jag välkomnar detta. Men det är ord som måste följas av handling.

Jag noterade också ett uttalande i går av den turkiske överbefälhavaren, eller generalstabschefen som det heter, general Büyükanit, där han i en annan tidning än den som åberopades säger att man ska inse att vad PKK är intresserade av är att åstadkomma en etnisk konflikt och ställa medborgare mot medborgare i Turkiet. Detta är vad de vill uppnå. Men våra medborgare måste inte falla i den fällan. Jag uppmanar till återhållsamhet av våra medborgare. Detta är ett uttalande av den turkiske överbefälhavaren.

Om vi har uttalanden från den kurdiska sidan av den art som jag nämnde, och om vi har uttalanden från den turkiska sidan av den art som jag nämnde, borde förutsättningarna för en politisk lösning finnas. Vi kan dock vara övertygade om att terroristerna kommer att försöka spränga möjligheterna i luften, men det är terroristerna som vi ska bekämpa.

Anf. 36 FREDRIK MALM (fp):

Fru talman! Nu blir jag uppriktigt bekymrad. Utrikesministerns senaste anförande är i det närmaste en blåkopia från presidentkansliet i Ankara när han citerar den turkiske överbefälhavaren Büyükanit och manar till försoning. Det är militären i Turkiet som under årtionden har sett till att den här konflikten också eskalerar precis som PKK har gjort. Det ska man inte på något sätt förneka.

Fru talman! Det talas om reformer. Jag skulle vilja fråga: Gäller dessa reformer borgmästaren Osman Baydemir i Diyarbakır som dras inför rätta för att han har skickat nyårshälsningar på kurdiska? Omfattar de här reformerna stadsfullmäktige i Diyarbakırs innerstad där man helt enkelt lät avskeda allihop därför att de hade upplyst medborgarna i staden om samhällets service, sophämtning och annat, på det kurdiska språket? Omfattar dessa reformer de kurdiska barn i dag som inte får döpas med namn om innehåller bokstäverna w, x och q därför att de inte finns i det turkiska alfabetet?

Jag skulle vilja ha svar på frågan: Finns det något land i världen i dag förutom Turkiet som sätter medborgare i fängelse för att de talar sitt modersmål? Finns det något sådant land i världen? Jag vet inte. Jag skulle gärna vilja ha ett svar på det. Det är möjligt att det finns en minoritet i Kina eller så som inte pratar kinesiska eller att det finns någonstans i Afrika i någon konflikt eller så. Men finns det något land där man har en minoritet som utgör en fjärdedel av befolkningen och där människor riskerar att fångas enbart för att de talar sitt modersmål?

Vi kan tala mycket om dessa reformer. Det har gjorts reformer. Problemet är att det är en väsentlig skillnad på att reformer syns i en lagtext och att reformer gäller på en polisstation i Mardin eller Diyarbakır.

Det andra som jag noterar, fru talman, är att Carl Bildt ansluter sig till något som är en officiell turkisk beskrivning och analys av situationen, nämligen den som bygger på att man kan isolera ut PKK från den övergripande frågan om behandlingen av den kurdiska befolkningen i Turkiet. Risken med detta är att man placerar in detta i en mycket klassisk dikotomi kring kriget mot terrorismen men att man inte riktigt förstår att det dröjde 60 år efter det att Mustafa Kemal utropade den nya republiken Turkiet till att PKK genomförde sin första militäraktion.

Det innebär att vi med största tydlighet ska fördöma PKK. Det är en totalitär organisation. Det är en dogmatisk organisation som tror på en våldsamt väg framåt som inte kommer att göra kurderna rättvisa. Men det innebär också att vi måste förstå att PKK i grunden är en reaktion. Det kurdiska väpnade motståndet i alla delar av Kurdistan är likaså en reaktion mot det som hände när nationalstaterna i regionen bildades och som inkorporerade den kurdiska befolkningen och därmed skapade det vi i dag kallar för kurdfrågan.

Om man bortser från detta och om man inte ser behandlingen av kurderna i Turkiet och hur västvärlden har delat upp kurderna i de goda kurderna i Irak som kämpade mot Saddam och kan allieras med västvärlden och George W. Bush och de dåliga kurderna i Turkiet som bekämpar en västallierad Natomedlem, tidigare också med stöd av Sovjet, kommer man aldrig att kunna formulera en konstruktiv politik för att lösa kurdfrågan. Detta är mycket viktigt.

Jag får avsluta mitt inlägg med detta, för tiden börjar rinna i väg.

Anf. 37 JACOB JOHNSON (v):

Fru talman! Den akuta situationen utmed gränsen mellan Turkiet och Irak utlöstes av ett angrepp från PKK:s sida i början av oktober mot turkisk militär som resulterade i 13 dödade soldater och som nu används som förevändning för de pågående militära attackerna i irakiska Kurdistan. Att turkisk militär dödat 12 bybor i samma område en kort tid dessförinnan har inte givits samma publicitet vare sig i turkiska eller i europeiska medier.

Jag kan hålla med utrikesministern om att det enda sättet att komma ur detta läge är att inleda dialog, men den dialogen måste börja med att den turkiska regeringen gör verklighet av de lagar den själv stiftat. Ännu så länge är de bara något som finns på papperet.

De stora förändringar i lagstiftningen som Bildt talar om är bara i sin linda. Dialogen måste inledas med konkreta förändringar i praktiken. Den måste kombineras med amnestier och slut på trakasserier av oskyldiga kurdiska naturlyriker och andra. En sådan process kan påskynda en nedläggning av vapnen från PKK:s sida.

Vid flera tillfällen har PKK utlyst ensidiga vapenstillestånd och krävt amnesti och dialog. Den turkiska regeringen har dock alltid avfärdat dessa inviter. De nationalistiska krafterna och militären har hela tiden varit motståndare till reformer för att förbättra kurdernas och andra minoriteters situation, och de har varit helt oförsonliga när det gäller PKK.

En dialog som utvecklas på rätt sätt skulle rycka undan grunden för PKK:s verksamhet, och dess väpnade strategi skulle visa sig vara felaktig. Underlaget för organisationen skulle försvinna. PKK är egentligen en liten organisation, men med visst begränsat stöd i den kurdiska befolkningen. När de turknationalistiska krafterna går till dagens häftiga angrepp mot PKK tycker en del kurder att PKK har någon sorts existensberättigande och rätt i sin väpnade kamp.

Omvänt gäller att när PKK går till angrepp utnyttjas detta av de turknationalistiska krafterna för att piska upp stämningarna mot kurderna i allmänhet och mot det kurdiska självstyret i irakiska Kurdistan.

Sverige bör som enskild stat och som medlem av EU aktivt arbeta för att förhindra att den turkiska staten bryter mot folkrätten, det vill säga går in i Irak, och förhindra att den turkiska staten och PKK provocerar varandra och vrider upp våldsspiralen ytterligare. Likaså måste den turkiska regeringen ta som sin uppgift att förhindra att spänningarna mellan turkar och kurder trappas upp och inleda en dialog. Den turkiska regeringen måste medverka till en fredligare utveckling, dialog och försoning och just nu allra mest till besinning.

I Dagens Nyheter i dag kan man läsa en intervju med den kvinnliga kurdiska borgmästaren Cihan Sincar i Kiziltepe vid gränsen till Syrien. Hon pekar på ett konkret steg som Turkiet kan ta för att gå den kurdiska befolkningen till mötes. Gör verklighet av det förslag som finns i författningsdiskussionen, tillåt kurdiska som undervisningsspråk i skolorna. Den åtgärden är vida överlägsen F 16-planens bomber för att bekämpa PKK-gerillan och för att vrida utvecklingen från militär konfrontation till fred och försoning mellan turkar och kurder.

Anf. 38 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag tror inte att vi, även om orden faller något olika, är så där fruktansvärt osams i den här debatten som vi kanske får det att låta som. Jag tror att vi är ense om att det handlar om – och nu talar vi om den kurdiska frågan i stort – att det här bara kan lösas genom en fortsatt reformprocess i Turkiet. Då handlar det, som sades, om att göra verklighet av lagar som stiftas. Vi vet alla i Sveriges riksdag att fattar vi beslut om en lag innebär det inte att vi förändrar samhället omgående. Men det är början på en förändring. Det gäller att vara vaksam.

I dag finns det kurdiska radio- och tv-stationer, tidningar och publikationer på ett sätt som var otänkbart för några år sedan i Turkiet, och språket används allmänt och omfattande. Men det är mycket som återstår. Vi diskuterade artikel 301 som var ett exempel på detta. Det finns möjligheter inte minst inom den författningsprocess som nu pågår och som jag innerligt hoppas att den turkiska regeringen nu kommer att fullfölja.

Väldigt viktig är den förändring i politiken som ligger i det som jag citerade av vad premiärminister Erdogan sade när han åkte dit ned: Mot bakgrund av allt som har beskrivits i historien – man kan ha invändningar mot detta – är lösningen mer demokrati. Det är mer demokrati som är det instrument som man använder för att lösa hela den turkiska frågan, inklusive att bekämpa PKK-terrorismen. Det ledde också, som jag påpekade, till det rätt remarkabla att det var AK-partiet som fick majoritetsstöd i valet där i somras. Det var ett mycket positivt tecken.

Jag tror personligen att den upptrappning av terrorism från PKK:s sida som vi nu ser, med rätt stora attacker över gränsen från Irak, är desperationen hos en terroriströrelse som ser att den riskerar att förlora fotfästet på grund av reformprocessen. Därmed vill den stoppa reformprocessen för att spela i händerna på ultranationalistiska auktoritära krafter som förvisso finns i det turkiska samhället. Då är vår uppgift att försöka att mildra motsättningarna.

Det är ingen tvekan om att i den situation som vi är i nu finns mycket stora faror, faror för att PKK lyckas att åstadkomma storskaliga strider mellan turkar och kurder oavsett på vilken sida av gränsen som det är. Det vore en katastrof för regionen, för Irak, för kurderna och för Turkiet.

Men jag tror att det i detta också finns en tydlig möjlighet att man i Ankara, i Bagdad och i Erbil faktiskt ser möjligheter och att man har gemensamma intressen av en reformpolitik i utvecklingen av de ekonomiska relationerna mellan regionerna. Norra Irak är oerhört beroende av den ekonomiska livlina man har till Turkiet, och att spolia den vore dumt. Man ser de gemensamma intressena och agerar gemensamt. I den krissituation som i dag råder – det är ingen tvekan om det – kanske man får en möjlighet att gå vidare med den historiska försoningsprocess som är så viktig. Det skulle också innebära att man i Turkiet på ett rätt radikalt sätt skulle förändra inställningen till den utveckling i stort, frikopplad från terrorismen, som vi ser i norra Irak.

Historiskt sett finns det mycket som Ankara, Erbil och Bagdad kan och måste göra gemensamt.

Anf. 39 FREDRIK MALM (fp):

Fru talman! Det är klart att vi är överens om att en fortsatt reformprocess är avgörande för att på sikt kunna lösa den här frågan för den kurdiska befolkningen i Turkiet, men vi ska inte glömma bort de andra delarna av Kurdistan. Det ser mycket illa ut i Iran, det ser illa ut i Syrien. Det finns möjligheter i Irak men också viktiga frågor att ta itu med där också.

Det är förstås viktigt att människor kan känna att den där flaggan, den där boken eller den där tidningen inte ska behöva gömmas undan i byrålådan, utan man ska kunna ha den öppet och vara trygg i sin kultur och i sin identitet.

Jag noterar att utrikesministern inte svarade på min fråga om det finns något annat land i världen där man sätter människor i fängelse för att de talar sitt modersmål. Vi kan försöka ta reda på om det finns, men jag tvivlar på att det gör det.

Det är en sak som jag vill poängtera. Frågan om en militär turkisk offensiv i Kurdistan och Irak har diskuterats under lång tid. Turkiet har återkommande levererat hot om en militär offensiv och också vid tillfällena gått in och skapat buffertzoner och på olika sätt agerat, bombat med artillerield eller annat. Varför kom inte invasionen före det turkiska valet i somras? Om det vore så att opinionstrycket hade varit så hårt på Recep Tayyip Erdogan skulle ju AKP-regeringen ha agerat redan då.

Nej, det är så att den militära offensiven inte kom före det turkiska valet. Den kommer i stället före något annat, nämligen den planerade folkomröstningen om Kirkuk. Det innebär, tror jag, att på precis samma sätt som vi inte kan isolera ut PKK helt och hållet från den övergripande

frågeställningen om behandlingen av kurderna i Turkiet, kan vi inte heller isolera ut Kandilbergen, där de här baserna finns, från den övergripande frågeställningen om Kirkuk. Detta vill jag betona.

Jag tackar för den här interpellationsdebatten. Jag hoppas att utrikesminister Carl Bildt också i fortsättningen bidrar till att öka trycket på Turkiet, så att det kan bli en fredlig utveckling med dialog och en politisk process för att lösa de här frågorna. Tack så mycket!

Anf. 40 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern och Fredrik Malm för den här debatten. Jag hoppas att vi i alla fall är eniga om vikten av en fredlig lösning av situationen och för kurdernas fullständiga nationella rättigheter i såväl Turkiet som Irak.

Tyvärr måste jag säga att utrikesministerns inlägg fortsätter att präglas av en viss enögdhet. Carl Bildt poängterar faran för överdrivna militära attacker från PKK:s sida, men det finns också fara för militära överreaktioner från den turkiska sidan. Det måste tydligt betonas från omvärlden att det inte kan accepteras.

För att lösa den här konflikten måste man gå vidare med en reformprocess, göra verklighet av de lagar som stiftas, och utnyttja författningsprocessen för att, som jag sade, ge möjlighet att tillåta kurdiska som undervisningsspråk i skolorna.

Jag avslutar mitt inlägg i den här frågan, men jag följer den kurdiska frågan ständigt och kommer att återkomma till utrikesministern med interpellationer i denna fråga framöver.

Anf. 41 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag vill bara göra några reflexioner. Jag håller med Fredrik Malm om väldigt mycket av vad han säger med ett undantag. Kirkukkopplingen tror jag inte på i detta fall. Det är en separat synnerligen svår, synnerligen viktig och synnerligen emotionellt laddad fråga, men jag tror inte riktigt på kopplingen i det här konkreta fallet.

Vi ska inte glömma att det var ett betydande tryck också före det turkiska valet i den här frågan på grund av att terrorismen trappades upp. Dåden, som jag nämnde, i Ankara och Istanbul avvärdades. Och när en organisation som jag tror heter Gröna falkarna, Grå falkarna eller något i den stilen genomförde attacker på turistorer som hade tydlig PKK-koppling, då stod regeringen emot och uppmanade till återhållsamhet. Jag tror att den attityden fortfarande är den som är den förhärskande i den turiska regeringen. De vill inte göra detta, för de inser att det är kontraproduktivt.

Vi ska inte glömma att den turkiska militären har varit inne med 14 olika större eller mindre operationer i norra Irak under relativt lång tid. De har baser där inne. De var inne med omfattande stridsoperationer och hjälpte den ena kurdiska gruppen gentemot den andra under Saddamperioden. Men de vet att detta inte är lösningen. Därför talar de om mer demokrati, men samtidigt, när operationen mot dem trappas upp, krävs någon typ av reaktion.

Vi ska mana till återhållsamhet och inte minst påminna om att ja, man har rätt att försvara sig mot terrorism, men att det i folkrätten finns en princip om proportionalitet i situationer som dessa som är mycket viktig.

Vi ska förvisso fortsätta att vara starka anhängare av den demokratiska reformprocessen vad gäller medborgerliga rättigheter och öppenhet för minoriteter, både i Turkiet och i Irak, och påminna om att det är försoning i europeisk anda som är vägen framåt.

Europa – det behöver jag inte påpeka för Jacob Johnson – är inte bara Europeiska unionen. Det är också Europarådet, där Turkiet faktiskt varit grundarmedlem sedan 1948.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2007/08:43 om nycirkusverksamheten i Botkyrka

Anf. 42 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Mikael Damberg har frågat mig vilka initiativ jag avser att vidta med anledning av den gemensamma skrivelse som formulerats av Danshögskolan och Cirkus Cirkör. Damberg har också ställt frågan om jag avser att vidta åtgärder så att Danshögskolans beslut att flytta grundutbildningen från Botkyrka till Östermalm inte genomförs innan frågan om nycirkusutbildningens framtid i Botkyrka är utklarad.

Inledningsvis är det glädjande att konstatera att Danshögskolan och Cirkus Cirkör gemensamt inkommit med en skrivelse med förslag om nycirkusverksamhetens framtid. Enligt vad jag har erfarit har arbetet med skrivelsen varit konstruktivt och inneburit en större förståelse för varandras verksamheter och olika intressen.

Både Danshögskolan och Cirkus Cirkör har verksamheter av stort värde för utvecklingen av utbildningsförutsättningarna för nycirkus som konstform i Sverige. Dessutom har båda bidragit till utvecklingen i Botkyrka kommun. Det är därför angeläget att skapa förutsättningar för fortsatt samförstånd mellan berörda parter.

I sin gemensamma skrivelse begär Danshögskolan och Cirkus Cirkör att regeringen ska föreslå anslag om 8,9 miljoner kronor årligen för att möjliggöra en samlokalisering av utbildningen på grundnivå i nycirkus med Danshögskolans övriga utbildningar och för att samtidigt skapa förutsättningar för en fortsatt utveckling av nycirkusmiljön i Botkyrka. Begäran avser tiden från och med budgetåret 2010 och omfattades av den anledningen inte av regeringens arbete med budgetpropositionen för 2008.

Frågan bereds för närvarande i Regeringskansliet, bland annat mot bakgrund av att förslaget innebär betydande utgiftsökningar. Utbildningsdepartementet har också inlett samtal med berörda parter. I arbetet med att komma fram till en lösning gäller det att ta hänsyn till flera aspekter. Regeringens grundläggande uppfattning är att lärosätena ska vara självständiga med stor integritet. Samtidigt måste bedömningarna göras med beaktande av såväl konstnärliga och utbildningsmässiga skäl som integrationsskäl.

Min utgångspunkt är att verka för att berörda parter inom den närmaste tiden kommer fram till en lösning som tillgodoser de olika intressena.

Anf. 43 MIKAEL DAMBERG (s):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Jag beklagar lite grann att statsrådet inte heller den här gången kan ge ett tydligt besked om framtiden för nycirkusverksamheten i Botkyrka.

Det var ganska många av oss som efter den debatt vi förde senast hade hoppats på att frågan skulle vara löst nu och att oklarheterna skulle ha försvunnit. Det fanns de som också hade hoppats att den budgetproposition som kom från regeringen skulle kunna bringa lite klarhet i vad det här ska leda till.

Jag vill uppmärksamma kammaren och talmannen på att vi också ska vara ganska glada. I förra veckan fattade nämligen Vetenskapsrådet beslut om att tilldela Tilde Björfors, initiativtagaren till Cirkus Cirkör, 5 miljoner kronor för forskning över tre år om nycirkusens framtid. Man gör det mot bakgrund av att detta är en ny konstform som har väckt stort intresse både i Sverige och internationellt och som växer och har stor betydelse. Detta är ett erkännande av konstformens betydelse.

Jag ska erkänna att bakgrunden till mitt engagemang i frågan är samtal med just Tilde Björfors, som har varit orolig för Danshögskolans beslut om att flytta verksamheten från Botkyrka till Östermalm och vilka konsekvenser det får för den stora nycirkusverksamhet som finns i Botkyrka. Den är närmast själva grunden för den konstform som finns på det här området i Sverige. Man riskerar nu att slå sönder den grunden.

Bakgrunden till interpellationen handlar inte bara om flytten och om regeringens ansvar för den. Det handlar också om att satsningen i Botkyrka med nycirkusverksamhet som en bärande del kanske är en av de mest framgångsrika storstadssatsningar som Sverige har lyckats med. Den har inte bara skapat en utbildning på plats utan även entreprenörskap, nyföretagande och ett kluster av scenkonst och annan verksamhet i Botkyrka. Detta har förändrat bilden av Botkyrka men också förändrat bilden av ett område som hade stora problem med att visa att det går att skapa entreprenörskap och framtidstro.

Det som händer nu när Danshögskolans beslut om att flytta från Botkyrka till Östermalm finns hängande i luften är att det också skapas en osäkerhet inför framtiden för annan verksamhet här. Det gäller entreprenörer och företagare som funderar på att bilda kluster. Botkyrka kommun har stora planer på att utveckla detta till ett kluster för scenkonst och annan konstnärlig verksamhet. Men nu hänger det här i luften, och man vet inte vad som kommer att hända.

I den förra debatten Lars Leijonborg och jag förde om detta påtalade han detta och framhöll, mycket riktigt, att det pågår ett konstruktivt samtal just nu mellan Danshögskolan, Cirkus Cirkör och Botkyrka kommun. I den mån regeringen på något sätt blir indragen i denna diskussion ska vi naturligtvis på alla sätt vara konstruktiva, sade han. Det uppskattar jag.

Nu har vi hamnat i en situation där Cirkus Cirkör och Danshögskolan har skrivit till regeringen och sagt att de behöver 8,9 miljoner kronor årligen för att upprätthålla den cirkusverksamhet som finns i Botkyrka och som är grunden för den här konstformen. Bollen ligger alltså hos regeringen.

I svaret från statsrådet försöker han hänvisa till att det nu ska pågå nya samtal med de berörda aktörerna. Men de har ju haft sitt samtal, och de har sagt att de kräver detta för att verksamheten ska kunna fortsätta.

Jag vill inledningsvis ställa ett antal frågor till statsrådet mot bakgrund av detta och av statsrådet svar.

Den första är: När kommer regeringen att ge besked om hur det blir med nycirkusverksamheten i Botkyrka?

Den andra är: Anser statsrådet att Danshögskolan kan gå vidare med sina planer på nya lokaler för just cirkusverksamhet inne på Östermalm innan frågan om vad som händer med verksamheten i Botkyrka är löst?

Den tredje är: Kommer statsrådet att involvera Botkyrka kommun i processen, som han sade i förra interpellationsdebatten, väl medveten om att Botkyrka kommuns verksamhet står och faller med den verksamhet som finns kvar på utbildningsområdet i Botkyrka när allt det här är färdigt?

Anf. 44 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Jag tackar för informationen om Tilde Björfors forskningsanslag. Jag kände inte till det; det var trevligt att höra. Också jag vill uttrycka en gratulation för den blivande möjligheten att bedriva forskning om detta.

Jag hoppades att denna fråga skulle vara löst i dag. Det är helt klart att jag hoppades att den kompromiss som de två parterna skulle komma fram till skulle vara av ett sådant slag att den nu skulle vara på väg att förverkligas. Att så inte har skett beror på att den kompromiss man kom fram till förutsatte ett ökat ekonomiskt engagemang från statens sida av en storleksordning som vi bedömer inte är rimlig.

Dessutom kan man fundera på om kompromissen var bra. Jag tolkar Mikael Dambergs interpellation så att han egentligen inte tycker att kompromissen är bra eftersom den i för hög grad flyttar utbildning från Botkyrka till Östermalm. Jag kan förstå den synpunkten.

Vidare har jag nu fått klart för mig att Botkyrka kommun inte var tillräckligt inblandad i processen med skrivelsen. Även det var en brist.

Mikael Dambergs första fråga är: När räknar vi med att denna process ska vara avslutad? Tyvärr får jag svara ungefär som förra gången: Jag hoppas att det ska gå fort och jag hoppas att det ska bli bra. Men vi är inte riktigt framme där än.

Den andra frågan gäller hur jag tycker att Danshögskolan ska förfara med sina beslut i avvaktan på att denna fråga löses. Jag kan svara att jag hoppas att Danshögskolan avstår från beslut som binder upp processen på ett sådant sätt att alternativen för att lösa nycirkusfrågan på bästa möjliga sätt snävas in. Jag räknar med att man inte föregår processen genom att binda upp sig på något sätt.

När det gäller den tredje konkreta frågan om Botkyrka kommun är jag medveten om att Botkyrka kommun är en mycket viktig, för att inte säga avgörande, aktör i sammanhanget. Det som har hänt är att Botkyrka kommun nu har jobbat vidare på egen hand och kommit fram med förslag om ytterligare omfattande satsningar på området. Det gäller både i meningen det fysiska området och själva nycirkusverksamheten – scenkonsten med tillhörande och närliggande verksamheter. Jag ser oerhört positivt på kommunens engagemang, och jag vill verkligen att staten och kommunen ska ha ett bra samarbete på området även i fortsättningen.

Jag tror att vi egentligen ser rätt likartat på de här sakerna. Faktum är att det var den socialdemokratiska regeringen som sade att nycirkusut-

bildningen skulle föras in i Danshögskolan. Jag tror också att vi delar uppfattningen om att högskolorna ska ha en långtgående möjlighet att själva bestämma om lokalfrågor och lokaliseringsfrågor.

Vi delar slutligen också uppfattningen att inte minst ur integrations-synpunkt är verksamheten i Botkyrka just på platsen Botkyrka viktig. Därför gäller det att manövrera så att alla intressena tillgodoses, och det är det vi håller på med.

Anf. 45 MIKAEL DAMBERG (s):

Herr talman! Jag vill verkligen tacka statsrådet för det förtydligande av sina egna åsikter i de här frågorna han nu gör. Jag tycker att de stämmer väl överens med mina egna åsikter, även om det finns några funderingar i marginalen som man kan ha synpunkter på.

Men man kan verkligen ifrågasätta om kompromissen i alla delar är den bästa. Jag har gjort det också officiellt. Det finns nämligen en underliggande tanke som är lite provocerande; när olika konstformer ska mötas, inspirera och utvecklas måste det alltid ske någon annanstans än i Botkyrka. Det tycker jag är lite provokativt när man funderar på att finna mötesformer för olika konstformer, att utveckla en särart och så vidare. Jag hoppas att Danshögskolan kan ha en öppenhet för att diskutera sådana frågor. Mötet kan också ske i Botkyrka.

Jag är fullt öppen för att högskolan måste ha en stor frihet när det gäller att fatta beslut om lokalisering och inre angelägenheter. Där delar jag helt statsrådets uppfattning.

Däremot har politiken en uppgift att se vad det blir för konsekvenser av detta. Vi talar om att 8,9 miljoner kronor är mycket pengar för statskassan. 8,9 miljoner kronor är inte ett enormt berg av pengar i statsbudgeten, men man kan vända på frågan och se vilken betydelse 8,9 miljoner kronor har i Botkyrka och för nycirkusverksamheten lokalt om staten inte går in tar den kostnaden. Då kan man verkligen tala om enormt mycket pengar som påverkar hela grunden för konstformen nycirkus.

Det är därför vi har varit oroliga från början när vi såg att det här kompromissförslaget skrevs. Man förlitade sig på att staten skulle gå in med 8,9 miljoner kronor. Vi var redan från början oroliga för om staten verkligen kommer att kunna leverera de pengarna. Finns de i Utbildningsdepartementet? Jag är jätteglad om de pengarna finns, men om de inte finns där måste man titta på vad det här får för konsekvenser för verksamheten.

Jag är verkligen glad över att statsrådet säger att man nu tittar på detta och att man också väger in de här andra aspekterna som handlar om vad detta får för betydelse för Botkyrka och integrationsfrågorna. Jag tycker att de är viktiga.

Jag tolkar statsrådet så att Botkyrka kommun från och med nu kommer att vara en involverad part. Jag tycker att det är viktigt. Om man nu ska bygga en långsiktig och väldigt bra lösning för nycirkusutbildningen tror jag att man också ska titta på Botkyrkas verksamhet och de framtids-satsningar man planerar där.

Jag välkomnar också statsrådets besked att Danshögskolan inte borde gå vidare med planer som låser fast Danshögskolan innan den här frågan är löst. Jag välkomnar statsrådets besked i de här frågorna.

Anf. 46 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Min inställning framgår väl också indirekt av att den här frågan lever. Om jag ansåg att den enda synpunkt som fanns att framföra var att i det svenska systemet bestämmer högskolorna själva över var de ska lokalisera sin utbildning, och därmed punkt, hade jag tagit ställning. Men jag ser inte frågan riktigt på det sättet. Jag tycker att Cirkus Cirkör och nycirkusverksamheten har betytt så mycket just i Botkyrka att det är bekymmersamt att verksamheten helt eller till stor del ska flytta därifrån.

Låt oss ta det beslut som Danshögskolans styrelse fattade i oktober som utgångspunkt. Där ansåg man att verksamheten skulle omlokaliseras, och då uppstod det motstånd mot det. Om vi och andra säger att vi tycker att status quo ska vara ett alternativ innebär det att status quo plötsligt kostar 9 miljoner kronor. Det är den frågan vi har funderat på i departement. Jämfört med hela statsbudgeten är inte 9 miljoner mycket, men jämfört med en hel del kvalitetsåtgärder av olika slag som görs är det ganska mycket om man också sätter det i relation till antalet elever och så vidare. Vi kände att det inte var ett möjligt alternativ för vår del att rakt av skriva på den här så kallade kompromissen. De kompletterande synpunkter vi hade var att det kändes som om Botkyrka kommun inte hade varit tillräckligt involverad i processen.

Det var väl egentligen de båda huvudsynpunkterna. Det kostade betydligt mer pengar än vad vi var redo att nu skjuta till. Dessutom kändes det som om det inte var en kompromiss som Botkyrka kommun var redo att acceptera och tycka att den tillgodosåg deras intressen.

Vi känner starkt för båda de här aspekterna. Danshögskolan är ju också en viktig verksamhet. Jag har haft anledning att samtala med rektor på Danshögskolan, och hon är djupt engagerad i att utveckla sin verksamhet och ser att nycirkusen är en väldigt viktig komponent där. Hon tycker att samlokaliseringen har ett stort pedagogiskt värde. Hon menar att de synpunkterna inte har kommit fram tillräckligt i debatten.

Mot det står att det till och med står i lagen att myndigheterna i sin verksamhet ska ta hänsyn till integrationsaspekter. Jag förutsätter att på ett eller annat sätt kommer en viktig del av nycirkusverksamheten att finnas kvar i Botkyrka. Någon liten merkostnad är väl staten redo att ta på sig för detta, men exakt hur det här ska är landa på bästa sätt ser vi ännu inte. Vi har nu tagit på oss rollen att föra dialogen vidare med parterna. Jag kan bara på nytt uttrycka den förhoppning som jag uttryckte redan före sommaren, nämligen att det här inom en ganska snar framtid ska kunna landas på ett sätt som är acceptabelt för alla inblandade parter.

Anf. 47 MIKAEL DAMBERG (s):

Herr talman! Då ska jag inte ens utnyttja hela min talartid utan bara säga att jag återigen tackar för den inställning som statsrådet har. Jag hyser stort förtroende för att han kommer att följa upp den här frågan på ett positivt sätt. Jag tror att bollen just nu ligger lite grann hos regeringen för att lösa den här frågan. Det verkar som om man har hamnat i ett läge där det också behövs diskussioner med en part utifrån för att komma vidare.

Jag tror också att det kan bli en bra lösning. Man talar om 8,9 miljoner kronor. Det vore också ett otroligt slöseri om man slog sönder den fina verksamhet som har byggts upp i Botkyrka. Det vore inte heller väl

använda skattepengar av integrationspolitiska och företagsekonomiska skäl när det gäller den verksamhet som har vuxit upp där. Jag tror att man ska se på helheten när man tittar på den här frågan, och då tycker jag att det finns mycket som talar för att vi borde hitta en lösning, precis som statsrådet säger, där en stor del av utbildnings- och nycirkusverksamheten faktiskt finns kvar i Botkyrka och kan utgöra ett nav för den framtids-satsning som Botkyrka kommun vill göra kring konstformen men också i närliggande branscher. Det tror jag att både Botkyrka och Sverige har mycket att vinna på.

Anf. 48 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Jag bekräftar att vi delar synen att just nu är det vi som har bollen. Parterna har skrivit sig samman delvis på ett sätt som inte är helt ovanligt i sådana här sammanhang, det vill säga att man enas om ett maxalternativ och skickar räkningen till någon annan. Förutom den synpunkten tycker jag ändå att det har varit rätt värdefullt att de har träffats och verkligen försökt fundera på hur man ska kunna lösa detta. Bollen ligger just nu hos oss. Vi har kontakter med både Cirkus Cirkör och Danshögskolan. Det är angeläget att vi också har bra kontakter med Botkyrka kommun. Jag hoppas att det ska kunna lösa sig inom en någorlunda snar framtid.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2007/08:49 om blivande socionomers förberedelse för yrkeslivet

Anf. 49 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Egon Frid har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att stärka socionomutbildningens förankring i det praktiska arbetet som socialsekreterare samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att se till att socialtjänsten har erforderlig kompetens att utreda de svåra barnärendena.

Jag vill inledningsvis betona hur viktigt det är att alla studenter, oberoende av utbildningsinriktning, är väl rustade för arbetslivet när de avslutar sina studier.

Socionomexamen är en yrkesexamen som kan leda till olika arbeten inom ett flertal områden. Examensbeskrivningen för socionomexamen speglar också denna bredd. Det övergripande målet är att studenten ska visa sådan kunskap och förmåga som krävs för självständigt socialt arbete på individ-, grupp- och samhällsnivå. Av beskrivningen framgår vidare bland annat att en socionom ska visa kunskap om och förståelse för barns behov, kunna tillämpa relevanta författningar och kunna identifiera, strukturera, utreda och utvärdera insatser på individ-, grupp- och samhällsnivå. Den utexaminerade studenten ska alltså ha fått de redskap som krävs för att vara verksam inom ett flertal områden och inte endast i arbetet som socialsekreterare med ansvar för barnutredningar. De studenter som så önskar kan fördjupa sig och studera vidare för att till exempel

få en magister- eller till slut en doktorsexamen med inriktning mot socialt arbete.

Arbetsgivarna har ett stort ansvar för att se till att anställda ges den fort- och vidareutbildning som de behöver för att kunna arbeta på ett sätt som är både rättssäkert och anpassat till arbetsplatsen och de olika grupper som socionomen kommer i kontakt med. Det gäller barn, funktionshindrade, äldre, personer med olika missbruksproblem med mera.

Att socialtjänsten har erforderlig kompetens att utreda svåra barnärenden är en fråga som kommunerna ansvarar för. Enligt socialtjänstlagen ska socialtjänstens insatser vara av god kvalitet. Kommunerna ska anställa personal med lämplig utbildning och erfarenhet för att utföra socialnämndens uppgifter. Därutöver har Socialstyrelsen utfärdat allmänna råd om personalens kompetens vid handläggning och uppföljning av ärenden som rör barn och unga.

Anf. 50 EGON FRID (v):

Herr talman! Tack statsrådet, för svaret! Jag noterar särskilt att statsrådet är just högskole- och forskningsminister, och det passar ju bra in på problematiken i min interpellation om blivande socionomers och socialsekreterares förberedelser för yrkeslivet. Detta är inte mitt ordinarie område, men jag är djupt engagerad i detta utifrån min egen bakgrund. Mina utgångspunkter är just socionomutbildning och tio års erfarenhet inom kommunal socialtjänst varav sju år som enhetschef.

En del av detta som jag har reflekterat över finns att läsa om i Akademikern nr 6 2007 som jag hoppas att ministern läser efter denna debatt om han inte har gjort det innan.

Problematiken har naturligtvis bäring även på socialministrarnas ansvarsområden, men huvudfrågan här handlar om grundutbildningen och kompetensutbildningen för socionomer och socialsekreterare. Socialutbildningen är som ministern nämner en bred utbildning, och tack vare detta är den säkert extra intressant. Men jag önskar att det fanns en tydligare varudeklaration från högskolornas sida om att arbetsmarknaden till sin största del finns inom kommunal socialtjänst. Därmed skulle man också tydligare förbereda de studerande på högskolor med inriktning mot socialt arbete på detta. Min grundkritik är att den här tydligheten inte finns i tillräckligt stor utsträckning.

Ministern berör i sitt svar vad det verkligen handlar om, nämligen att socialtjänsten har erforderlig kompetens att utreda svåra barnavårdsärenden och att detta är en fråga som kommunerna ansvarar för. Det är detta jag menar – att riksdagen som lagstiftare och regeringen som ansvarig för att tillämpningen av lagstiftningen sker måste diskutera och bry sig om hur kommunernas uppgift ser ut, hur det går till när kommunerna verkställer gällande lagstiftning och hur högskolorna utbildar och tillhandahåller rätt utbildad personal.

Ministern svarar också att arbetsgivarna, alltså kommunerna, har ett stort ansvar att se till att anställda ges den fort- och vidareutbildning som de behöver för att kunna arbeta på rätt sätt och på ett sätt som är både rättssäkert och anpassat till arbetsplatserna.

Här menar jag – det är också en av mina utgångspunkter för den här interpellationen – att högskole- och forskningsministern har ansvar för att kommunerna har möjlighet att ta detta ansvar och göra detta på rätt sätt.

Prot. 2007/08:17
26 oktober

Svar på
interpellationer

Vi har sett – det pågår en debatt om detta i samhället i dag – på vilket sätt detta sker och vad som är grundorsakerna till de brister som finns. Det sker ju en granskning av hur kommunerna uppfyller detta arbete. Vi ser att det är en hårt ansträngd arbetsmarknad. Vi ser att det är en arbetsmarknad där det är en stor omsättning på personal. Vi ser att det är en arbetsmarknad där de nya i arbetslivet ställs inför svåra arbetsuppgifter utan tillräckligt stöd från utbildning, forskning och arbetsgivare. Det är detta som jag är kritisk mot och vill diskutera.

Min fråga till ministern är naturligtvis om ministern tycker att kommunerna på ett bra sätt tar sitt ansvar att skapa möjligheter för personalen att utföra sitt arbete på ett tillräckligt bra sätt.

Anf. 51 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Jag vill tacka Egon Frid för att han har tagit upp denna fråga, för jag tycker att den är oerhört viktig. Bakom politikerorden finns ju en verklighet där ute där personal i socialtjänsten, ofta med socionomutbildning, har ett enormt ansvar. Vi läser notiser i tidningarna eller hör från goda vänner om fall av misstänkt barnmisshandel som har anmälts eller att någon 14-åring halvt om halvt har sparkat ihjäl någon kamrat. Efter polisingripande anmäls det till socialtjänsten, och då förväntar vi oss att medmänniskor ska ställa upp för utsatta människor och hjälpa dem tillbaka till ett värdigt och bra liv.

Då är det naturligtvis enormt viktigt att de här individerna som med samhällets uppdrag ska försöka hjälpa till i svåra familjesituationer har så bra verktyg som möjligt, bland annat en bra utbildning.

Jag är socionom själv, även om jag gick på det som på den tiden kallades förvaltningslinjen. Då var utbildningen treårig, men av de tre åren var faktiskt ett helt år praktik.

Ett problem är ju, som jag påpekar i svaret, att man kan bli socionom även om man har helt andra yrkesplaner än att jobba just i socialtjänsten. Som frågeställaren påpekar hamnar de flesta trots allt i kommunal tjänst. Jag kan inte riktigt bedöma hur det är med varudeklarationen som Egon Frid talar om och om det är ett stort problem att blivande socionomer inte är medvetna om att väldigt många av dem kommer att jobba i socialtjänsten.

En bakgrund här är att utbildningen har utvärderats, och där kom man fram till att det fanns en del luft i utbildningen, alltså att det borde vara möjligt att få in fler moment inom den tid som stod till buds. Med den motiveringen avfärdade man tanken på att förlänga utbildningen.

Jag kan inte personligen riktigt bedöma om de nyutbildade socionomer som nu kommer ut är tillräckligt bra för att handlägga de ofta oerhört krävande uppgifter som de ställs inför. Men de utvärderingar som hittills har gjorts och de bedömningar som arbetsgivaren i meningen Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, har gjort – alltså som organisation och representant för de ansvariga för verksamheten – visar att utbildningen hittills uppfyller rimliga krav.

Jag kan väl alltså inte säga att vi utifrån de utvärderingar som har gjorts och de uppfattningar som har framförts av avnämarna, nämligen kommunerna och deras organisation, har grund att göra någon stor förändring.

Jag tycker ändå personligen att vi lägger ett sådant oerhört ansvar på socialarbetarna att vi ständigt behöver följa denna fråga och fundera på om vi på olika sätt ger dem tillräckligt bra verktyg. På mitt ansvar ligger ju då i första hand vilken utbildning vi ger dem.

Jag tar fasta på Egon Frids frågor och är för min del redo att kontinuerligt följa frågan även om jag inte kan vara konkret med något förslag till något nytt grepp just nu.

Anf. 52 EGON FRID (v):

Herr talman! Min kritik är inte riktad mot mina kolleger inom socialtjänsten i Sverige som är utbildade och som är satta att göra just detta svåra arbete. Som ministern säger har de ett jättestort ansvar att leva upp till den lagstiftning som vi fattar beslut om här i riksdagen. Det är en enormt viktig lagstiftning som man har ansvar för att verkligen följa upp i sitt arbete. Det är ju precis de frågor som ministern tar upp: Vilket stöd ger riksdag, regering, Högskole-Sverige och kommunerna sin personal som jobbar med de här frågorna?

Det gäller allt från hur, som jag menar, högskolan varudeklarerar när man rekryterar sina studerande och hur utbildningen sammanförs med det praktiska arbetet när det gäller den akademiska världen till hur man forskningsbaserar det sociala arbetet i utredningsmetodik, behandlingsformer och olika sådana saker.

Här ska jag hänvisa till ett annat nummer av Akademikern, där dessutom finansministern är på framsidan, nr 8 2007, där Ursula Berge, som är samhällspolitisk chef på Akademikerförbundet SSR, just belyser problematiken och hur verkligheten ser ut. Man ifrågasätter varför inte socialtjänsten och personalen inom socialtjänsten i större utsträckning uttrycker vad som faktiskt sker i det verkliga, vardagliga arbetet och den svåra problematiken. Det är forskningen och myndigheterna som får tala om detta i stället.

Men forskningen och myndigheterna talar i stället om att en socialtjänst finns utan tillräckliga resurser, vilket i sin tur ger stor personalomsättning och stressig arbetsmiljö. De mest oerfarna får tunga utredningar i de mest problemtunga områdena. Hon fortsätter vidare med att säga att det handlar om den systematiska nedvärdering av social kompetens som vi har sysslat med ända sedan vi förstod att det faktiskt var ett kunskapsområde. Det tog skamligt lång tid innan det blev ett forskningsområde över huvud taget.

Det är en sektor som domineras av kvinnor och som man därför ostraffat kan nedvärdera i form av låga löner och avsaknad av karriärstege. Andra yrken får uppmuntran i form av lön eller annat om man läser vidare och kanske till och med forskar. En socionom får ingenting automatiskt.

Den ledare som hon skriver innehåller formuleringar som man inte behöver uppfinna själv eftersom hon på ett så tydligt sätt beskriver den faktiska problematiken.

Det finns ett område där jag menar att samhället inte ger personalen, som har det här svåra arbetet att utföra, ett tillräckligt starkt stöd för att utveckla det här arbetet och säkerställa den rättssäkerhet som vi som lagstiftare förväntar oss. Naturligtvis kan man som ministern skylla på att det är ett kommunalt ansvar, men jag menar att det är ett sammantaget ansvar för riksdag, regering och högskolor på vilket sätt man genomför utbildningen och på vilket sätt som utbildningen är integrerad i det faktiska yrkeslivet. Det handlar också naturligtvis om vilka förutsättningar kommunerna har att fortbilda sin personal.

Det finns heller inget annat område där man har en kommunal, politisk överprövning av myndighetsutövningen, som fallet är med det socionomer gör. Tänk om man skulle ha samma synsätt på läkarens arbete!

Anf. 53 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Kommunerna har sitt ansvar, och staten har sitt ansvar. När det gäller statens ansvar har vi en reviruppdelning som innebär att det egentligen är statsrådet Maria Larsson som ska kommentera en del av de frågor som Egon Frid tar upp.

Men om man bortser från alla sådana här uppdelningar i nivåer och ansvarsområden så upprepar jag än en gång: Vi som samhälle och som medmänniskor har lagt ett väldigt stort ansvar på socialarbetarna. Det är ju en väldigt vid sektor även det, som sträcker sig från att, som jag sade i mitt första inlägg, resonera med en förälder som misstänks för att använda sitt barn och försöka få fram sanningen, vad som verkligen har hänt och vilka stödinsatser som kan räta upp situationen till att en stökig lördagskväll finnas som fältassistent ute i ett centrum och försöka avvärja konflikter mellan ungdomsgång. Det är delvis olika kompetenser som behövs för att klara de båda uppgifterna, och i många fall är det samma utbildning som de här personerna har.

När det gäller praktik i utbildningen har vi ju numera det systemet att varje lärosäte avgör hur mycket praktik man lägger in, och det varierar väldigt mellan lärosätena. Om jag talar utifrån egen erfarenhet tyckte jag personligen att praktikinslagen var väldigt värdefulla, och jag tror att det är bra att man även inom ramen för utbildningen får praktik.

När det sedan gäller forskningsanknytningen ska det ju gälla all högskoleutbildning att den är baserad på forskning. Om man vill fördjupa forskningsanknytningen inom samma tidsram kan det ju möjligen stå i konflikt med önskan att ha fler praktikinslag. Men samtidigt är det min erfarenhet att praktikinslagen kan ha som effekt att man tar till sig forskningsanknytningen mera och bättre. Bedömningen häromåret var som sagt att utbildningen som den hittills bedrivits på de flesta håll borde kunna inrymma en del ytterligare moment och fördjupningar. Därför landade den förra regeringen i att någon utökning av tiden inte var behövlig.

De som har uttryckt mest kritik mot socionomutbildningen är den fackliga organisationen. De har också väldigt bra grund för det, därför att undersökningar visar att personalen, även om de älskar sitt arbete, ofta är

förtvivlad och känner att man inte själv har tillräckliga verktyg för att klara sina uppgifter.

Könsfördelningen är också ett varningstecken, tycker jag. Det är ju en enorm dominans av kvinnor bland socialarbetare. De är säkert duktiga, men jag tror att för resultatet skulle det vara bra om vi hade en jämnare könsfördelning. Även detta kan det finnas anledning att följa. Som antydde i den artikel som Egon Frid hänvisade till kan en så ojämn könsfördelning vara en varningssignal om att till exempel lönesättningen inte är rimlig.

Anf. 54 EGON FRID (v):

Herr talman! Tack än en gång för statsrådets svar! Jag älskar naturligtvis också mitt yrke och skulle ha fortsatt jobba med det om jag inte vore riksdagsman i dag. Det är ett komplext problemfält – det är jag helt övertygad om också. Som jag sade anknyter de här frågorna till statsrådets ansvarsområde, högskole- och forskningsområdet, och naturligtvis också till Maria Larssons och Göran Hägglunds ansvarsområden som statsråd.

Jag menar ändå att vi, just utifrån högskole- och forskningsområdet, kan angripa de här frågorna och också måste göra det, nämligen hur man marknadsför och varudeklarerar en utbildning och också hur detta stämmer och integrerar med utbildning, forskning och yrkesliv.

Sedan finns det en extra komplexitet i frågan utifrån det enorma ansvar som vi lägger på yrkesgruppen socionom och socialsekreterare ute i kommunal socialtjänst där man ger dem sådana begränsningar på olika områden. Det handlar till exempel om den politiska överprövningen, som säkert är ett forskningsområde i sig om man till exempel jämför hälso- och sjukvård med kommunal socialtjänst och den politiska överprövning som sker lokalt av socialsekreterares bedömningar av insatser inriktade på skydd för barn och unga och även missbrukare. Det handlar också om på vilket sätt ekonomin styr över vilka möjligheter kommuner har att leva upp till sin skyldighet att faktiskt verkställa den av riksdagen beslutade lagstiftningen till skydd för just barn och andra utsatta grupper.

Det är jätteviktigt att vi tittar vidare på detta och också underlättar för socionomer och socialsekreterare att utföra sitt viktiga arbete.

Anf. 55 Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Som jag hoppas framgått känner jag ett stort engagemang i denna fråga och vill absolut ta det fulla ansvaret för min tårtbit i problematiken. Det innebär att jag i nära dialog med mina kolleger på Socialdepartementet ska fundera över om vi behöver förändra utbildningen av socionomer för att socialarbetare ska få bättre förutsättningar att klara sina svåra arbetsuppgifter på ett bra sätt.

Jag har inga konkreta besked att ge om några förändringar, men grundinställningen från min sida är att vi har så pass stora problem på detta samhällsfält att det finns anledning att fundera över många olika inslag. Det gäller lagstiftningen, som Egon Frid nämner, liksom den vetenskapliga basen för hela verksamheten, alltså inte bara vid uppläggningsen av utbildningen utan för hela verksamheten, vad vi gör för missbrukare, hustrumisshandlare, barnmisshandlare och så vidare. Naturligtvis gäller det också hur vi konkret lägger upp utbildningen.

Det jag kan lova i dag är att jag ska resonera vidare med mina kollegor på Socialdepartementet och alltid vara redo att vidta de förändringar som kan vara motiverade för att få en så bra socionombildning som det över huvud taget är möjligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2007/08:1 om ersättning till telekunder

Anf. 56 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Carina Adolfsson Elgestam har frågat mig dels vilka åtgärder jag vidtagit för att öka tillförlitligheten i teletrafiken i hela landet och för att förebygga problem efter bland annat stormar, dels om jag är beredd att ompröva min uppfattning och att införa ett ersättningssystem för telekunder liknande det som finns för elkunder.

Det pågår fortfarande ett omfattande arbete för att säkerställa att de elektroniska kommunikationerna är driftsäkra. Operatörer är skyldiga att se till att deras verksamhet uppfyller rimliga krav på god funktion och teknisk säkerhet samt på uthållighet och tillgänglighet vid extraordinära händelser i fredstid. Post- och telestyrelsen, PTS, har tagit fram förslag till allmänna råd om dessa krav. Råden är avsedda att börja tillämpas under 2007, och PTS bedriver tillsyn över att operatörerna uppfyller sina skyldigheter.

PTS har i uppdrag att verka för att telenäten är robusta. Insatserna är främst inriktade på samhällsviktig verksamhet, men deagnar också övrig elektronisk kommunikation. Insatser finansieras dels genom anslagsbidrag från Krisberedskapsmyndigheten, dels genom operatörsavgifter. Arbetet innefattar bland annat satsningar på reservel, redundanta, alternativa, förbindelser och förmåga att hantera kriser. PTS leder tillsammans med Svenska kraftnät även ett samverkansprojekt mellan el- och telebranschen. Det är viktigt att myndighetens arbete på området fortsätter.

När det gäller den andra frågan, att införa en motsvarighet till lagstadgad ersättningsskyldighet vid avbrott i telefonnätet eller andra elektroniska kommunikationsnät, vidhåller jag vad jag svarat på Carina Adolfsson Elgestams frågor om ersättning till telekunder i fråga 2006/07:466 och interpellation 2006/07:268. Jag ser inte heller nu ett ersättningssystem motsvarande det på elsidan som den bästa åtgärden för att nå målet om funktionssäkrare nät för elektronisk kommunikation.

El- och telemarknaderna är i flera sammanhang inte jämförbara marknader. Inom ett visst geografiskt område finns bara ett elnät, så kallad koncession, men flera olika teleoperatörer och olika ägare av elektroniska kommunikationsnät. Vissa telekomoperatörer äger nät och erbjuder kunder telefoni, andra äger inget eget nät men utnyttjar andras nät för att nå slutkunder. Olika tekniker samverkar och konkurrerar. Att etablera olika nivåer och ålägga ersättningskrav skulle vara mycket komplicerat samt kunna stänga ute olika tekniker och leverantörer.

Samtidigt kan jag som tidigare konstatera att störningar i teletrafiken till följd av oväder är ett återkommande problem. Vi kommer därför att noga följa hur driftsäkerheten och tillförlitligheten påverkas av det arbete som görs för att öka driftsäkerheten för såväl el som telefoni.

Anf. 57 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Herr talman! Den 14 januari 2007 kunde man uppmäta orkanbyar i Götaland och Svealand. Många i Sverige har fått lida av sviterna från stormen. Enligt Telia saknade 37 000 personer i västra och södra Sverige fungerande telefon vid 14.30-tiden på söndagen. På måndagskvällen uppskattades antalet till mellan 60 000 och 70 000 hushåll. Ett av alla dessa hushåll finns utanför Lenhovda. Där bor Karin. Det är tio månader sedan stormen drog fram. Under förra veckan, vecka 42, fick hon fungerande fast telefoni.

Det kan aldrig vara acceptabelt att vi i Sverige i dag, på 2000-talet, har ett sådant system att det tar tio månader för operatören att tillgodose kundens behov. Därför känns det märkligt att ministern inte är beredd att diskutera ett avbrottsystem. Vi har infört det utifrån ett kundperspektiv vad gäller elavbrott. Vi borde kunna ha det också när det gäller brott i telefnätet.

Karin berättade för mig att deras telefon visserligen fungerat av och till, från timme till timme, men den har inte fungerat kontinuerligt. Den gångna regniga sommaren har man kunnat se de nakna kablarna upphängda och hoptejade lite lagom provisoriskt. Inte heller det kan vara acceptabelt.

Visst har Post- och telestyrelsen ett uppdrag, och det är bra, men oavsett hur det förhåller sig är det kunden som blir drabbad. Det måste väl ändå vara så att vi i detta led ska se till kundperspektivet och inte till operatörerna. Det måste väl ändå vara så att vi politiker ska se till medborgarna. Därför känns det något märkligt när ministern i sitt svar säger: ”Jag ser inte heller nu ett ersättningssystem motsvarande det på elsidan som den bästa åtgärden för att nå målet om funktionssäkrare nät för elektronisk kommunikation. El- och telemarknaderna är i flera sammanhang inte jämförbara marknader.”

Nej, det kanske de inte riktigt är, men båda blir drabbade. Och eftersom det nu är höst och det svenska samhället går mot vinter och mörkare tider, på flera olika sätt, är sannolikheten stor för, och säger mig erfarenheten, att det kommer en ny storm. Många av dem som fram till i dag haft problem med telefonin lider ännu av sviterna från stormen Gudrun i januari 2005. Jag är ganska övertygad om att just de kunder som hittills varit mest drabbade också kommer att vara de som först drabbas vid nästa storm.

Därför borde man – oavsett om det är jämförbart eller inte – kunna se till kundperspektivet. Som kund bryr jag mig ju inte om vilka som är operatörer eller att det kan finnas problem med hur de hittar en lösning. Det är väl lite grann det vi politiker är till för, alltså att hitta lösningar, se till kundperspektivet. Varför kan ministern inte se till kundperspektivet när det gäller teleavbrotten?

Anf. 58 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Nej, jag tycker inte att det är acceptabelt att någon person ska behöva vänta i tio månader för att få tillbaka sin telefoni. Jag har full förståelse för den frustration som finns bland dem som tvingats leva utan telefoni långa perioder efter stormarna Gudrun och Per.

Då det förefaller som att avbrottsersättning för elkunder har bidragit till positiva effekter är det klart att jag kan förstå att det är frestande att föreslå samma lösning även vad gäller telefoni. Jag har lyssnat på Carina Adolfsson Elgestam i ett flertal interpellationsdebatter om det här och förstår att Carina använder sig av detta som lösningen på problematiken för dem som i dag inte har telefoni.

Men jag vill ändå vidga resonemanget något utifrån kundperspektivet för att kunderna på landsbygden ska förstå skillnaden mellan el- och teleavbrott. Det finns olikheter som gör att en avbrottsersättning sannolikt inte kommer att fungera särskilt väl. Den kanske till och med skulle förvärra det för kunderna på landsbygden.

Om man väljer att införa avbrottsersättning för all telefoni kommer teleoperatören att dra sig för att bygga ut mobiltäckningen i glest befolkade delar av landet. Om man som teleoperatör tvingas betala till exempel ersättning till sina kunder för att en basstation för mobiltelefoni temporärt slutar fungera kommer man att fundera på om man över huvud taget ska bygga ut mobiltäckningen i glesbygden.

Risken blir att vi då får permanenta vita fläckar i landet. Jag som politiker är inte intresserad av att låsa in ett system som gör att vi vidgar de regionala klyftorna, utan har snarare ambitionen att se till att vi får täckning i hela landet. Har Carina Adolfsson Elgestam en annan syn på detta vill jag ha en förklaring.

Den andra delen är: Väljer man i stället att ha avbrottsersättning som endast ska gälla fast telefoni måste man kunna svara på vad fast telefoni är. Ska det gälla dem som är Teliakunder och har den nya tjänsten fast mobil? Är det det som i den här ersättningen skulle vara jämförbart med elersättning? Hur är det med de fastigheter som har anslutning till Internet med fiberoptik eller kabel-tv och de som använder sig av IP-telefoni? Skulle detta omfattas av avbrottsersättningen? Det finns också andra program som många ungdomar använder för att kommunicera med varandra.

Vad jag vill visa med detta är att ny teknik kommer att skapa nya möjligheter i alla delar av landet. Låt oss då inte utifrån politiken skapa begränsningar som leder till att vi gör en björntjänst mot dem som finns ute på landsbygden utanför de större tätorterna. Det är för dem jag ser att det är viktigt att skapa nya möjligheter via ny teknik.

Problemet är att vi skulle behöva gå in i en väldig teknisk djungel för att reda ut frågan. Risken är, sett utifrån mitt perspektiv, att vi politiker klampar in med detaljstyrning som gör att teknikutvecklingen bromsas och försämrar möjligheterna för de människor som i dag sitter med teleavbrott.

Anf. 59 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Herr talman! Jag blir lite förvånad när jag hör infrastrukturministern säga att det inte är politiken som ska skapa förutsättningarna. Jag upplever att mitt uppdrag som politiker är att lyssna på medborgarna och ta till

mig av det. Vi har ett problem i dag i Sverige med brister i telekommunikationen, framför allt efter oväder och i glesbygden.

Jag tycker också att det är lite förvånande när infrastrukturministern, som borde vara ganska väl medveten om hur det ser ut i Sverige redan i dag i glesbygden och på landsbygden, säger att man skulle dra sig för att bygga ut nätet i glesbygden. Detta är inget nytt fenomen. Nätet är fortfarande inte utbyggt överallt i landet. Vi har tyvärr fortfarande vita fläckar, trots att vi inte har någon avbrottsersättning, så problemet med om det ska göras investeringar ute i glesbygden eller inte finns ju redan. Jag tror inte att man skulle bygga på det genom att ha ett avbrottsystem.

För mig handlar det inte om de olika tekniska problem som ministern räknade upp. Dem ser jag bara som sådant som man måste ha med sig på vägen för att se hur man hittar ett avbrottsystem som fungerar.

Det spelar ingen roll om jag bor på landsbygden. Jag ska som privatperson eller företagare ha möjlighet att ta del av telekommunikation, oavsett om det är fråga om fast, mobil eller fast mobil telefoni. Det handlar om den moderna utvecklingen och att jag ska ha samma möjlighet som den som bor i en tätort eller i en stad. Jag tycker att det är ett av våra uppdrag att ta till oss av det, inte minst utifrån glesbygdspolitiken.

Det som står i svaret känns förvånande och märkligt – jag kommer nu tillbaka till det. ”Det pågår fortfarande ett omfattande arbete för att säkerställa att de elektroniska kommunikationerna är driftssäkra.” Det är jättebra. ”Operatörer är skyldiga att se till att deras verksamhet uppfyller rimliga krav på god funktion och teknisk säkerhet samt på uthållighet och tillgänglighet vid extraordinära händelser i fredstid.” Det är också bra. Vi vet att det kommer oväder med jämna mellanrum.

Men trots detta blir den enskilde konsumenten drabbad, som Karin och hennes familj. De blir utan telefoni och får köra flera kilometer för att kunna ringa samtal, ibland viktiga. För att inte tala om dem som driver företag och blir drabbade av samma sak. De kanske under flera veckor inte kan använda nätet och vara i kontakt med kunder som de har på andra sidan Atlanten. Man måste kunna driva företag ute i glesbygden med samma möjligheter som man har inne i tätorterna och städerna.

Därför är jag fortfarande förvånad över att ministern inte är beredd att presentera någon morot så att vi på något sätt kan få en bättre ordning på detta. Det som skiljer är att jag har en idé för hur vi skulle kunna få bättre och snabbare åtgärder för de kunder som behöver få tillbaka sin telefoni. Ministern har inte presenterat något alternativ. Vad kan vara bättre för att få snabbare åtgärder?

Anf. 60 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Jag är lite fundersam över Carina Adolfsson Elgestams brist på engagemang. Hennes frågeställning innebär betydligt mer än att enkelt säga att ersättning till telefonikunder är jämförbar med ersättning till dem som har förlorat el vid problematik med elnätet.

Jag är förvånad över Carina Adolfsson Elgestam. Om man ska vara seriös i sin omtanke om landsbygden med dess behov av bra teknikutveckling, bra telefoni och robust elström ska man inte fortsätta att så enkelt säga att lösningen är ersättning till telefonikunder, för då har man missat vad det är för utveckling vi har i landet.

Det är bättre om Carina Adolfsson Elgestam svarar på frågan om hon kan se att det är två vitt skilda grundläggande situationer. Elnätet bygger på konsumtion. Det gäller teknik, teleoperatörerna och mixen mellan olika operatörer med både användande av nät och användande av leveranser. Operatörer är ibland konkurrenter och samarbetar ibland. Telenätet är i allra högsta grad beroende av att elen fungerar – och så vidare.

Det sambandet hoppar Carina Adolfsson Elgestam över. Jag förstår det när man vill kommunicera direkt med en väljare. Men lura inte väljaren genom att hänvisa till att detta är lösningen. Då har Carina Adolfsson Elgestam fullständigt missat vikten av att politiken inte fastnar i en teknisk lösning. Det var vad jag sade.

I så fall gör vi precis det felet man som politiker inte ska göra. Vi förhindrar då att tekniken utvecklar och utvecklas så att vi med modern teknik kan skapa lika förutsättningar mellan land och stad. Det är inte svaret för de människor som i dag är frustrerade över att de inte får en fungerande telefon.

Svaret är inte heller det som Carina ger, att de ska få ersättning efter tio månader. Grunden är att fortsätta arbetet och se till att det blir ett robust nät och ett regelsystem som Post- och telestyrelsen ålägger och följer upp så att operatörer följer det. Vi får då ett nät som är så robust som det kan vara i fredstid. Det är det arbetet som pågår.

Anf. 61 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Herr talman! Det finns något som skiljer infrastrukturministern och mig åt. Det är inte jag som nu har ansvaret i Sverige utan regeringen.

Man gömmer sig lite grann bakom att det handlar om problem med operatörerna, nät, leverans och så vidare. Som kund bryr jag mig inte om det. Om jag köper en tjänst vill jag att min telefon ska fungera när jag ringer.

Har det varit en orkan eller storm, många träd har rasat och det varit strömavbrott tror jag att de som bor i glesbygden säkert har acceptans för att det är problem med telefonen inom de närmaste dagarna och kanske till och med hela första veckan men inte i tio månader.

Detta handlar inte om en medborgare i Småland. Det är många i Småland på många olika platser runt om i glesbygden som lever under samma förutsättningar. Man säger lite grann att det inte går att lösa med tekniska lösningar utifrån avbrottsersättningar och att vi ska hitta andra tekniska lösningar. Det är jättebra. Men presentera dem då! Påståendet att det skulle minska utvecklingen tror jag inte ett dugg på.

Jag vet mycket väl från den historia som jag ibland roar mig med att läsa att när vi i Sverige lämnade ångloken och övergick till ny teknik fanns det de som var motståndare mot det. Tänk att det ändå har utvecklats och gått framåt. Det är rätt så hyfsat, och det kommer säkert att utvecklas vidare.

Det är vad det handlar om för Karin och alla de andra som bor ute i glesbygden och för dem som driver företag. De måste ha möjlighet att använda telefoni varje dag året runt. Det ska fungera även när det snöar och när det stormar och blåser.

Det är acceptabelt med några dagars avbrott. Men vi måste hitta ett sätt att snabbare få dessa avbrott åtgärdade. Jag kan bara konstatera att ministern inte är beredd att se detta ur ett konsumentperspektiv.

Anf. 62 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Det är precis av den anledningen jag för argumentationen att avbrottsersättningen inte är lösningen för det som Carina Adolfsson Elgestam efterfrågar.

Om Carina Adolfsson Elgestam bestämmer sig för att på djupet förstå skillnaden mellan el- och telemarknaden inser hon att elmarknaden byggs på en koncession på ett begränsat geografiskt område där det finns en direktrelation till varje kund.

Så är det inte med teleoperatörer. Vi har flera teleoperatörer och olika ägare av de elektroniska kommunikationerna. Vissa av telekomoperatörerna äger nät, andra erbjuder telefoni, och ibland är det en mix av det. Det är en otrolig skillnad. Man hänvisar till att det är jämförbart och att man kan införa en ersättning i samma system som för dem som fått elavbrott.

Det är därför jag har satt mig ned också med landsbygdsföreträdare. De hänvisar mycket riktigt till risken för att det blir befästa och ytterligare vita fläckar i landet som marknaden inte kommer att vara intresserad av. Det kommer att bli oerhörda ytterligare kostnader, och då väljer man att dra sig undan.

Är det vad Carina Adolfsson Elgestam är ute efter förstår jag att det är ett enkelt svar. Jag har ambitionen att skapa bra förutsättningar med telefoni, mobiltelefonföretag och bra infrastruktur också för informationsteknik för IT i alla delar av landet.

Politiken ska inte sätta stopp genom felaktig reglering så att tekniken inte utvecklas. Jag ser fram emot att vi fortsätter arbetet med att skapa rättvisa i det här landet för alla delar av befolkningen. Det är det kundperspektivet jag har.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2007/08:7 om social dumpning av konsumentregler

Anf. 63 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Egon Frid har frågat mig vad jag avser att göra för att garantera att den svenska konsumentlagstiftningen även fortsättningsvis ska erbjuda ett starkt och tillfredsställande skydd för konsumenterna.

Jag kommer i samband med översynen av EU:s konsumentregelverk att aktivt verka för att vi ska uppnå ett fullgott konsumentskydd på hög skyddsnivå inom hela EU.

Europaparlamentet har lämnat sina synpunkter på grönboken om översynen av konsumentregelverket. Europaparlamentet ger sitt stöd för en inriktning mot fullständig harmonisering när det gäller det så kallade horisontella instrumentet som kommissionen vill föreslå för de frågor som är gemensamma för flera av de direktiv om översynen omfattar. Det är enbart till viss del för de sektorsdirektiv som ska komplettera det horisontella instrumentet som Europaparlamentet förespråkar en reglering på miniminivå i kombination med principen om ömsesidigt erkännande.

Enligt min uppfattning bör målsättningen i alla avseenden vara att genom fullständig harmonisering uppnå så likformiga regler som möjligt på en hög konsumentskyddsnivå. Gemensamma regler förbättrar företagens förutsättningar och gynnar därmed utvecklingen av en konkurrenskraftig inre marknad med ett bredare utbud och lägre priser, till gagn för konsumenterna. Tydliga och mer enhetliga regler inom EU ökar konsumenternas förtroende för den inre marknaden och leder till att konsumenterna i större utsträckning vågar utnyttja de valmöjligheter som finns.

Ett framgångsrikt EU-arbete kräver långsiktighet och framförhållning så att ståndpunkter kan föras fram redan på ett tidigt stadium. Jag är därför mycket glad för att vi i ett tidigt skede haft samråd med riksdagen i frågan och fått stöd för målsättningen att uppnå fullständig harmonisering på hög konsumentskyddsnivå. Det finns också ett starkt stöd bland remissinstanserna för denna inriktning.

Jag har för avsikt att med kraft verka för att vår konsumentskyddsnivå ska kunna bibehållas och att konsumentskyddet, både det nationella och det europeiska, ska kunna vidareutvecklas inom ramen för det nya gemensamma regelverket. Det förutsätter löpande kontakter på olika nivåer med övriga medlemsstater, kommissionen, Europaparlamentet och övriga institutioner.

Anf. 64 EGON FRID (v):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Ministern säger att hon är mycket glad över att vi i ett tidigt skede haft samråd i riksdagen i frågan och fått stöd för målsättningen att uppnå fullständig harmonisering på hög konsumentskyddsnivå. Det är mycket riktigt som ministern säger att vi har haft samråd och också haft saksamråd. Däremot har vi inte fått besök av ministern i civilutskottet under saksamråden.

När vi hade för avsikt att mötas i EU-nämnden och diskutera detta sprack schemat för ministern. Då missade vi tillfället att mötas och diskutera. Det är därför jag är glad att få diskutera EU:s grönbok och de konsekvenser den kan föra med sig med ministern här i interpellationsdebatten.

Vad jag saknar är ett fokus på den nationella konsumentlagstiftningen i relation till EU:s harmonisering. Det beror på att det finns många nya områden där konsumenterna är utsatta på grund av just den globala handeln, den ökade EU-handeln och de nya tjänster som är på väg in, så att det blir en marknad som inte har funnits tidigare och där det krävs ett ökat skydd för de svenska konsumenterna. Ett exempel är hälso- och sjukvårdsområdet, som är på väg att öppnas för den inre marknaden i EU. Det blir marknadslösningar både i Sverige och i Europa, vilket naturligtvis ökar trycket på konsumenterna. Detta ökar behovet av ett starkare konsumentskydd.

I ljuset av detta är det beklagligt att ministern så tydligt ser den inre marknaden som sitt kärnområde som hon vill värna, och hon har aldrig velat dölja att det är på det sättet. Mot detta försöker jag framhålla behovet av ett starkt konsumentskydd på nationell nivå. Vi ser att den inre marknaden orsakar problem. Trots den hyllning till den inre marknaden som ministern står för ser vi att vi får mindre möjligheter att påverka vår egen situation som konsument. Vi är mer utlämnade åt fler aktörer. Vi vet att en utvidgad marknad leder till ökad konkurrens, som också leder

till sämre kvalitet, lägre priser och fler drabbade konsumenter. Vi har ännu inte sett början på detta, men trots ministerns ensidiga hyllning till den inre marknaden vet vi att den kan orsaka problem för konsumenterna i Sverige och Europa.

Jag tycker att ministern i alldeles för stor utsträckning – ja, nästan helt – bortser från denna problematik. Hennes fokus ligger bara på harmoniseringen i EU och den inre marknaden. Det har förts vissa diskussioner och fattas vissa beslut i samband med EU:s grönbok om konsumentskyddet. Där har nationerna fortfarande möjligheter att bevara sin nationella lagstiftning men bara på villkor att det inte begränsar handeln på den inre marknaden. Denna obalans är jag starkt kritisk mot.

Anf. 65 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Jag kanske har missat Egon. Jag var inte i civilutskottet, utan det var min statssekreterare som var där. Arbetet är uppdelat på det sättet i Regeringskansliet att om statsrådet inte kan delta för att det är andra möten kommer statssekreteraren i stället. Däremot var jag i EU-nämnden och diskuterade frågan, men då kanske inte du var där.

Jag förstår inte varför inte Egon kan se att värnandet av den inre marknaden innebär att vi också måste värna konsumenternas skydd. Om konsumenterna inte känner trygghet på den inre marknaden kommer de inte att vilja handla i andra länder än Sverige. När vi värnar den inre marknaden för företagen och konsumenterna kan vi också få utveckling. Det är då företagen kan sälja mer och konsumenterna kan handla över landsgränserna. Därmed får vi i gång en tillväxt också på marknaden. Jag ser alltså inte några motsättningar mellan att värna den inre marknaden och att värna ett högt konsumentskydd.

Kommissionen har tydligt deklarerat i sin strategi för den framtida konsumentpolitiken att det inte är den minsta gemensamma nämnaren som kommer att vara utgångspunkten, utan utgångspunkten kommer att vara ett högt konsumentskydd.

Vad kan då ett högt konsumentskydd innebära? I dag har vi inte i speciellt stor omfattning utnyttjat de direktiv som blivit svenska lagar till att få högre konsumentskydd än direktiven stipulerar. Det betyder att det finns många andra länder där konsumentskyddet är på samma höga nivå som hos oss. När kommissionen säger att vi ska ha ett konsumentskydd på den gemensamma marknaden i EU kan jag försäkra Egon Frid om att han inte behöver känna oro.

Det jag kan känna oro för är – och det uttrycks i din fråga – vad som kan ske om vi inte har harmonisering utan ömsesidigt erkännande. Jag menar att det är jätteviktigt att så många frågor som möjligt finns i det horisontella instrumentet, som kommer att vara harmoniserat. Det finns sektoriella behov, och vi får se vad det blir där. Men även om det i dessa fall skulle bli ömsesidigt erkännande kan inte utgångspunkten vara den minsta gemensamma nämnaren, utan konsumentskyddet måste vara så högt som möjligt. Man får se vad man i så fall kan behöva korrigera.

Jag är inte speciellt orolig för att det kommer att bli många regler där vi har olika lagar nationellt, för det blir helt omöjligt både för företag och för konsumenter att hålla reda på 27 olika regler i 27 olika länder.

Som det är nu har vi problem. Ömsesidigt erkännande innebär att företagen kan känna sig ganska trygga med att det är deras lands regler som kommer att gälla i förhållande till konsumenten. Samtidigt finns de regler som kallas Romkonventionen, som i dag utgår från att konsumenten kan räkna med att det är konsumentens lands regler och lagar som gäller i konflikter med en företagare. Dessa båda principer kommer inte att gå att kombinera. Därför finns det anledning för oss, för kommissionen och för medlemsstaterna att diskutera hur vi kommer till rätta med att skydda både företagare och konsumenter så att man tydligt och klart vet vad som gäller. Den debatten får vi fortsätta.

Jag är alltså inte alls orolig. Många medlemsländer är på vår sida och vill att det ska vara full harmonisering. Kommissionen är på vår sida. Parlamentet har en lite annorlunda syn, men jag är inte orolig. Parlamentet består ju av representanter från medlemsstaterna. Jag är övertygad om att man också i andra medlemsländer ser de problem som vi ser och att man förmedlar det till sina ledamöter i parlamentet.

Anf. 66 EGON FRID (v):

Herr talman! Det sista ministern nämnde kommer fram mycket lite eller knappt alls i diskussionen i grönboken och i den debatt som har varit i parlamentet när det gäller just nationernas rätt att hävda sin egen lagstiftning.

Förslaget i grönboken och det som man har diskuterat och fastställt i parlamentet handlar ju om att man vill kombinera minimilagstiftning med principen om ömsesidigt erkännande. Ömsesidigt erkännande liknar ursprungslandsprincipen. Vi i Vänsterpartiet menar att det finns en risk att vi får se en kapplöpning mot lägstanivåer för konsumenträttigheter, det vill säga att företag lockas att etablera sig i länder med svaga konsumenträttigheter.

Konsumenternas rättigheter är generellt sett ganska svaga och måste stärkas totalt sett. Vi menar att det är en motverkande diskussion som förs i och med grönboken och den inställning som EU-parlamentet har i den här frågan och som ministern också stöder. Vi måste välja sida här. Vilka rättigheter vill vi slå vakt om: Är det konsumenternas eller företagens rättigheter? För mig och Vänsterpartiet är valet självklart. För våra EU-parlamentariker, som har drivit den här frågan i EU-parlamentet, har det också varit självklart att vi ska stärka konsumenternas rättigheter och att företagen måste ta ansvar för sina produkter så att de svarar mot de krav som konsumenterna har rätt att ställa.

Möjligheterna att ställa rimliga krav på produkter, till exempel när det gäller kvalitet, minskar när man helt anammar den inre marknadens logik. Då blir det ökad konkurrens, som vi vet leder till ökat utbud med sämre kvalitet. Där lockar man med pris och möjligheten att sälja produkter som skyddas av sämre konsumentskyddslagstiftning än den nationella lagstiftning som vi normalt sett står bakom.

Jag håller med om komplikationen att Sverige har haft ett högt konsumentskydd i praxis men det har inte alltid varit nedtecknat i svensk lagstiftning. Vi har ett arbete att göra här i Sverige också med att utarbeta en svensk konsumentskyddslagstiftning som är lika stark som det skydd som vi av hävd har haft i praxis. Jag menar att vi i Sverige har ett bättre

konsumentskydd än man gör gällande när man jämför lagstiftningen i Sverige och en del andra europeiska länder.

Jag håller med om att det finns andra europeiska länder, till exempel Portugal, som har haft en bättre konsumentskyddslagstiftning än Sverige. Vi ska inte slå oss för bröstet och säga att vi alltid är bäst. Men vi har i Sverige en praxis som skyddar konsumenten, och vi har också starka konsumentskyddsorganisationer.

Det är också viktigt att vi ger uttryck för att stödja konsumentorganisationerna både i Sverige och i Europa för att just säkerställa att konsumenternas rättigheter verkligen upprätthålls – jag tänker på obalansen mellan konsumenternas rättigheter och företagens intressen. Det menar jag är en fråga som ministern måste ta med sig i det fortsatta arbetet med ett högt konsumentskydd i Europa och i Sverige. Tyvärr ges det inte uttryck för det i ministerns hittillsvarande ambitioner och i svaret på min interpellation.

Anf. 67 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Om Egon Frid inte tycker att det går att tyda mitt värnande om konsumentens skydd på marknaden ska jag återigen göra det tydligt.

Vi har precis samma uppfattning. Jag menar att den inre marknaden inte kan fungera och inte kommer att fungera om inte konsumenterna har ett högt skydd så att de känner sig trygga och vet vad som gäller, oavsett vilket land inom EU som de handlar i.

I dag är det inte fullt ut så. Även om vi har ett högt konsumentskydd inom EU är det här arbetet avsett att göra det ännu bättre, ännu tydligare, ännu mer enhetligt. I det arbetet är jag tacksam för att vi för de här diskussionerna, att du uppmärksammar oss på detta. Vi för med oss de här tankarna till våra kolleger i EU och vid rådsmötena. Jag kan alltså försäkra dig om att ett högt konsumentskydd är det som står först och främst för min del. Och ett högt konsumentskydd är en nödvändighet för en fungerande marknad.

Det går att säga att vi måste värna konsumenterna i förhållande till företagen eftersom företagen är starkare – absolut. Jag delar den åsikten också. Men när jag talar om marknad kan du inte räkna marknaden som att det bara är företagen. Marknaden handlar också om konsumenter. Där det inte finns konsumenter finns det ingen marknad. En fungerande marknad kräver att det finns tydliga, enhetliga och bra lagar som konsumenterna kan känna sig trygga med. Det är det som är vårt mål, och det är det som vi ska arbeta för.

Jag har starka förhoppningar om att det är många andra medlemsstater som delar den uppfattningen. Därför kommer vi att kunna uppnå ett regelverk som jag tror att vi alla kan vara nöjda med. Och om vi behöver vara skarpare än andra i de här horisontella regelverken, där vi kan ha lite olika lagar till exempel, återstår det för oss i Sverige att i så fall faktiskt se till att det blir så för konsumenterna.

Jag kan försäkra dig om att vi har samma mål. Sedan får vi se hur bra vi är på att övertyga de andra medlemsstaterna. Men i det här fallet har det hittills inte varit problematiskt att övertyga de andra.

Anf. 68 EGON FRID (v):

Herr talman! Om konsumentminister Nyamko Sabuni och jag har samma mål tycker jag att det är viktigt att ministern mycket tydligare uttrycker det och inte hyllar den inre marknaden och säger att den inre marknaden i EU kommer att lösa detta med en öppnare marknad där vi vet att konsumenterna kommer att få svårt att hävda sig.

Det är jättebra att ministern försöker övertyga mig och säkert också många andra genom att försöka vara trovärdig på det här området. Jag ska inte betvivla ministerns trovärdighet i dag, men med tanke på det jag har läst hittills vill jag ändå säga att jag är tveksam.

Det här är naturligtvis ett arbete som pågår. Det är därför viktigt att ha den här diskussionen här i riksdagen. Trots att EU-parlamentet naturligtvis har ställt sig bakom den här grönboken och den inriktning som grönboken anger när det gäller konsumentregelverket i Europa får vi aldrig sluta att ta möjligheten att påverka.

Jag är jättemån om att ministern fortsätter att diskutera med civilutskottet i riksdagen och att det är fortsatta saksamråd inom det här området. Jag vill än en gång beklaga att ministern den gången vi skulle diskutera frågan i EU-nämnden var tvungen att åka. Det var Littorin som fick tjänstgöra som konsumentminister just vid det tillfället som det här saksamrådet redovisades i EU-nämnden om EU:s grönbok på konsumentskyddsområdet.

Jag menar slutligen att vi måste fortsätta att göra klart att det är konsumenternas rättigheter, utifrån att man generellt sett har ett svagt stöd, som måste stärkas i relation till den inre marknaden i EU. Den obalans som råder i dag får inte fortsätta.

Anf. 69 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Oavsett hur trygg eller otrygg Egon Frid känner sig med hur jag uttrycker mig på området kan jag säga att jag bara kommer att agera utifrån den överenskommelse som nu finns mellan regeringen och riksdagen, civilutskottet. Där finns inga meningsskiljaktigheter. Vi är tvärtom överens om precis vilken som är den svenska ståndpunkten. Det är den som jag och mina tjänstemän kommer att arbeta utifrån, och så får vi hoppas på framgång.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2007/08:33 om extra medel till JämO

Anf. 70 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Esabelle Reshdouni har frågat mig om jag är beredd att verka för att medel tillsätts för att stärka JämO:s möjligheter att intensifiera det påbörjade arbetet som syftar till att arbetsgivare bättre ska följa föräldraledighetslagen.

Att främja ett högt arbetskraftsdeltagande bland både kvinnor och män och att främja att kvinnor och män tar ett gemensamt ansvar för arbetet med hem och familj kräver olika typer av insatser. Det handlar både om lagstiftning som förbjuder diskriminering och missgynnande och om åtgärder som stimulerar till arbete och underlättar föräldraskap. Här har myndigheter, arbetsmarknadens parter med flera ett ansvar. Arbetsgivarna har en skyldighet att underlätta för kvinnor och män att förena arbete och familjeliv, och det är enligt föräldraledighetslagen förbjudet att missgynna en person som med stöd av lagen just försöker att förena sitt arbete med föräldraskapet.

JämO har under senare år fått förstärkta resurser. Jag välkomnar JämO:s kampanj som bidrar till att höja kunskapen om vilka rättigheter och skyldigheter som både enskilda och arbetsgivare har. För närvarande pågår arbetet med att förbereda en sammanslagning av den verksamhet som bedrivs av ombudsmännen på diskrimineringsområdet. Jag ser fram emot att det bildas en ny myndighet med större tyngd och auktoritet och som mer kraftfullt kan bekämpa alla former av diskriminering i samhället.

En effektiv lagstiftning mot diskriminering och missgynnande är viktig, men det räcker inte. Det är också viktigt att använda åtgärder som tar bort hinder och som stimulerar till en positiv utveckling. Regeringen har presenterat en rad reformer med detta syfte. Jämställdhetsbonusen syftar till att förbättra förutsättningarna för jämställdhet mellan kvinnor och män i ansvaret för hem och barn, i uttaget av föräldraförsäkringen och på arbetsmarknaden. Genom att öka familjernas ekonomiska möjligheter att fördela föräldraledigheten mer jämlikt förbättras förutsättningarna för jämställdhet, och barnets relation med bägge föräldrarna stärks. Genom att förstärka motiven att återgå till arbete motverkas osakliga löneskillnader. Möjligheten att få skattereduktion vid köp av hushållstjänster bidrar till att underlätta vardagslivet för föräldrar och därmed till att förena arbete och familjeliv.

Anf. 71 ESABELLE RESHDOUNI (mp):

Herr talman! Tack för svaret, vill jag säga till ministern.

I Sverige har vi jobbat med jämställdhet ganska länge. Vi har också uppnått ganska mycket i vårt arbete. Men vi har väldigt mycket kvar att göra. Det vet ministern själv. Ändå är jag lite bekymrad över den nya regeringens förslag och agerande. Men jag hoppas att ministern och jag i alla fall är överens om att jämställdhet handlar om demokrati och verklig frihet.

Jämställdhetspolitiken vilar på två ben. Det första är jämställdhetslagen, som innebär att kvinnors och mäns lika rätt i fråga om arbete, anställnings- och andra arbetsvillkor på arbetsplatsen ska främjas. Det andra handlar om jämställdhetsintegrering som vi kommer att diskutera senare.

Enligt jämställdhetslagen ska arbetsgivaren underlätta för både kvinnliga och manliga arbetstagare att förena förvärvsarbete och föräldraskap. Det handlar om att inte lägga möten när småbarnsföräldrar ska hämta och lämna på förskolan, att införa flextid och möjlighet att arbeta hemifrån och att ge deltidsarbetande chans att få högre tjänster.

Så vad är problemet? Jo, problemet är att många arbetsgivare, såväl privata som offentliga, inte känner till jämställdhetslagen. I våras gjorde JämO en granskning av företagens jämställdhetsarbete. Nära 400 företag granskades, och i den första omgången var det bara 14 arbetsgivare som fick godkänt.

Jag tycker att det är ganska upprörande. Det är därför jag undrar vad ministern tänker göra och om hon är villig att tillföra JämO mer pengar.

Vad beträffar föräldraledigheten säger Nationella sekretariatet för genusforskning att ungefär en tredjedel av arbetsgivarna är uttalat positiva till att anställda män tar föräldraledigt. En tredjedel tycker varken—eller. En tredjedel utövar olika sorters passivt motstånd mot mäns önskan att kombinera arbete och familj.

Jag frågade ministern om hon ville verka för att mer pengar skulle tillskjutas JämO. Då pratar ministern om att hon ska vidta andra åtgärder. Det är inte riktigt svar på min fråga, men jag kan återkomma och kommentera det lite senare.

Ministern säger i sitt svar att JämO under senare år har fått förstärkta resurser. Då undrar jag varför inte jag kan läsa det i budgetpropositionen. Jag kan inte utläsa att mer pengar har lagts till JämO:s budget. Det som finns är 400 000 ungefär. Det kan inte jag se som någon förstärkning. Det handlar om pris- och lönekomensation. Men du kanske har svar på det. Jag skulle gärna vilja ha lite förtydliganden angående resursökningen.

Anf. 72 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Svaret på Reshdounis fråga var helt enkelt att det hon efterfrågar har vi redan gjort. JämO har under senare år fått förstärkta resurser. De förstärkta resurserna har de fått bland annat för att driva den här kampanjen men också för att bedriva arbetet när det gäller lönekartläggningar. Det är därför de har fått de här förstärkta resurserna.

Jag tycker att det är bekymmersamt att en tredjedel av företagen i dag mer eller mindre försvårar för männen att kunna kombinera yrkesliv och familjeliv. Det är helt oacceptabelt. Det som är problematiskt med värderingar är att vi bara kan lagstifta mot konkreta handlingar. Först när de har begåtts kan lagen träda in, och man ser då till att den som har begått felet kan straffas på ett eller annat sätt.

Vi kan inte lagstifta bort värderingar. Vi kan bara veta att det är så, och därför opinionsbildar vi på alla sätt och vis vi kan. Därför har JämO fått de förstärkta resurserna.

Jag kan tala om för Reshdouni att jag prioriterar jämställdhetsarbetet. Den dagen en myndighet kommer och säger att deras arbete lider av att de inte har tillräckligt med resurser är jag alltid redo att diskutera den frågan med mina myndigheter, JämO eller någon annan. Det är precis den relation man har mellan regeringen och de myndigheter man ansvarar för.

Jag tror inte att förfrågan ska komma från riksdagen om att ge JämO mer pengar medan JämO själva är ganska nöjda med det anslag de har. Men vi får väl se när den här kampanjen har pågått ett tag. Om JämO efterfrågar mer får vi föra den diskussionen då.

När det gäller de 14 företagen som har lyckats med sina lönekartläggningar är det också beklagligt. Men där försöker jag ta ett steg till-

baka. Om det bara är 14 av, jag tror, 300 företag som lyckas, var klickar det då? Är det arbetsgivare som inte har intresse av att göra det som lagen ålägger dem, eller är regelverket på detta område så pass otydligt att det är för få som gör det rätt? Då vill jag gå ett steg tillbaka.

I samband med att vi nu jobbar med en gemensam diskrimineringslagstiftning är denna fråga viktig att se över. Kan vi göra det enklare och tydligare så att vi får de resultat som vi efterfrågar? Tanken är inte att vi ska göra det jobbigare och svårare för företagen, tvärtom. I samband med översynen för att underlätta för företagen att minska på regelbördan är sammanslagningen av diskrimineringslagarna och diskrimineringsombudsmännen ett led i detta. Det blir en tillsynsmyndighet som kontrollerar när det behövs, en mäktig myndighet som kan representera de enskilda personerna som drabbas och framför allt med enklare och tydligare regelverk som går att leva upp till.

Jag får titta närmare på det här. Lagstiftaren kanske inte har varit så tydlig med regelverket kring lönekartläggningar. Det måste vi titta på för att se hur vi ska kunna göra det tydligare och enklare för företagen.

Anf. 73 ESABELLE RESHDOUNI (mp):

Herr talman! Jag tycker att det har en stor betydelse om man kan få företag att följa lagen. I andra sammanhang finns det väldigt snabba sanktioner som hindrar människor att inte följa lagen. Jag tycker inte att vi ska ha någon större acceptans för att de inte gör det.

Jag besökte ett större mansdominerat företag häromveckan som hade fått pris för att de jobbade aktivt med föräldraskap. Jag frågade hur det kom sig att de hade fått priset. De blev lite förvånade. Vi följer lagen, sade de. Det kändes egentligen fantastiskt att få höra att det enda som krävs är att företag följer lagen.

Ministern säger att vi inte kan lagstifta bort värderingar. Den diskussionen hade vi här förra veckan också när det gällde våldtäkter. Jag påstår ändå att vi kan göra det. Det är det redskap som vi har. Vi måste ju själva tro på att vi kan förändra människors beteenden. Det är bara att titta på hur det har gått med lagstiftningen när det gäller barnaga. I dag finns det inte många som tycker att det är okej att slå sina barn. Vi har en bra lagstiftning. Om vi ser till att företagen följer lagstiftningen tror jag nog att vi skulle se stora resultat.

Ministern säger att vi inte ska initiera mer pengar till JämO, utan JämO själv ska komma och be om pengar. Jag tycker att det är lite fel inställning. Det är ändå vi som politiker som måste visa att det här prioriterat och att vi vill ha en förändring. Ministern har ändå 400 miljoner att spela med, så jag kan inte riktigt se var problemet finns.

Jag är till skillnad från ministern inte riktigt säker på att den nya myndigheten kommer att uppnå stora märkbara förändringar. Jämställdhetsperspektivet kommer att försvinna lite längre in i organisationen. Det blir inte så tydligt med de aktiva åtgärderna. JämO jobbar i dag med andra aktiva åtgärder än de andra diskrimineringsombudsmännen. Jag tror att om man ska se radikala förändringar behöver man mer resurser till den nya myndigheten. Man kan inte bara hoppas på att man får den synergieffekt som man är ute efter.

Anf. 74 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Vi kan lagstifta och på det viset skicka signaler om vad som är acceptabelt och inte, och så kan man hoppas med tiden att attityderna ska förändras. Du har rätt. När det gäller barnaga har attityderna förändrats. Men vi har fortfarande barn som agas och misshandlas av sina föräldrar. Då får man hantera det rättsligt. Så visst skickar lagar signaler om vad som är acceptabelt och inte.

Den poäng jag försökte få fram är att bara för att vi i dag har en diskrimineringslagstiftning betyder det inte att vi helt plötsligt har löst de problem som finns. Värderingarna finns där, och ibland omvandlas de till konkret handlande. Då får vi hantera handlandet rättsligt.

Politiker måste visa att detta är prioriterat. Det är det vi gör. Det är därför JämO har fått förstärkta resurser. Men jag tror inte att man kan utgå från att man bara genom att man öser pengar över en myndighet kommer till rätta med problemen. JämO är en myndighet med ett antal personer anställda, och i samråd kommer vi överens om vad de ska göra. Vi frågar hur mycket det kan komma att kosta, och så betalar vi ut de pengarna.

De kan inte sitta och säga att det kostar 2 miljoner, och så säger vi att de ska ta 10 miljoner och så får vi se vad som händer. Det är inte så det fungerar. Det är ändå statens ekonomi det handlar om. Det är skattebetalarnas pengar. De måste användas på det mest effektiva och bästa sätt.

Men om JämO skulle se att de pengar som de har fått för kampanjen inte skulle räcka till är det bara att de kommer tillbaka och talar om det för oss. Det är inte jag som hanterar JämO:s dagliga verksamhet och utbetalningar. Det är bara de som kan se hur mycket de lägger ned på arbetet, hur mycket det kostar och om det räcker. Så kan de återkomma så vi får föra den diskussionen vidare.

Det är jätteviktigt med aktiva åtgärder. Det är väl JämO och DO i dag som framför allt jobbar med aktiva åtgärder. Det är självklart att det är jätteviktigt att också det sättet att jobba på förs över till de ombudsmän som i dag inte jobbar riktigt på det viset. Du behöver inte oro dig för att det kommer att försvinna eller att JämO kommer att försvinna.

JämO är den största av ombudsmannamyndigheterna. Eftersom JämO har funnits längst har de mer vana, och den erfarenheten tror jag kan komma de andra ombudsmännen och deras arbete till nytta.

Det är heller inte tänkt att kompetens bara ska blandas hej vilt och försvinna, utan de som jobbar med jämställdhetsfrågor och jämställdhetslagen i dag kommer självklart att fortsätta vara experter på området, precis som de som jobbar med annan diskriminering kommer att vara experter på sina områden.

Vad jag hoppas kunna uppnå är helt enkelt att vi ska komma till en nivå när det gäller diskrimineringslagstiftningen som medborgarna känner sig trygga med och där de känner att de har ett skydd. Det tror jag att vi uppnår när vi har samma lag. Det har funnits en tendens att tycka att JämO bara representerar lagstiftning för fifty-fifty män och kvinnor. Man ser jämställdhetslagar som kvinnolagar, vilket de inte är, utan de är diskrimineringslagar på precis samma sätt som att lagen mot etnisk diskriminering inte är en lag bara för en enda minoritet i samhället. Till syvende och sist handlar det om enskilda människor som diskrimineras,

och för den enskilda människan spelar det ingen roll om det sker på grund av kön, hudfärg, religion eller någonting annat.

Det handlar alltså om att inte kränka enskildas mänskliga rättigheter. Därför är det viktigt för mig att vi har en lag. Vi säger att det är oacceptabelt att diskriminera, oavsett grund, och det uppnår vi med att ha en enda lag och en ombudsman. Jag är övertygad om att detta kommer att bli bra, både för den som riskerar att bli diskriminerad, för företagen och för ombudsmannamyndigheten. Det finns många erfarenheter att utbyta genom att gå samman.

Anf. 75 ESABELLE RESHDOUNI (mp):

Herr talman! Jag delar inte ministerns uppfattning om att man inte skulle kunna tillföra JämO mer pengar. Jag har byggt mina tankar på att man som politiker kan styra dit man vill. Vill man ha resultat måste man också tilldela pengar.

Jag skulle också vilja kommentera de övriga satsningar som ministern tar upp i sitt svar. Jag tycker att det är lite beklagligt att ministern alltid tar upp de hushållsnära tjänsterna som om det var någon betydande sak för majoriteten av familjerna i samhället. Jag tror att det är en väldigt liten del av familjerna som kommer att utnyttja detta. De siffror vi hittills har fått visar dessutom att det mest är männen som utnyttjar tjänsterna.

Ministern tar upp det här med värderingar. Jag tror att det är väldigt viktigt, och det är därför jag själv inte tror på jämställdhetsbonusen. Jag tror inte att det handlar om pengar, utan jag tror att det handlar om värderingar och könsroller. Den statistik jag har fått av riksdagens utredningstjänst visar ju inte på några större förändringar efter att man gjort olika förändringar i lagen, till exempel höjningen av taket förra året. Där har det inte blivit några förändringar i förhållandet mellan män och kvinnor, utan när män tog ut mer tog även kvinnorna ut mer. Förhållandet har alltså inte alls förändrats, och det är därför jag inte tror på jämställdhetsbonusen.

Anf. 76 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp):

Herr talman! Jag försökte bara ge exempel på det som var relevant för arbetsmarknaden, men det är klart det finns flera andra beslut som har fattats för att uppnå bättre jämställdhet i samhället. Vi har satsat pengar på kvinnors hälsa och forskning kring detta. Vi har fattat beslut om pengar för att höja kunskaperna hos de relevanta myndigheterna i samhället när det gäller mäns våld mot kvinnor. Vi jobbar med jämställdhet och kommunikationer. Hur ska man organisera kommunikationerna för att det ska vara bra för både män och kvinnor? Vi vet ju att kvinnor resor annorlunda än män.

Det är klart att jämställdhetsarbete sker på många områden. Det var det som var relevant just för familje- och yrkesliv som jag nämnde i mitt svar här. Och jag tror att det är bra med hushållstjänster även om tjänsterna inte når alla. Du inledde med att säga att jämställdhet är en frihetsfråga. Ja, och det betyder kanske inte att alla måste göra samma sak. Alla har sina egna livspussel som de ska försöka få ihop på olika sätt. Min och regeringens uppfattning är att vi politiker ska se till att skapa förutsättningar och olika valmöjligheter. Sedan måste det till syvende och sist

vara upp till individen att utifrån sin definition av frihet och sitt liv välja hur han eller hon vill göra.

Det är klart att tanken med ett höjt tak var att männen skulle ta ut mer. Nu visar det sig att både män och kvinnor tar ut mer. Vi ska dock inte beklaga att också höginkomsttagande kvinnor vill ta ut mer ledighet med sina barn. Det är också bra. Men vi vill fortfarande se ett jämnare uttag. Jämställdhetsbonusen blir ett komplement till höjt tak. Med detta når vi säkert en bit på väg. Det kanske inte löser alla problem, men då får man i så fall tillsätta ytterligare åtgärder. Det är så politiken fungerar. Det finns inga universallösningar och inga experimenthus där vi går in och experimenterar och så vet vi vad resultatet ska bli och kan sätta in politiken i samhället. Man kan bara gissa sig fram och hoppas att det ska leda till resultat.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2007/08:35 om Jämstöd – Utredningen om stöd för jämställdhetsintegrering i staten

Anf. 77 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Herr talman! Esabelle Reshdouni har frågat mig om jag avser att genomföra de förslag som Utredningen om stöd för jämställdhetsintegrering i staten lämnat. Vidare vill Esabelle Reshdouni veta om jag har andra förslag till aktiva åtgärder för att främja jämställdhet och garantera en jämställd medborgarservice.

Jämstöd överlämnade sitt slutbetänkande och redovisade samtidigt sitt arbete och sina erfarenheter för mig i slutet på mars. Betänkandet har remissbehandlats och utredningens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Regeringen avser att återkomma med förslag om stöd till arbetet med jämställdhetsintegrering inom statlig och kommunal sektor.

Jämställdhet omfattar hela regeringens politik och jämställdhetsintegrering utgör den strategiska grunden för arbetet. Jag kan försäkra Esabelle Reshdouni att arbetet kommer att fortsätta och förbättras med syfte att kvalitetssäkra regeringens politik med hjälp av ett jämställdhetsperspektiv. Den kraftiga ökningen av resurser till jämställdhetspolitiken innebär samtidigt ökade möjligheter att främja särskilda jämställdhetsinsatser inom andra politikområden.

Regeringens tydliga vilja när det gäller jämställdhet har kommit till uttryck genom en rad reformer och åtgärder. En kraftfull satsning på att främja kvinnors företagande, införandet av en jämställdhetsbonus i föräldraförsäkringen och stöd till forskning om kvinnors hälsa är exempel på redan beslutade reformer. Senare i år kommer regeringen även att lägga fram en handlingsplan för att motverka mäns våld mot kvinnor. Regeringen avser också att presentera en handlingsplan för att motverka prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Avslutningsvis vill jag försäkra Esabelle Reshdouni att ett aktivt jämställdhetsarbete präglar regeringens arbete. System som konserverar fördelningen av makt och resurser mellan könen ska motverkas och förändras. Det är min och regeringens övertygelse att när kvinnor och män delar makt och inflytande i alla delar av samhällslivet får vi ett bättre samhälle.

Anf. 78 ESABELLE RESHDOUNI (mp):

Herr talman! Jag vill tacka ministern för svaret.

Utgångspunkten för Miljöpartiets jämställdhetspolitik är den könsmaktsordning som präglar hela samhället och som resulterar i de orättvisor som finns när det gäller makt och resurser. Efter ett år har jag fortfarande inte förstått om jämställdhetsministern har samma utgångspunkt som vi. Ministern har sagt att hon inte är feminist. Ministern har sagt att hon inte tror på strukturer. Det oroar mig lite. Jag skulle gärna vilja höra vad ministern säger om sin utgångspunkt i dag.

Jag tror nämligen att det finns en fara i att inte ha insikt om att grunden till ojämställdheten har med makt att göra. Då blir det svårare att skapa en normativ förändring. Det blir också svårare att nå de jämställdhetspolitiska målen att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Jag har en fråga till ministern. Det står i budgetpropositionen att jämställdhetsintegrering ska utgå från de jämställdhetspolitiska målen *som kommer att ses över*. Menar ministern att hon har för avsikt att revidera målen? Varför i så fall?

Herr talman! Varför behöver vi en kraftfull satsning på integrering? Jo, 1994 beslöt den dåvarande borgerliga regeringen att integrering skulle användas som strategi för att uppnå målen. I dag, 13 år senare, ser vi vilka svårigheter som finns. Flera studier har visat att det behövs stöd och hjälp. Under denna tid har det gjorts flera lyckade jämställdhetsprojekt. Men det är väldigt svårt att föra in de här projekten i huvudfåran. Det är ju hela huvudfåran som måste förändras. Det är också därför som jämställdhetsperspektivet måste finnas i den ordinarie verksamheten och i styrsystemet. Det var därför den dåvarande jämställdhetsministern 2005 tillsatte utredningen Jämstöd.

Uppdraget har, som ministern har sagt, varit att jobba operativt med utbildning och att ta fram arbetsmetoder. Jag undrar om ministern har för avsikt att ta hela förslaget, som har fått otroligt positiv respons där ute. Om hon gör det får vi en kraftfull infrastruktur för hela landet, och jag tror att vi uppnår väldigt mycket med det.

Särbehandling görs oreflekterat och könsmönstren fortplantas dagligen. Det vet ministern också. Om vi ska få till en förändring av ett kraftigare slag måste vi ha den här infrastrukturen. Vi kan inte ha projekt hit och dit och låta olika kommuner och landsting ta tag i saken själva. Vi behöver bidra med den här infrastrukturen.

Åter kommer jag till ministerns jämställdhetspengar. Det finns pengar, och jag undrar om inte ministern ändå har för avsikt att köpa paketet, som eventuellt kan modifieras lite.

Anf. 79 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Fru talman! Esabelle har rätt. Teorin om könsmaktsordning använder inte jag. Framför allt blev det tydligt att jag inte kan använda mig av den i det prioriterade arbete jag har gjort på jämställdhetsområdet, nämligen mäns våld mot kvinnor, då jag väldigt tidigt upptäckte att de program som var på gång från den förra regeringen och som delvis utgick från teorin om könsmaktsordning ledde till att man inte kunde uppmärksamma våld i samkönade parrelationer. Man kunde inte uppmärksamma det som vi kallar för det genusrelaterade våldet.

För mig är våld i nära relationer viktigt att uppmärksamma på olika sätt när jag sätter ihop ett handlingsprogram. Det räcker inte bara med att se det våld som kommer från män och riktas mot kvinnor. I förhållanden med kvinna och kvinna kan man misshandla varandra, man och man kan misshandla varandra. Utgår vi från ett biologiskt perspektiv, det vill säga könsmakten – att den som föds som man därmed föds med makten och är överordnad kvinnan – tror jag inte att vi når hela vägen ut. Vi lyckas inte täcka alla aspekter.

Däremot tror jag på en över- och underordning som av historiska skäl framför allt går från man till kvinna. Men, återigen, över- och underordning kan gå från kvinna till kvinna, från man till man och från kvinna till man. Det är undantagen i kanten. Jag håller med dig om att det framför allt är män mot kvinnor, men så fort man bara talar om könsmaktsordning känner jag att det går tillbaka till biologiska förklaringar som gör att så mycket annat hamnar utanför. Därför skulle jag föredra att vi diskuterar över- och underordning, för då kan vi lättare komma till rätta med de problem som vi kan se i samhället.

SKL jobbar ju redan i dag, som du säger, med ett antal projekt när det gäller jämställdhetsintegrering. Jämstöd lämnade sitt bidrag till oss. Under tiden de jobbade som kommitté jobbade de också operativt med myndigheter. Det arbetet har varit framgångsrikt.

Jag har fått remissvaren till departementet nu, och jag måste behandla dem i vanlig ordning. Jag kan i dag inte säga att jag köper hela paketet. Det jag kan försäkra dig om är att det här arbetet är viktigt, och vi ska se till att den service som vi erbjuder medborgare jämställdhetsintegreras. Vi vet i dag att kvinnor får sämre vård, mindre tid med läkare, äldre mediciner, mindre omsorg och så vidare. Det är oacceptabelt. Att ambulansen tar längre tid på sig när det är en kvinna och inte en man är oacceptabelt. Det är orimligt. Så får det inte vara. Jämställdhetsintegrering som metod är bra och effektivt. Vi ska använda oss av den, och jag är beredd att satsa de pengar som det kostar.

Återigen, jag bereder frågan inom Regeringskansliet och vi får återkomma med en skrivelse, proposition eller vad det blir till riksdagen så småningom. Men jag kan försäkra dig om att det är ett viktigt arbete och att det ska finansieras.

Anf. 80 ESABELLE RESHDOUNI (mp):

Fru talman! Jag blandar inte in biologi i mina diskussioner. Jag tror inte att det är någon som står för könsmaktsteorierna som pratar om biologi. Vi pratar om strukturer. Det är inte hemma hos mig utan hela sam-

hället som genomsyras av de strukturer som ger det manliga könet en fördel, som ger mannen ett annat liv än kvinnorna har.

I utredningen finns det andra förslag, att regleringsbrevet måste ha tydligare mål och en stringentare återrapportering. Jag undrar hur ministern ställer sig till det förslaget och till några andra förslag också.

Det känns hoppfullt ändå tycker jag att ministern har för avsikt att göra någonting i alla fall. Jag hoppas verkligen att det blir en kraftfull satsning så att vi en gång för alla kan börja jobba med det här. Jag har själv haft kontakt med arbetsförmedling, länsstyrelse och Stockholm Jämt, som jag har haft stor insikt i, och jag vet att folk står utanför och väntar på att ministern ska säga ja till det här så att vi inte tappar farten. Jag hoppas att den här beredningsprocessen inte tar så lång tid. Jag vet ju att remisserna kom redan i augusti till ministern. Jag har satt mig in i dem och ser att det finns väldigt positivt respons där ute, från majoriteten i alla fall.

Jag måste ändå fråga en sak som är lite oklar. Jag har tittat lite i det faktablad jag har här och jag har jämfört med ministrarnas svar. I svaret har ministern plockat bort landstingen. Det handlar bara om kommuner och myndigheter som ska få stöd. I faktabladet nämner man också landsting. Jag bara undrar lite hur ministern har tänkt sig. Jag har väldigt svårt att se att landstingen skulle klara sig utan det här stödet eller att de skulle bygga upp en egen organisation när det gäller stöd. Alla bör få stöd från samma håll. De kan byta erfarenheter och stärkas på så sätt. Jag vill gärna ha ett klargörande av det.

Anf. 81 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Fru talman! Det är klart att det gäller landstingen också. De hör ju till de viktigare serviceinstanser vi har i vårt samhälle. Det står kommuner. Jag reagerade inte ens på det. Jag tänkte bara att man brukar kunna tala om primär- och sekundärkommuner. Där ingår landstingen. Det behöver du inte oroa dig för.

Tvärtom täcker Sveriges Kommuner och Landsting båda nivåerna. Vi följer deras arbete. Vi tog tacksamt emot den forskning de lade fram om hur vården ser ut i Sverige, och vi samarbetar nära med dem i vårt arbete med hur jämställdhetsintegrering ska utformas för att också kunna användas i Sveriges Kommuner och Landsting.

Sanningen är den att det inte är staten som äger den verksamhet som kommuner och landsting erbjuder. Det kan bara de själva göra. Där är det nödvändigt att vi samarbetar med dem. Jag har sagt att vi är beredda att satsa det som behövs för att det ska fungera bra. Det är ändå på medborgarservice som pengarna ska läggas för att vi ska uppnå verklig jämställdhet. Där tror jag att vi är ganska överens.

Men jag kan i dag inte ge dig svar på exakt vilka åtgärder ur Jämstødsbetänkandet som jag kommer att prioritera. Jag kan inte göra det, för jag har ännu inte fått redovisning av sammanställningen av remissvaren. Jag kan precis som du känna frustration över att det ibland går långsamt. Men så är det med demokratin. Så fungerar det i Regeringskansliet. Var sak har sin tid, och vi jobbar så fort vi kan. Personalen gör vad den kan. Jag kan liksom inte stressa på mer än så.

Svar på
interpellationer

Vi får återkomma med någon form av produkt på det här området. Det är viktigt att prioritera. Det är en av de fyra saker jag brukar säga att jag vill ha gjord under den här mandatperioden. Det är ett paket om mäns våld mot kvinnor och ett om trafficking och prostitution. Det är ett paket om jämställdhetsintegrering men också om bättre jämställdhet på arbetsmarknaden. Det är de fyra saker jag ser framför mig, och jag avser att finansiera dem så långt det finns möjlighet.

Anf. 82 ESABELLE RESHDOUNI (mp):

Fru talman! Det gläder mig. Jag kommer att följa arbetet, och jag hoppas att vi snart får se en proposition eller skrivelse om detta så att vi kan fatta beslut och få någon ordning på situationen med jämställd service.

Jag tänkte bara kommentera de andra förslagen som ministern har lagt fram när det gäller särskilda satsningar. Jag tror att ministern förstår att man inte kommer så långt med specialsatsningar för kvinnligt företagande. Jag har absolut inget emot det, men det är samma sak. Det blir i projektform. Det satsas 100 miljoner. När de 100 miljonerna är slut får inte de andra kvinnorna del av pengarna.

Det handlar hela tiden om att förstå att det är fråga om integrering. Jag har själv lyssnat på ett föredrag om ett projekt. Man talade om att det var lika många män och kvinnor som kom för att få rådgivning, men det var fler män som startade företag än kvinnor. Det var just för att mänskor bemöts utifrån könet. Kvinnorna får andra frågor än männen. Kvinnorna förväntas ta hand om familjen, och svårigheter hittas. Det sitter i ryggmärgen på folk. Det är inget som folk gör medvetet.

Det är likadant i fråga om kultursatsningen på 6 miljoner kronor. Det kommer inte att ge några större effekter. Det är bara för att visa att man gör något, och det blir inte någon större förändring av kultursektorn.

Anf. 83 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Fru talman! Det verkar som om Esabelle Reshdouni och jag närmar oss varandra mer och mer. Jag kan känna en stor besvikelse när oppositionen alltid vill mäta åtgärder i pengar. Det är precis så ni har räknat hela tiden. Ni har inte fattat beslut om att ge pengar till den och den. Men det är som du säger, nämligen att de pengarna inte ger de långsiktiga stora penseldragen som behövs i samhället för att uppnå verklig jämställdhet.

Det måste vara långsiktighet i det man gör. Då måste man också räkna, och arbetet måste beredas på olika sätt.

Jag kan bara konstatera att alla de beslut vi redan har fattat – även om det beklagas att det är bara 40 miljoner från årets anslag – kostar totalt 285 miljoner under mandatperioden. Det är faktiskt 125 miljoner *mer* än hela anslaget för hela förra mandatperioden.

För mig är detta viktigt. Det är precis som du säger: Om vi ska nå verklig skillnad måste vi faktiskt tänka igenom och satsa på de åtgärder – inte projekt – som också kan ge resultat. Då tar det lite längre tid. Då kan vi inte portionera ut 400 miljoner på ett år, såsom oppositionen har efterfrågat de senaste månaderna.

Jag håller med dig om att det är fråga om jämställdhetsintegrering. Men under tiden måste man se på var ojämställdheten och orättvisorna

finns. Till exempel har det inom kulturen inte funnits några pengar alls att söka för att experimentera. Det är också viktigt att kunna experimentera. Det är det som SKL har gjort med ett antal projekt på jämställdhetsintegreringsområdet. Det är det som nu måste bli verksamhet – från projekt till verksamhet. Det är så det ska fungera.

Jag lyssnar gärna mer till vad ni har att säga, men jag tror att vi ligger nära varandra i vad vi vill uppnå under mandatperioden.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2007/08:17
26 oktober

Svar på
interpellationer

15 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2007/08:17 till socialutskottet
2007/08:25 till skatteutskottet
2007/08:32 till miljö- och jordbruksutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för proposition 2007/08:25 skulle förlängas till *onsdagen den 14 november*.

EU-dokument
SEK(2007)1188 till finansutskottet

16 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Justitieutskottets betänkande
2007/08:JuU2 Dokumentation av muntlig bevisning genom ljud- och bildupptagning

Utrikesutskottets betänkande
2007/08:UU3 Tillämpning i fråga om Iran av lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner

Socialutskottets betänkande
2007/08:SoU2 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2006

Trafikutskottets betänkande
2007/08:TU2 En effektivare lag om elektronisk kommunikation

Kulturutskottets utlåtande
2007/08:KrU2 Vitbok om idrott

17 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 25 oktober

2007/08:82 Marknadshyror eller bruksvärdessystem

av *Johan Löfstrand* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:83 Nivån i a-kassan

av *Patrik Björck* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 30 oktober.

18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 26 oktober

2007/08: 163 Tingsrätterna i Västerbotten

av *Maria Lundqvist-Brömster* (fp)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:164 Skyltning vid motorvägar

av *Lars Gustafsson* (kd)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2007/08:165 Arbetsmiljöforskning

av *Raimo Pärssinen* (s)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2007/08:166 Oseriösa tjänsteföretag och sänkta arbetsgivaravgifter

av *Marie Engström* (v)

till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:167 Brottsprovokation

av *Thomas Bodström* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:168 Bevisprovokation

av *Thomas Bodström* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:169 Miljöåtgärder i miljonprogrammets bestånd

av *Christina Oskarsson* (s)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2007/08:170 Energieffektivisering i miljonprogrammet

av *Eva Sonidsson* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:171 Miljonprogrammets upprustningsbehov

av *Ameer Sachet* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2007/08:172 Miljöfarliga skeppsvrak runt Sveriges kuster
av *Birgitta Eriksson* (s)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2007/08:173 Kontroll och övervakning av anställda via IT
av *Birgitta Eriksson* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:174 Personer som inte ens är statslösa
av *Bodil Ceballos* (mp)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

**2007/08:175 Den ekonomiska situationen för asylsökande med av-
slagsbeslut**
av *Bodil Ceballos* (mp)
till statsrådet Tobias Billström (m)

2007/08:176 Tibetaner i rättsligt vakuum
av *Bodil Ceballos* (mp)
till statsrådet Tobias Billström (m)

2007/08:177 Avrättningar i Iran
av *Anne Ludvigsson* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:178 Behovet av en gasledning på Värö
av *Alf Eriksson* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2007/08:179 Användning av beteckningen "hivman"
av *Barbro Westerholm* (fp)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

**2007/08:180 Arbetslivs- och arbetsmiljöforskningen i forskningspro-
positionen**
av *Raimo Pärssinen* (s)
till statsrådet Lars Leijonborg (fp)

**2007/08:181 Socialtjänstens ansvar för barns och ungdomars place-
ring utifrån LVU**
av *Helene Petersson* i Stockaryd (s)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2007/08:182 Detaljplaner för vindkraftverk
av *Alf Eriksson* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 30 oktober.

19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 26 oktober

2007/08:82 Mitträcke på E 4 norr om Örnsköldsvik
av *Eva Sonidsson* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

Prot. 2007/08:17
26 oktober

2007/08:119 Turkisk dom mot ”skändning av turkisk identitet”

av *Lars-Ivar Ericson* (c)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:133 Fortsatta kränkningar av yttrandefriheten i Turkiet

av *Yilmaz Kerimo* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 30 oktober.

20 § Kammaren åtskildes kl. 13.14.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till och med 8 §
anf. 39 (delvis),
av talmannen därefter till och med 14 § anf. 78 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Eva-Lena Ekman

1 §	Avsägelse.....	1
2 §	Anmälan om kompletteringsval till miljö- och jordbruksutskottet	1
3 §	Meddelande om frågestund.....	1
4 §	Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	2
5 §	Svar på interpellation 2007/08:37 om konsekvenser av Carnegieskandalen.....	2
	Anf. 1 Statsrådet MATS ODELL (kd)	2
	Anf. 2 PETER HULTQVIST (s)	3
	Anf. 3 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	4
	Anf. 4 Statsrådet MATS ODELL (kd)	5
	Anf. 5 PETER HULTQVIST (s)	5
	Anf. 6 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	6
	Anf. 7 Statsrådet MATS ODELL (kd)	7
	Anf. 8 PETER HULTQVIST (s)	7
	Anf. 9 Statsrådet MATS ODELL (kd)	8
6 §	Svar på interpellation 2007/08:38 om kostnader för förvaltning av fonder	8
	Anf. 10 Statsrådet MATS ODELL (kd)	8
	Anf. 11 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	9
	Anf. 12 Statsrådet MATS ODELL (kd)	10
	Anf. 13 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	11
	Anf. 14 Statsrådet MATS ODELL (kd)	12
	Anf. 15 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	12
	Anf. 16 Statsrådet MATS ODELL (kd)	13
7 §	Svar på interpellation 2007/08:41 om erkännande av folkmord på armenier och assyrier/syrianer	13
	Anf. 17 Utrikesminister CARL BILDT (m)	13
	Anf. 18 MATS PERTOFT (mp).....	14
	Anf. 19 FREDRIK MALM (fp)	15
	Anf. 20 JACOB JOHNSON (v)	16
	Anf. 21 YILMAZ KERIMO (s)	17
	Anf. 22 ESABELLE RESHDOUNI (mp)	18
	Anf. 23 Utrikesminister CARL BILDT (m)	19
	Anf. 24 MATS PERTOFT (mp).....	20
	Anf. 25 FREDRIK MALM (fp)	21
	Anf. 26 JACOB JOHNSON (v)	21
	Anf. 27 YILMAZ KERIMO (s)	22
	Anf. 28 ESABELLE RESHDOUNI (mp)	22
	Anf. 29 Utrikesminister CARL BILDT (m)	23
	Anf. 30 MATS PERTOFT (mp).....	24
	Anf. 31 Utrikesminister CARL BILDT (m)	24
8 §	Svar på interpellationerna 2007/08:42 och 63 om situationen i Turkiet och det spända läget mellan Turkiet och irakiska Kurdistan	25

Anf. 32	Utrikesminister CARL BILDT (m)	25
Anf. 33	FREDRIK MALM (fp)	27
Anf. 34	JACOB JOHNSON (v)	28
Anf. 35	Utrikesminister CARL BILDT (m)	29
Anf. 36	FREDRIK MALM (fp)	30
Anf. 37	JACOB JOHNSON (v)	31
Anf. 38	Utrikesminister CARL BILDT (m)	32
Anf. 39	FREDRIK MALM (fp)	33
Anf. 40	JACOB JOHNSON (v)	34
Anf. 41	Utrikesminister CARL BILDT (m)	34
9 §	Svar på interpellation 2007/08:43 om nycirkusverksamheten i Botkyrka	35
Anf. 42	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp)	35
Anf. 43	MIKAEL DAMBERG (s)	36
Anf. 44	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp)	37
Anf. 45	MIKAEL DAMBERG (s)	38
Anf. 46	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp)	39
Anf. 47	MIKAEL DAMBERG (s)	39
Anf. 48	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp)	40
10 §	Svar på interpellation 2007/08:49 om blivande socioonomers förberedelse för yrkeslivet	40
Anf. 49	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp)	40
Anf. 50	EGON FRID (v)	41
Anf. 51	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp)	42
Anf. 52	EGON FRID (v)	43
Anf. 53	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp)	44
Anf. 54	EGON FRID (v)	45
Anf. 55	Statsrådet LARS LEIJONBORG (fp)	45
11 §	Svar på interpellation 2007/08:1 om ersättning till telekunder	46
Anf. 56	Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	46
Anf. 57	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	47
Anf. 58	Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	48
Anf. 59	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	48
Anf. 60	Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	49
Anf. 61	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	50
Anf. 62	Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c)	51
12 §	Svar på interpellation 2007/08:7 om social dumpning av konsumentregler	51
Anf. 63	Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	51
Anf. 64	EGON FRID (v)	52
Anf. 65	Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	53
Anf. 66	EGON FRID (v)	54
Anf. 67	Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	55
Anf. 68	EGON FRID (v)	56

Anf. 69 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	56
13 § Svar på interpellation 2007/08:33 om extra medel till JämO	56
Anf. 70 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	56
Anf. 71 ESABELLE RESHDOUNI (mp)	57
Anf. 72 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	58
Anf. 73 ESABELLE RESHDOUNI (mp)	59
Anf. 74 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	60
Anf. 75 ESABELLE RESHDOUNI (mp)	61
Anf. 76 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	61
14 § Svar på interpellation 2007/08:35 om Jämstöd – Utredningen om stöd för jämställdhetsintegrering i staten	62
Anf. 77 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	62
Anf. 78 ESABELLE RESHDOUNI (mp)	63
Anf. 79 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	64
Anf. 80 ESABELLE RESHDOUNI (mp)	64
Anf. 81 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	65
Anf. 82 ESABELLE RESHDOUNI (mp)	66
Anf. 83 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	66
15 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid	67
16 § Bordläggning	67
17 § Anmälan om interpellationer	68
18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	68
19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	69
20 § Kammaren åtskildes kl. 13.14	70

Prot. 2007/08:17
26 oktober

Tryck: Elanders, Vällingby 2007